
KONSERVE
КОНСЕРВИ

fikir

идея

the idea

Küreselleşmenin beraberinde getirdiği kültürel ve sosyal değişimler, toplumları dönüştürmeye devam ediyor ve somut olmayan kültürel mirası oluşturan değerlerin nasıl korunabileceğine ilişkin sorular gündemdeki yerini koruyor: **Kentle kır arasındaki kopukluğu gidermek adına, endemik bilginin aktarımında hangi yöntemleri kullanabiliriz? Bu değerlerin sanatsal pratiklerle işlenebilmesine ve görünür kılınabilmesine yerel toplulukları nasıl dâhil edebiliriz? Sanatsal programları 'kültür götürme' yaklaşımından uzak durarak kırsala nasıl taşıyabiliriz?**

konserve/консерва, dünyanın farklı köşelerinde bu sorulara cevap arayan aktivistlerin, sanatçıların, kolektiflerin ve sivil toplum örgütlerinin 2010 yılından bu yana hayata geçirdiği projeleri içeren, sürdürülebilir bir arşiv oluşturmayı amaçlarken kırsal topluluklara ait somut olmayan kültürel mirasın katılımcı, sanatsal ve yaratıcı yöntemlerle nasıl görünür kılınabileceğine odaklanıyor.

MESELE

Şimdilerde hepimiz, küçük ölçekli üretimi ve dolayısıyla ülkelerin ekonomik yeterlilik becerisini planlı şekilde ortadan kaldıran neo-liberal politikaların köylük alanları nasıl çöküntüye uğrattığına tanık oluyoruz. Tıpkı Bulgaristan ve Türkiye'de olduğu gibi dünyanın dört bir yanında gençler, istihdama katılma ve düzenli gelir elde edebilme umuduyla doğup büyüdükleri kırsalı terk ediyor; metropollere veya başka ülkelere göç ediyor. Sağlıklı ve adil gıdayı sağlayan geleneksel tarıma, folklora ve yerel zanaatlara dair endemik birikim, kırsal nüfusun hızla yaşlanmasından dolayı silikleşiyor. Dahası verili durum, bu birikimin yaşanan erozyondan dolayı bozulmaya uğradığına, kültürel çeşitliliğin de mono-kültürel bir yapıya büründüğüne işaret ediyor. Buna bağlı olarak köyler, yaşayan kültürel ortamlar olmaktan çıkıp turistik cazibe merkezlerine, maksimalist festival alanlarına dönüşüyor. Bu meseleye dikkat çekmeyi amaçlayan işitsel ve görsel belgeseller ise zamanın ruhuna uyumlu şekilde kısıtlı bir kitleye ulaşırken gereken sosyal etkiyi yaratmıyor.

YAKLAŞIM

konserve/консерва, gidişattan yola çıkarak belirlediği misyon çerçevesinde somut olmayan kültürel mirasın sanatsal pratiklerle işlenmesine olanak tanıyan, kırsalda yaşayanları içerik üretiminin etkin

През последните десетилетия глобализацията несъмнено оказа влияние върху нашите общества с въздействието си върху културата и социалните преходи. Сега повече от всякога се питаме как да съхраним и да запазим живо богатството на нашето нематериално културно наследство: **Кои са най-ефикасните начини за използване на артистичните практики, за да не позволим да се получи разделение между градското и селското, докато същевременно пресъздаваме творчески ендемичното познание на изолираните райони? Как можем да дадем възможност на местните общности да станат съавтори на автентично артистично съдържание? Кой е правилният подход при прилагането на изкуството и културните събития в селските райони, освен „довеждането на култура" до местните общности"?**

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО

В момента всички ставаме свидетели на упадък на културния живот в селата - и в България, и в Турция, тъй като младите не желаят да остават в родните си села, а големите градове и европейските столици са се превърнали в притегателни центрове за тях. Освен това поради застаряването на населението в селските райони местните активи на кулинарията, фолклора и занаятите са пред изчезване и натрупаните традиционни практики бързо погиват. Този факт води до културно прекъсване и загуба на разнообразието. Съответно, селата се превръщат по-скоро в туристически центрове и временни терени за фестивали, отколкото в поддържани живи културни сфери.

Дори когато някои от тези многообразни култури се документира в аудиовизуален запис, снимки или книги, те често се представят и стават достъпни само за ограничена публика. Ето защо **основната цел на проекта е да проучи възможностите за предаване на нематериалното културно знание и да допринесе с артистични практики чрез включване на местните жители и същевременно сьбиране различни общности.**

С оглед на контекста, konserve/консерва прибягна до отворена покана, за да създаде архив с добри примери, като помоли артисти, културни мениджъри, куратори и граждански организации от различни места да представят своите проекти на тема съхраняване на нематериалното културно наследство на селските общности, чрез средствата на изкуството.

ПОДХОД

Konserve/консерва не е замислен като еднократен проект, а е с намерението да създаде разрастваща се мрежа и цели да обвърже различни културни организации от целия свят, заинтересовани от съхранението на нематериалното културно наследство на селските

Cultural and social changes brought about by globalization continue to transform societies and more than ever we ask ourselves how we can protect the values of our intangible cultural heritage: ***Which practices can we use to prevent the divide between urban and rural, whilst transmitting the endemic knowledge? How can we involve local communities in treating and making visible such values employing artistic practices? How can we carry artistic programs to the rural areas by abstaining from the approach of 'exporting culture'?***

konserve/консерва, *focuses on how to render the intangible cultural heritage with inclusion of local rural communities through participative, artistic, and creative methods while aiming to create a sustainable archive of the projects carried out by activists, artists, collectives, and civil society organizations looking for an answer to the foregoing questions in various parts of the world since 2010.*

THE CHALLENGE

Currently, we all are witnessing how neoliberal policies collapsed rural areas by eliminating small-scale production and, thereby, the economic self-sufficiency of the nations. As in Bulgaria and Turkey, youngsters across the world are leaving the rural areas where they were born and grown up for metropolitan cities or other countries with the hope of employment and regular income. The endemic body of experience and knowledge on traditional agriculture, folklore, and local crafts is day by day fading away due to the rapid aging of the population in the rural areas. Furthermore, the given conditions indicate that these assets are degrading because of the experienced erosion and cultural diversity is taking up a mono-cultural structure. Accordingly, villages are turning into touristic resorts or temporary festival grounds rather than sustaining as living cultural spheres. Audio-visual documentaries aiming to draw attention to this challenge are only accessible to a limited audience and fail to create the desired social impact.

THE APPROACH

konserve/консерва, *aims to develop a model which allows the treatment of intangible cultural heritage in artistic practices and makes the inhabitants of rural areas effective participants in content production. While developing this model, with its continuous open call to bring together international experiences in the same medium, it invites independent artists, initiatives, cultural managers, curators, and civic organizations focusing on or interested in similar activities to contribute to the index on its web site. that are based on preservation of the intangible cultural heritage*

katılımcısı haline getiren bir model geliştirmeyi amaçlıyor. Bu modeli geliştirirken uluslararası deneyimleri aynı mecrada buluşturmak çıktığı süresiz açık çağrıyla benzer çalışmalara odaklanmış veya ilgi duyan bağımsız sanatçıları, girişimleri, kültür yöneticilerini, küratör ve sivil toplum örgütlerini projenin web sitesinde yer alan indekse katkı sunmaya davet ediyor. 2022'den itibaren farklı şehirlere yayılan, çeşitli ülkelerden katılımlarla genişleyen, sürdürülebilir bir misafir sanatçı programı ise **konserve/консерва**'nin sanatçılarla iştirakçiler bağlamında ağda yer alan bileşenlerin kesintisiz biçimde deneyim değiş tokuşu yapmasına olanak tanıyor. Mail listesine üye olarak sürekli genişleyen ağımıza katılabilir, etkinliklerimizden haberdar olabilirsiniz.

общности чрез средствата на изкуството. Очаква се резултатите и продуктите от този проект да създадат специфичната основа за постигането на тази цел, тъй като konserve/консерва планира редица културни събития през следващите години в различни села, като се основава на устойчив и ангажиращ модел.

Можете да се включите в нашата имейл листа, за да станете част от разрастващата ни се мрежа и да ви информираме за предстоящите събития, или пък да представите вашия проект чрез нашия уебсайт.

of rural communities through artistic means. Its sustainable artist-in-residence program, which has begun in 2022, expanded to various cities, and involved participants from various countries, allows ***konserve/консерва*** *an uninterrupted experience exchange with the artists, participants, and constituents of the network. Please consider joining our mailing list to be a part of our growing network, so we can keep you informed of upcoming events.*

hello@konserve.it
konserve.it

çıktılar

резултати

outcomes

Katılımcılar / **Участници** / *Participants*

The House of Activity and Creativity
Koopkultur e.V.
Eithne
Pro Feelfolu Association
Transylvania Art Therapy Centre
Sofia University
Art Tours Berlin
FIRE theatre-art-culture FOUNDATION
LALETA
NPO Daskal Geno Serafimov
Discovered Spaces
Varna Dance Theater
Business Foundation for Education
B-Arts
Senza Studio
Theater Arbeit Duisburg TAD
Forte Organization
A Corner in the World
K2 Contemporary Arts Center
İzmir Sinema Evi
Sarı Denizaltı Sanat İnisiyatifi
Atölye Deneme Sanat Ekoloji Derneği
Nomadmind
TIAFI
SUB Collective
Barbaros Su Kültürü Mirası
Ne Yerde Ne Gökte Derneği
Mersin Üniversitesi GSF

Daniela Andrade / PORTUGAL
Melina Vlachou / GREECE
Nesrin Ermiş Pavlis / TURKEY
Mila Buria Strashimirova / BULGARIA
Elena Stoycheva / BULGARIA
Mirela Petrova / BULGARIA – GERMANY
Janine Boehl / GERMANY

Daiva Vaišnorienė / LITHUANIA
Petronela Bordeianu / ROMANIA – GERMANY
Ruxandra Lupu / ROMANIA
János Kovács / ROMANIA
Ruth Borgfjord / ROMANIA
Nelly Stoeva / BULGARIA
Pauline Georgieva / BULGARIA
Plamen Radev / BULGARIA
Tsvetomila Mihaylova / BULGARIA
Hristina Taseva / BULGARIA
Milena Stanojevic / BULGARIA
Karina Ilieva / BULGARIA
Nadezhda Paunova / BULGARIA
Martin Gooding - Kath Walton / UNITED KINGDOM
Marco Terranova / ITALY
Stella Cristofolini / GERMANY
Marlene Flora Geißelbrecht / AUSTRIA
Fatih Gençkal / TURKEY
Ayşegül Kurtel / TURKEY
Tahsin İşbilen / TURKEY
Günseli Baki / TURKEY
Ekin Özdemirci – Pelin Topçu / TURKEY
Çiçek Tezer / TURKEY
Anne O'Rorke / TURKEY
İlayda Tunca / TURKEY
Hazal Öztetikler / TURKEY
Nesrin Ermiş / TURKEY
Nurseren Tor / TURKEY

konserve/консерва'nin meseleyi kolektif bir yaklaşımla ele almak amacıyla Nisan ve Mayıs 2021'de düzenlediği iki çevrimiçi atölye , katılımcılar arasında deneyim değiş tokuşuna olanak tanıyan bir iletişim zemini oluştururken dile getirilen projelerin zayıf ve güçlü yanlarını tartışmaya açtı; bu alanda çalışan girişimlerle örgütlerin nelere dikkate etmesi gerektiğine ve sosyal etkinin nasıl ölçümlenebileceğine yoğunlaştı. Bununla beraber, esin verici sonuçlar üreten iyi örnekler değerlendirildi; somut olmayan kültürel mirasın sanatla birlikte işlenmesini olanaklı kılan, yerelde yaşayanların içeriğe doğrudan katkı sunmasına imkân tanıyan araçlar değerlendirildi.

За да помислят заедно върху темата, през април и май 2021 година **konserve/консерва** организира две онлайн работилници. Основната цел на работилниците беше да се поставят основите, за да могат участниците да обменят опит, да обсъдят слабите и силните страни на представените проекти и да оценят социалното въздействие върху общностите, като същевременно поощрят добри практики, произтичащи от най-показателните идеи и най-полезните стратегии. По сходен начин участниците говориха за откриването или изобретяването на най-добрите средства, за да се предадат активите на нематериалното наследство по креативен начин, и търсеха включващ подход, превръщайки аудиторията в съавтор.

• ORGANISATIONS •

STRENGTHENING SOCIAL COHESION

SOFIA (BG)

meeting points

WORKING WITH PPL IN HARD CONDITIONS

USING VARIOUS METHODS & TOOLS

CAPACITY BUILDING

IZMIR (TR)

KARANTINA

CREATIVE COLLABORATIONS

NEW SPACES FOR CULTURAL ACTIONS

• PROJECT •

KONSERVE

ARCHIVE OF INITIATIVES

WORKSHOPS

CREATE & SHARE MATERIALS

• MODERATOR •

THINGS EXPLAINED SIMPLE

FOUNDER OF IDEAS FACTORY

ART AS A SYSTEM CHANGER

METHODOLOGIES: HUMAN CENTRED DESIGN TOOLKIT

THEORY U / SCHARMER

6 YEARS OF EXPERIENCE WORKING W/ PEOPLE IN RURAL AREAS

YANINA TANEVA

HOW DO WE ENTER? HOW DO WE EXIT?

WHAT KIND OF GAPS BETWEEN ARTISTS & LOCAL PEOPLE ARE THERE?

HOW TO FIND THEIR NEED?

HOW TO CREATE WITH THEM, NOT FOR THEM?

QUESTIONS WHEN CREATING PROJECTS FOR PEOPLE IN THE VILLAGES?

HOW TO CONNECT WITH LOCALS?

HOW TO CREATE SUSTAINABILITY (WHEN EVERYTHING IS PROJECT-BASED)?

WHAT CHALLENGES BROUGHT US HERE?

WORKSHOP 1

27.04.'21

KONSERVE.IT

THEY ARE NOT A TARGET GROUP.

WHEN FINDING THE TENSIONS – DECONSTRUCT & WORK ON SMALL PARTS.

IDEAS & INSIGHTS

GET SUPPORT BY LOCAL AUTHORITIES & PEOPLE IN POWER.

YOUNG PEOPLE IN COMMUNITIES GET INTERESTED IN ARTS & CRAFTS.

PROJECT DESIGN ≠ NATURAL LIFE

BE FLEXIBLE!

THE VALUE OF CULTURE: DIFFERENT FOR EACH GROUP.

DON'T GO TO A COMMUNITY W/ EXTRACTIVE ATTITUDE

ACT W/ HUMBLENESS & CURIOSITY – CONNECT FIRST

DON'T PRETEND TO KNOW-IT-ALL

PLAY THE ROLE OF AN EMPTY CUP – LISTEN, LEARN

DON'T UNDERMINE LOCAL POWER DYNAMICS & STRUCTURES

INVOLVE FORMAL & INFORMAL LEADERS FROM THE BEGINNING

DOs & DON'Ts WHEN WE WORK W/ ARTS IN THE LOCAL COMMUNITY

BABA RESIDENCE

INITIATIVE • 25-30 VILLAGES

QUALITY HUMAN RELATIONS

DON'T PROCASTINATE

USE THE MOMENT TO COLLECT DATA, STORIES, INSIGHTS

DON'T BE ALONE

HAVE A TEAMMATE, MENTOR, SOMEONE TO SHARE WITH

DON'T GO WITH A PREDEFINED GOAL

LET YOURSELF GO WITH THE FLOW; TRUST THE PROCESS

*To reflect on the issue collectively, **konserve/консерва** organized two online workshops in April and May 2021. Primary purpose of the workshops was to lay groundwork for participants to exchange experience, to discuss the weaknesses and strengths of presented projects and to evaluate the social impact accomplished on communities, while gratifying all the good practices that come up with the most revealing ideas and useful strategies. Accordingly, participants debated on finding or inventing the best tools to transmit the assets of intangible heritage through creative ways and sought for a participatory approach, whilst modeling the audience as a co-creator.*

Bizi periferiye yönelmekten geri bırakan korkular ve çekinceler neler? Zorluklar nerede karşımıza çıkıyor, umutlu alanlar nerede beliriyor?

Kentiler olarak, kırsal bölgelerde yaşayanlarla hangi müşterekleri paylaşıyoruz?

“Doğru izleyici” diye bir şey var mı? Erişmek istediğimiz kitleyi nasıl tanımlıyoruz? Bir yerde yaşayanları sadece orada yaşadıkları için izleyici olarak tanımlamak ne kadar doğru?

“Kent ile kır, merkez ile periferi arasında süregiden bir tansiyon var. Bu tansiyonu anlamanın yegâne yolu, onu unsurlarına ayırmaktan ve her unsuru ayrı ayrı mercek altına almaktan geçiyor. Meseleye buradan baktığınızda, topluluklarla birlikte çalışırken benimseyeceğiniz yaklaşımın ne kadar kritik bir rol oynadığını görüyorsunuz çünkü etkinliğinizi, programınızı uygulayacağınız yaklaşıma dayandırmak zorundasınız. Birlikte çalıştığınız topluluklarla ilişkilenirken kullandığınız terminoloji ve söylem de o yaklaşımı oluşturmada belirleyici oluyor.”

“Kültüre, eğitime erişim ile yerel kalkınma el ele gidiyor ve periferinin sanata, sanatçının periferiye duyduğu ilginin düzeyini tartışırken bu iki unsuru konunun ayrılmaz bileşenleri olarak ele almamız gerekiyor. Bir araç olarak kabul edildiğinde kültür, topluluklar arasında köprü oluşturmaya yarayan büyük bir potansiyeli barındırıyor. Sanat ise araçsallaştırıldığında toplulukların rahat biçimde birbiriyle ilişki kurmasına

Какви са притесненията и страховете, които не ни позволяват да стигнем до периферията? Какви са предизвикателствата и надеждите?

Какви допирни точки имаме с хората, живеещи в селските райони?

Какви са ефикасните начини да се достигне до правилната публика? Как описваме „правилната публика“ или трябва ли тези хора да бъдат описвани като „публика“? Съществува ли такова нещо като „правилна публика“?

И какво, ако хората, които оценяват това, което правим, не са първите, с които се срещнем? Как да достигнем до онези, които искаме да достигнем?“

„Всичко опира до общите блага... Културното наследство и средата са наши общи блага.“ В момента, броят на малките клъстери и колективи, които работят в периферията, расте и считам, че артистите съвсем естествено приемат периферията като органична дестинация, особено поради това, че областта на изкуството е всеобятна и позволява да се запитат как си представят един свят, който е по-добър за обитаване за всички нас.“

„Съществува напрежение между градското и селското и между центъра и периферията. Изглежда единственият начин да се премахне всяко напрежение е като се разбие основата му на парчета и се работи върху всяко късче поотделно. Най-важният фактор е отношението, което показваш, докато работиш в общността, защото програмата или събитието, които организираш, трябва да бъдат създадени на базата на твоето отношение. А за да покажеш правилното

What are the anxieties and fears that prevent us from going to peripheries? What are the challenges and the hopes?

What kind of commons do we have with people living in rural regions?

What are the efficient ways to reach out to the right audience? How do we describe the “right audience” or should those people be described as “audience”? Is there anything like “right audience”?

What if the people, who appreciate what we do, are not the ones that we meet first? How do we reach the ones that we would like to reach?”

“It’s all about common goods... Cultural heritage and the environment we live are our common goods. Currently, the number of small clusters and collectives working in peripheries is increasing and I think that the peripheries are naturally taken as an organic direction by artists; especially because the field of arts harbors a vast extent whilst letting them asking how we could imagine a world that is more inhabitable for all.”

“There is a tension between urban and rural, center and periphery. Deconstructing the body of each tension into pieces and working on each piece separately seems the only way. And the most important factor is the attitude that you take while working in the community because your program or event should be designed based on your attitude. And for generating the right attitude, the terminology that you use means a lot.”

“There are many other related issues such as access to culture, access to education, local development and all of those issues are essential

yarıyor çünkü insanları uzlaşıya çağırıyor. Uzlaşı da müştereklerimizin hayrına çalışıyor.”

“Kültür sanat, her toplumda farklı pozisyonlandırılıyor. Örneğin Filistinliler, büyük önem atfettikleri kültürü bağımsızlık mücadelesinin önemli bir aracı, ulusal kimliğe örülü bir unsur olarak kabul ediyor. Almanlar, kültürü sosyal hayatın ayrılmaz parçası ve bireyleri birbirine bağlayan bir araç olarak görüyor. Fransızlar ise estetik duyarlılığı öne koyuyor. Dolayısıyla hitap ettiğiniz toplumun kültür sanatı nasıl ele aldığından haberdar olmalısınız.”

“Alabildiğine hareketli olmasına rağmen, kentsel kültür sanat ortamlarının samimiyetini, kendiliğindenliğini yitirdiğini düşünüyorum. Bu yüzden kırsaldaki saffet ve samimiyetle karşılaştığımda çok etkileniyorum ve bu bende büyük saygı uyandırıyor. Böyle bir hissiyata kapılmak, bende ‘köylere sanat götürmeliyim’ duygusunu uyandırmıyor. Kırsalda kültür üreteceksek gözümüzü kalbimizi açık tutmak, yaşayacağımız deneyimi olduğu gibi kabullenmek en iyisi.”

“Şimdilerde kentlilerin kıra doğru meylettiğine tanık oluyoruz çünkü kırsaldaki hayat onlara daha basit, daha saf görünüyor. Kentliler, oldum olası kırsal hayatı idealize ve romantize etmiştir. Tipik bir kentliyim; şehrin göbeğinde doğdum, kimilerinin aksine kırsalla bağ kurmama yardımcı olacak, köyde yaşayan bir dedem veya anneannem yoktu. Bu yüzden, köylerde çalışmaya başladığımda karşılaştığım topluluklarla nasıl iletişim

отношение, терминологията, която използваш, има огромно значение.“

„Има много други подобни проблеми, като например достъпът до култура, достъпът до образование, местното развитие - всички тези проблеми са жизненоважни части от основната тема, но ние се питаме защо артистите и културните ръководители да са заинтересовани от периферията и защо периферията би била заинтересована от изкуството? Използвана като средство, културата крие огромен потенциал да гради мостове между общностите. Когато използваш изкуството като средство, хората се отпускат и се свързват с останалите участници много по-лесно. А изкуството е естествено свързано с изключително важни теми и кара хората да се посвещават на общата съвест и общото разбиране, а споделеното разбиране показва какво е необходимо да се стори за всеобщото благо.“

„Мястото на изкуството и културата се приема различно във всяка държава. В Палестина, например, културата е с приоритет и върви ръка за ръка с тяхната борба за независимост. Културата е втъкана в тяхната национална идентичност. В същото време, в Германия тя се приема като неразделна част от социалния живот или като средство, което свързва хората. Във Франция на преден план застава естетическата чувствителност.“

„Много неща се случват чрез изкуството и културата в градовете, но сцената вече не е така „чиста“. Селските райони се радват именно на тази чистота и аз винаги съм имала голямо уважение към този им актив. Особено в днешно време, когато

parts of the core subject; while we ask why artists and cultural managers should be interested in peripheries and why peripheries would be interested in arts. If we take it as a tool, culture nestles a big potential to build bridges between communities. When you use arts as a tool, people unwind themselves and tend to connect with the other more easily. And art is naturally liked to crucial topics and it leads people to devote themselves to common conscience and common understanding, and shared understanding brings out what is needed to be done for our common good.”

“The placement of arts and culture is taken differently in each country. For example, in Palestine they put a priority on culture which goes hand in hand with their fight for independence and culture is woven into their national identity. But for instance in Germany, it is taken as an inseparable part of social life or as a tool for connecting people. In France, aesthetic sensitivity comes to the front.”

“A lot is going on by means of arts and culture in the cities but the scene is not pure anymore. Rural areas have this purity and sincerity and I always have a big respect for this asset. Especially nowadays urbanites are moving to small districts, suburbs and rural regions just because the life is much better there. Though, I don’t feel ok with the idea of ‘bringing the city to the rural area’. So, we have to keep our eyes, ears and hearts open in order to establish groundwork for sincere communication because rural regions still preserve their human–based local qualities.”

“Speaking for urbanites, they have a tendency to idealize and roman-

kurabileceğimi sıfırdan, deneye yanıla öğrendim. Hani şehirlinin 'köylere sanat götürmeliyim' motivasyonundan bahsedildi ya, kültür sanat, köylülerin gündelik ihtiyaç listesinde son sıralarda yer alıyor. Zira temel sağlık hizmetlerine ve eğitime erişimde yaşanan sorunların, kronik fakirleşmenin yanında kültür sanatın esamisi bile okunmuyor. Bunu bilelim, ona göre hareket edelim. O yüzden köyde çalışırken kalbinizi açık tutmak ve yanınızdakileri dinlemek en iyisi. Müthiş anlam atfettiğiniz bir yerleştirme veya duvar resmi, önceliklerine karşılık gelmediği için onlara hiçbir şey ifade etmeyebilir. Başarmak istediğiniz her şey yerel gerçekliklerle uyumlu olmalı."

"Proje"ye Karşı "Hayat"

"Eğer fikrini 'proje' diye anıyorsa, bilin ki şehirlidir çünkü kırsalda yaşayanlar proje üretmez veya fikri projeye çevirmeye kalkışmaz. Bu yüzden, kentli bir kültür insanı olarak köylerde çalışma yapacaksam kırsala özgü iki parametreyi dikkate alırım: Birinci parametre, zamansal algıdır. 'Proje insanları' olarak, alışkanlığımız gereğince etkinlik takvimimizi birimlere ayırdığımız zamana göre belirleriz çünkü finansal destek sağlayanlara verdiğimiz vaatler, sunduğumuz faaliyet planı ve bütçe tablosu sözleşmeyle bağlayıcıdır. Oysa kırsaldakilerin zamanı birimlere ayırarak hareket etmek gibi bir alışkanlığı veya böyle gerginlik yaratan yükümlülükleri yoktur. Kırsaldaki zaman algısı, telaşsız ve geniştir; yerine getirilmesi gereken işlerde mevsimsel döngü esas alınır.

градът се измества към малките провинции, покрайнините и селските райони, просто защото животът е много по-добър там. Въпреки това, аз не приемам идеята за „преместването на града в селския район". И така, ние трябва да държим очите, ушите и сърцата си отворени, за да изградим една основа за честна комуникация, защото селските райони все още съхраняват местните си качества, ориентирани към човека."

„Като говорим за градските жители, трябва да спомена, че те често идеализират и романтизират селския живот. Аз самата, например, съм градско дете и нямам баба, която живее на село. И така, трябва да създавам всеки мост поотделно, започвайки от нулата, за да общувам с местните общности. Преди да се занимаят с изкуство и култура, жителите на селата се занимават с много мунданни проблеми, каквито са достъпът до най-основно здравеопазване или спада на учащите, тъй като повечето училища са затворени от вече двадесет години. Поради тази причина, когато отивате да работите в селски общности, трябва очите и ушите ви да са нащрек - да наблюдавате и да слушате. Каквото и да изграждате, то определено трябва да се докосва до местните действителности. Защото понякога едно произведение на изкуството не означава нищо за жителите, ако не е по някакъв начин свързано с техните първични нужди."

Живот срещу „Проект"

„Всъщност, ако е наречено „проект", то определено можем да кажем, че е било родено в „града". Когато и да се настроя да създавам програма за селските райони, винаги си представям съпоставката между два различни слоя. Първият

ticize the rural life. I am an urban child and I don't have a grandmother living in a village, for instance. So I have to create each bridge to communicate with local communities from ground zero. Before arts and culture, villagers are dealing with very mundane problems, like accessibility to basic healthcare or decrease in schooling as most of the schools have been closed for twenty years. For this reason, when you go for working with rural communities, you should keep your eyes and ears wide open to observe and listen. Whatever you build should certainly be in touch with the local realities. So sometimes an artwork doesn't mean a thing for the inhabitants, if it is not related to their primary needs."

Life versus "Project"

"Actually if it is named as a 'project', we can certainly say that it was born in the 'urban'. Whenever I'm set about to design a program for rural areas, I always imagine the juxtaposition of two different layers. First layer is about perception of time: Compared to urban areas, in rural areas perception of time framing is quite different. As 'project people', we always refer to our time frame and schedule every action, according to our habits. But rural communities care al to about getting together to mingle and this requires a lot of spare time. Second layer is about the nature of collaboration: When working with rural communities, we do not work for someone but we must work together with someone. Keeping our awareness of this issue brings flexibility to our process. As urban event designers and cultural managers, we generally run our projects with a strict approach as we are responsible for achieving the goals promised to the funder, for

Süreğen işler akıp giderken buluşmalar, gündelik telaşlardan bağımsız olarak, kendiliğinden meydana gelir. Bu buluşmalarda imceye, yeme içmeye, uzun uzadıya söyleşmeye bolca zaman ayrılır. İkinci parametre ise birlikte iş yapmanın dayandığı doğallıktır: Alıştığımızın aksine, kırsalda yapacağımız çalışmalarda birisi için çalışmayız; birileriyle birlikte çalışırız. Bu iki parametreyi akılda tutmak, hem programın tasarım aşamasında hem de uygulamada çok işe yarar. Esnek olmak, sahada verim üretir; ayrıca karşılıklı oluşabilecek gerilimleri ortadan kaldırır. Bu yüzden kırsaldakiler için program tasarlarken süreci nefes alanları içerecek şekilde tasarlamalı, uygulamada ortaya çıkan boşluklardan veya ufak tefek aksamalardan telaşa kapılmamalıyız."

"Yerel topluluklarla çalışma amacıyla kırsala gittiğinizde, dışarıdan gelmiş biri olarak size şüphe ile bakarlar. Niyetinizde ciddiyseniz, kendinizi boş bir kap yerine koyup kalbinizi, gözünüzü açık tutmakta fayda var. Her şeyi baştan planlayıp gitmeyin, bırakın kabın içi yaşayacağınız deneyimlerle dolsun. 'Boş Kap' adlı, meşhur Budist meselini bilirsiniz: Çekirge, ustasına 'söyle bana; neden daha fazlasını öğrenemiyorum' diye sorar. An gelir, bir seremoni sırasında usta çekirgenin kupasına çay doldurmaya başlar. Dolup taşmasına rağmen, usta kupaya çay doldurmaya devam eder. Çekirge, kupanın taşmasına rağmen neden doldurmaya devam ettiğini sorunca usta, 'senin durumun budur. Zihninde hiç boş yer olmadığı için öğretilerime yer bulamıyorsun' diye cevaplar. Durum aynen budur; zihninizi önceden orada yapacaklarınızla doldurmuşsanız kırsala ait güncel dinamikleri okumaya, değerlendirmeye yeriniz yoktur. Yaşayacağınız kültürel alışverişten elde edeceklerinizi koyacak yer bulamazsınız."

"Projeyi birilerinin hayrına gerçekleştirmek yerine birlikte gerçekleştirmek, bence bu forumdan geriye kalacak en önemli ilke önerilerinden biri olacak. Kolonyalistler gibi ortaya çıkıp 'sizin hayrınıza bir proje tasarladık' demek yerine 'birlikte bir proje tasarlamak istiyoruz' önerisiyle gitmek için kırsalda yaşayanlarla en doğal şekilde nasıl ilişki kurabileceğimizin yollarını bulmak zorunlu görünüyor."

"Esneklik kültürünü geliştirmek babında, bağımsız inisiyatif ve kolektiflerin kırsalda sürdürdüğü çalışmaları çok önemsiyorum çünkü parçası olduğumuz tüzel kişiliklerin bağlı kaldığı kurumsal yaklaşımlar, bizi proje temelli düşünme biçimlerine, iş yapma şekillerine zorunlu bırakıyor. Öyle olunca, tüm aşamalara proje temelli bakılıyor. Bu bakış, bizi başarmayı arzu ettiğimiz sistemik değişimi yaratmaktan alıkoyarken çeşitli çekincelerin, kısıtların, beceriksizliklerin ortaya çıkmasına yol açıyor. Periferide kültür üzerine çalışan kümelerin, inisiyatif ve kolektiflerin sayısı gün geçtikçe artıyor ve hâtta sanatçılar, periferiye doğal olarak yöneliyor. Sanat, alabildiğine geniş kapsamıyla başka bir dünyanın nasıl mümkün olabileceğini sorgulayanlara yol gösteriyor."

"Program katılımcılarının bulunduğu yerle aidiyet kurması-

слой е възприятието за време: Когато говорим за градско и селско, възприятията за времевите рамки се различават доста при едните и другите. Като „хора на проектите" ние винаги свързваме всяко действие с времева рамка и график, в зависимост от нашите нужди. За селските общности обаче, събирането и разглеждането на дадена тема изискват време. Вторият слой е характерът на сътрудничеството: При работата със селски общности не работим за някого, а трябва да работим заедно с някого. Разбирането на този проблем дава възможност за гъвкавост на нашия процес. Като организатори на градски събития и културни ръководители, ние обикновено реализираме нашите проекти много стриктно, тъй като сме отговорни за постигането на целите, обещани на спонсора, за запазването на бюджета балансиран и за работата в рамките на установения график. Когато работим в селски райони може да се окаже добра идея да създадем пространства между различните фази и да се оставим на течението.

„Приемам сериозно усилията за инициативи и събирания, защото институционалното отношение може да ни доведе до едно положение на ума, където всеки елемент се разглежда по различен метод, в зависимост от проекта. Този подход води до колебания, ограничения и тромавост, която не ни позволява да извършим системна промяна на терен. Ние сме ограничени откъм финанси и време и ако наистина искаме да намерим подходящи опорни точки, за да променим нещо, то ние не трябва да мислим по този начин."

„Тъй като общността от села расте, един от основните проблеми, пред който сме изправени, е да запазим връзката между общността и всички тези хора, но не за сметка на качеството. Смислена намеса в селския район е възможна, благодарение на малка група хора, които споделят една и съща идентичност. В града не е така. Следователно, за да създадем смислена намеса, трябва да си зададем няколко въпроса: „Кои ценности лежат в основата на нашите нужди да създадем проект или идея?", „Каква е вътрешната ни мотивация?" Мотивацията е ключов фактор, тъй като изкуствата, културата и социалните предизвикателства взети заедно създават една много сложна комбинация от комплексности, които е трудно да бъдат финансирани, предадени и управлявани. Освен това много често не се вписва в идеята за ефективност на съвременния свят. Повечето пъти сме задължени от спонсори и дарители да изцедим нашите хуманистични идеи, докато те се поберат в рамката на проект, който е твърде технически, и очакват от нас да преведем всяка една частица на езика на бизнеса. По същия начин сме принудени един вид да „преведем" всички истории, опит и спомени, които са ни скъпи, на езика на цифрите, и после ни карат да говорим за „въздействието". Това е голяма дихотомия и един огромен парадокс...Ние трябва да имаме претенции за валидност за всички различни начини на говорене, разказване и предаване на познанията, които сме получили по време на процеса. Затова и не обичам думата „въздействие"... Мисля, че тя принадлежи на капиталистическата система и произлиза от т.нар. сфера на инвестирането във въздействие, където важни са социалните предприемачества и материалните неща. От друга

keeping the budget balanced and for running the pledged schedule. When working in rural areas maybe it is better to create spaces between the phases and go with the flow.

"I take the efforts of initiatives and collectives seriously because institutional attitude lead us to a state of mind where every element is tackled with a project based approach. This approach causes hesitations, limitations, and clumsiness that prevent us from making a systemic change in the field. We are limited in terms of finances, time and if we really want to find a proper leverage point to change something, we shouldn't be thinking in that mode."

"With a growing community of villages, one of the main issues ahead of us is to keep this community in touch with all these people but with quality. What makes a meaningful intervention in a rural area is a compact group of people who share an identity. That's not the case, in the city. So in order to create meaningful interventions, we have to ask ourselves a series of questions: 'Which values underlie our needs to create a project or an idea?', 'What is our intrinsic motivation?' Motivation is a key factor because arts, culture and social challenges altogether make a very hard combination of complexities that are hard to fund, hard to communicate and hard to manage. In addition, very often it does not fit into the idea of the current world concept of efficiency. Most of the times, we are obliged by funders and donors to squeeze our humanistic ideas into a project based frame that is very technical and they expect us to translate every bit into business language. Likewise, we are forced in a way to 'translate' all the stories, insights and memories that are precious to us into numbers and then we are appointed to speak about 'the impact'. This is a big dichotomy and a big paradox... We should claim validity for different ways of speaking, talking and transferring the knowledge that we have obtained during the process. That's why I don't like the word 'impact'... I think it belongs to the capitalistic system and it comes from the so called Impact Investing Sphere, where social enterprises and stuff matter. On the other hand, we can treat this term as a reminder for the necessity of evaluation."

"Narrow objectives don't leave space for innovation, which is essential to create a design that is open for co-creation of unintended outcomes. 'Outcome' is a better word than 'result'; because it harbors a complexity indicating the diversity of the subjects and factors."

"As artists, event designers, curators and cultural managers, we have this tendency to take locals as the 'audience' or to name them as a 'target group'. I think we have to reconsider our mindset on this issue."

"Surely, defining the participants or the audience as a target group is an example of corrupted thinking and it occurs as a deformation of project writing. We do not 'target' them; this is a phrase, a concept belonging to capitalist jargon where producers 'target people' to market things and services. In spite of that, human-centered arts hold other qualities and enable cultural actors to take certain roles whilst undertaking different functions. This approach brings us to a point where we can discuss community-engaged artistic interventions."

nı, orada yaşayanlarla kaliteli zaman geçirmesini sağlamak, bizden beklenen sosyal etkiyi şekillendiren faktörlerin başında geliyor. Şehirdeyken böyle şeyleri dert etmiyoruz çünkü benzerler bir araya geliyor. Kırsalda çalışacaksak, referans aldığımız değerlerin yerelin hangi ihtiyaçlarına karşılık geldiğini ve motivasyon kaynağımızı doğru tespit etmek gerekiyor. Böyle bir işe kalkışmanın ardında yatan motivasyonu doğru tanımlamanın gereğini özellikle vurguluyorum çünkü süreç boyunca karşılaşacağınız sosyal engeller bir yana; kültür sanat gibi son derece karmaşık, sınırı belirsiz bir alanı kırsala taşımak kolay değil. Finansal destek bulmak zor, toplulukları birbiriyle iletişime geçirmek netameli bir iş ve programı hakkıyla yönetmek büyük stres yaratıyor. Bunlara ek olarak kültür sanatı kırsala taşıma fikri, günümüz dünyasında verime atfedilen anlam itibariyle alıcı bulmuyor. Bu yüzden idealist bir şekilde hayat geçirmek istediğimiz programlara kaynak ararken fikirlerimizi hibe sağlayabilecek kurumların bizi projeciliğe zorlayan, yönteme takıntılı formatına uydurmak zorunda kalıyoruz. Ve böylece başta son derece insancıl bir yerden yola çıkmışken, günün sonunda iş dünyası terimleriyle konuşan girişimcilere dönüşüyoruz. Hibe sağlayanlar, buna benzer şekilde anlatı, izlenim gibi nitel göstergeleri nicel verilere dönüştürmemizi bekliyor ve projenin başarı düzeyini yarattığı sosyal etkiye bakarak ölçümlüyor. Bu çok büyük bir ikilem… Nasıl bu ikilemin içine hapsolmadan hareket edebileceğimizi düşünüp duruyorum çünkü anlatı çeşitliliğinin, iletişim biçimlerinin kendiliğindenliğinin başka tür geçerlilikler üzerinden değerlendirilebileceğine, aktarılabileceğine inanıyorum. Kapitalist sistem, sosyal etki yaratmayı başlıca koşul olarak öne süren bir biçimselliği dayatırken bu alanda çalışan aktörleri sosyal girişimcilerin yanına koymak istiyor."

"Projeci olduğunda, kendini ve kafandakini sürekli aynı terimlerle ifade etmeye başlıyorsun. Düşünce yapın da bu terimlerle şekillenmeye başlıyor. İçerik, amaç, sonuç, etki, çıktı, değer diye uzayıp gidiyor, terimler listesi… Eğer amaç sığ tutulmuşsa inovasyona yer kalmıyor ki inovasyonu ortak yaratımı temel alan tasarımların, kendiliğinden biçim alacak sonuçların ana unsuru olarak görüyorum. Bu meyanda, 'akıbet'i 'sonuç'a yeğlerim çünkü akıbet, sürecin kendiliğinden birbirine örülen birçok dinamikten oluştuğuna, etkenlerin çeşitliliğine işaret ediyor."

"'İzleyici' ve 'hedef kitle' de terimler listesinde ön sıralara oynuyor. Sanatçılar, etkinlik tasarımcıları, küratörler ve kültür yöneticileri olarak yerelde yaşayanları 'izleyici' ve/veya 'hedef kitle'nin parçası olarak görmeye pek meraklıyız. Bu meseleye dönüp bakmanın zamanı gelmedi mi? Katılımcıları, bir yerde yaşayanları o an sadece orada oldukları için 'izleyici' veya 'hedef kitle'nin parçası olarak tanımlamayı çok sağlıksız buluyorum. Bu tür sağlıksız yaklaşımları projecilikten kaynaklanan mesleki bir deformasyon olarak görüyorum. Biz kimseyi 'hedefle'miyoruz; страна, можем да разгледаме този термин като нещо, което да ни напомни за нуждата от оценка.“

„Тесните цели не оставят място за иновация, която е от съществено значение за създаването на дизайн, който е отворен към съвместно създаване на непредвидени крайни продукти. „Краен продукт“ е по-добър израз от „краен резултат“, защото обхваща комплексността, която показва разнообразието на темите и факторите.”

„Като артисти, организатори на събития, куратори и културни ръководители, ние често приемаме местните като „публика“ или ги наричаме „целева група“. Смятам, че трябва да преосмислим нашата нагласа по отношение на този въпрос.“

„Определянето на участниците или публиката като целева група несъмнено е пример за опорочено мислене и се проявява като деформация при писането на проекти. Ние не ги „таргетираме“ - това е фраза, идея, която принадлежи на капиталистическия жаргон, където производителите „таргетират хората“, за да намерят пазар за продукти и услуги. Въпреки това, изкуствата, при които в центъра стои човекът, притежават други качества и позволяват културните дейци да имат определени роли и същевременно да поемат изпълнението на различни функции. Този подход ни води до това да можем да обсъдим артистичните намеси с ангажиране на общността.

„Интересно ми е да чуя за видовете пропасти, които се отварят между артиста и жителите. Говорейки от призмата на своя опит, понякога е трудно да определим какво точно води тълпата.“

„Това, на което наблягам е „не прави проекта за хората, а го прави заедно с хората.“ Не трябва да се държим като колониалисти и да реализираме проекта в селски район, с вярата, че по някакъв начин той ще се отрази добре на местните, а трябва да намерим начина да изградим органични връзки и да разберем от какво наистина имат нужда там.“

Подход

„Смятам, че в по-широк план има и още един играч, когото не можем да пренебрегнем: Местните администратори, какъвто е този, който е начело на селото или кметът и лидерите на общественото мнение… Като външен човек, се очаква от теб да кажеш, че си там, за да реализираш проект и целиш да създадеш устойчиви промени за доброто на хората. Не само трябва да определиш нуждите на местната общност и да създадеш емпатия, но, тъй като имаш нужда и от местна подкрепа, трябва също така да работиш рамо до рамо с техните представители на официалната власт. В нашия случай ние сме попадали в ситуация, при която местните власти не считат културата за нещо важно за местното общество. Там нямаше почти никакъв културен живот и при това нищо, което да промени сцената за в бъдеще, не беше планирано. Културните събития бяха ограничени до две официални празненства годишно. На даден етап ние започнахме да обсъждаме как да се планират следващите седем години и се застъпихме за нуждата от устойчива културна политика. Тогава представихме продуктите от нашия проект, което показа, че хората имат нужда от културни събития постоянно. Въпреки

"I'm interested in hearing about the kind of gaps that occur between the artist and the inhabitants. Regarding my experience, sometimes it is difficult to determine what exactly moves the crowd."

"What stays with me is 'not doing the project for the people, but doing it with the people.' We should not come out as colonialists to implement a project in a rural place believing that it will somehow do well for the locals, we have to find a way to build organic connections to get to know what they really need."

Approach

"I think there is one more player in the big picture which we cannot neglect: Local administrators like the headman of the village or the mayor and opinion leaders of the community… As an outsider, say you are there to implement a project and you aim to create some sustainable changes for the good of the people. You should not only determine the needs of the local community and empathize with them; as in need of local support, you also have to work hand in hand with the representatives of the official power. In our case, we have been put in a situation where the local authorities do not count culture as something important for the local society. There was almost no cultural life there and moreover nothing was planned to change the scene for the future. Cultural events were only limited to two annual official celebrations. At some point, we got involved in the discussions for making plans for the next seven years and we advocated for the need for a sustainable cultural policy. Then we supplied the outcomes of our project, which indicated that people are in need of cultural events with continuity. Nevertheless, at the end of the day our suggestions and outcomes were not included in the plan which was predominantly commercially orientated because the priority of the region was to create business opportunities for the inhabitants. So managing a dialogue with the local decision makers and officials is another issue that we have to consider."

"When you go to rural regions to work with local communities as an artist or an urban person, you are always welcomed with a pinch of skepticism. So leave away your presumptions and keep your cup empty. Here's a Buddhist tale, about 'the empty cup': There was this student asking the master the same question all the time: 'Tell me, tell me! Why can't I learn more?' In one of these moments, the master started pouring tea into the student's cup and he kept pouring until it overflowed. When the student asked why he kept pouring, the master replied: 'See? It's the same with your situation. There is no free space in your mind where I can pour my teachings.' Therefore, we need to be open and keep our mind empty in order to fully understand the contemporary dynamics of the village and then we can think about a mutual exchange or an intervention. Organizing community meetings with food and beverages always works. For example in Bulgaria, it's a tradition for women to sit and do crafts together while they sing or tell stories. So we invite them to sit together for a session and naturally they start to share their stories with us."

"Respecting the local dynamics is very important. We cannot ignore any local authority and it's not a good idea, at all. The situation

bu jargon, ürettiği hizmet ve son ürün üzerinden maksimum kâr elde etmeyi öne koyan kapitalist sisteme ait. Buna karşın insanı merkeze alan kültür sanat, bambaşka kaliteleri içeriyor ve kültür insanlarını belli başlı rolleri üstlenmeye çağırıyor. Mevzubahis topluluk bazlı sanatsal üretimlerse ve öncelik topluluklar arası etkileşimi güçlendirmekse kullandığımız terminolojiyi baştan sona gözden geçirmek lâzım."

Doğru Yaklaşımı Geliştirmek

"Kırsal için program, proje tasarlarken büyük resimde önde duran, yerelde söz sahibi karakterleri göz ardı etmemeliyiz. Muhtarlar ve kanaat önderleri, bunların başında geliyor. Dışarıdan gelen biri olarak, köye özel bir proje geliştirmişsiniz; amacınız, kalıcı bir değişim yaratmak. O halde köy sakinleriyle empati kurmak, onların öncelikli ihtiyaçlarını tespit etmek ve resmi idarecilerle, kanaat önderleriyle iş birliğine gitmek zorundasınız. Başımıza geldiği üzere, resmi idarecilerle kanaat önderleri sizin varsayımınızın aksine köylülerin kültüre ihtiyaç duymadığını öne sürebilir veya bunu öncelikli bir mesele olarak görmeyebilir. Bizim örneğimizde, programı uygulamak üzere seçtiğimiz köyde kültürel hayat namına hiçbir şey yoktu. Dahası, kimsenin bunu değiştirmek gibi bir derdi de yoktu; kültürel faaliyetten anladıkları, yılda iki kez düzenlenen resmi kutlamalardan ibaretti. Programın bir yerinde, yedi yıllık plan çıkartmaya yönelik bir teşebbüsün parçası haline geldik. Buradan cesaretle, kendimizi sürdürülebilir bir

всичко, в края на краищата, нашите предложения и продукти не бяха включени в програмата, която беше предимно комерсиално ориентирана, тъй като приоритет на района беше да създаде възможности за бизнес за своите жители. Така че, воденето на диалог с местните, които взимат решенията и местните официални служители е друг въпрос, върху който трябва да се мисли.

„Когато отидеш в селските райони да работиш с местните общности като артист или гражданин, винаги си приет с доза скептицизъм. Така че, забрави презумпциите си - изпразни чашата и се подготви да я напълниш с нови знания. Ето една история за „празната чаша": Имало едно време един ученик, който постоянно задавал един и същ въпрос на своя учител: „Кажи ми, кажи ми! Защо не мога да науча повече?" Един път, когато това се случило отново, учителят започнал да налива чай в чашата на ученика и продължил да налива, докато тя не преляла. Когато ученикът попитал защо продължава да налива, учителят отвърнал: „Сега виждаш ли? Същото е и с твоята ситуация. Няма празно място в твоето съзнание, където аз да налея моите учения." Трябва да сме отворени и да сме готови да учим, за да можем напълно да разберем съвременната динамика на селото и чак тогава можем да мислим за взаимен обмен и намеса. Организирането на срещи с общността, при които има храна и напитки, винаги върши работа. Например в България е традиция за жените да седят и да творят заедно, докато пеят и си разказват истории. Затова ги поканихме да седнем заедно за сесия и, естествено, те започнаха да споделят техните истории с нас."

differs according to their will and openness for collaboration. Some local authorities have authentic leadership qualities and those qualities ease our work. On the contrary, there comes a mayor who does not like us because we work with the librarian who is a supporter of the opposing political party. So in the beginning, preparing a 'power map' indicating the responsibilities and area of influence of past and present leaders always help. Then we try to bring them together though minor conflicts may pop up, once in a while. Let's not forget that those people spend their life together in the area and generally they don't want to speak to outsiders. Then we go for creating a neutral space and say: 'We determined this common goal for the good of the community and we want to achieve it to improve the cultural life of the village. We are here to find out the needs but voluntary work is needed.' So here comes somebody from the city who is interested in their village and their heritage... Then the magic that unites them happens and they say: 'Ok, it's not time to divide the community according to people's political views. As we are seen as one, we should stand as one.' When you go for the first meeting to map the current situation, always start communicating to formal leaders first and do not neglect ex-teachers and current teachers, as they all play a crucial role in the ecosystem of the village. What I am trying to do now is to create an advocacy group to develop legislation and a new law that allows schools to stay open for educational functions and cultural purposes, so those amazing buildings will be able to survive and serve for the good of the communities."

kültür politikasının gereği üzerine savunuculuk yaparken bulduk. Günün sonunda ortaya çıkartılan planda önerilerimize ve tespit ettiğimiz amaçlara yer verilmediğini gördük çünkü bölgenin kalkınmasına yönelik iş fırsatlarının yaratılmasına öncelik verilmişti."

"Yerelde söz sahibi karakterleri göz ardı etmememiz konusundaki uyarıya sonuna kadar katılıyorum. Bu karakterlerle sağlıklı ve sürdürülebilir bir ilişki kurmanın zemini, yeni fikirlere ve iş birliği yapmaya ne kadar açık olduklarına göre şekilleniyor. Kimileri liderlik vasfını kullanıyor ve işimizi kolaylaştırmaya bakıyor. Kimileri ise politik görüşümüzden, duruşumuzdan dolayı bizi ötekileştirmeyi, engellemeyi seçiyor. Bölgede uzun süre çalışacaksınız geçmişte söz sahibi olmuş, güncelde ağırlığını koruyan kişilerin üstlendiği sorumlulukları ve etki alanlarını gösteren bir 'iktidar haritası' çıkarmak çok işinize yarayabilir. Unutmayın ki bu kişiler ömrünü o bölgede geçirmiştir ve daha ilk anda dışarıdan gelmiş biriyle diyalog kurmaya, meseleleri tartışmaya can atmayabilir. Ufak tefek anlaşmazlıklarda ya da anlık krizlerin çözümünde bu kişileri bir araya toplamak, hiç beklenmedik şekilde alternatif çözümler üretebilir. Söze şöyle başlayabilirsiniz: 'Burada yaşayanların hayrına çalışacak bir hedef belirledik ve köyün kültürel hayatını canlandırmak, kalkındırmak için bu hedefe ulaşmak istiyoruz. İhtiyaçları tespit etmek için buradayız fakat gönüllü emeğinize, katkı ve desteğinize gereksinim duyuyoruz.' Sihir çalışırsa hiç bir araya gelemeyecekmiş gibi görünen bu kalabalık, görüş ayrılıklarına ve kendi aralarındaki iktidar mücadelelerine rağmen söz birliği etmişçesine uzlaşıya varabiliyorlar. 'Madem köyün hayrına olacak, ayrı gayrılığa yer yok' diyebiliyorlar. Bahsettiğim iktidar haritasını çıkartmak için düzenlediğiniz ilk buluşmada her zaman ilk sözü resmi idarecilere verin ve ardından söz hakkını eski veya yeni öğretmenlere devredin. Zira öğretmenler, köyün sosyal ekosisteminde emin kişi olarak görülür; ayrıca, akut ve güncel sorunlara en ince detayına kadar hâkimdir. Aslında sizin adınıza köyde savunuculuk yapmaya yarayacak, ana ilkeleri belirleyecek bir ekip oluşturmaktan bahsediyorum."

"Bütün bunlarla beraber, programı yürütecek paydaşlarla sanatçılar arasında denge kurmak ve bu dengeyi korumak son derece önemli. İlk yılımızda aynı anda Bulgaristan'ın farklı bölgelerinde konumlanmış dört köyde, dört sanatçıyla, küçük topluluklarla çalıştık. İkinci yılımız içinse üç bin kişilik bir Müslüman köyünü seçtik. Bu kez on iki sanatçıyla çalışacağımız için takım ruhu oluşturmaya özellikle dikkat ettik. Hiç kolay bir iş değildi; ortaya bir kriz çıktığında farklı takım üyeleriyle görüş alışverişinde bulunmaya, bir kaç kadeh atıp izlenimlerinizi özgürce paylaşmaya ihtiyaç duyabiliyorsunuz. Takım ruhunu sağlayabilmişseniz size alternatif sunan bu çoğulluk çok işe yarıyor."

"Köy ahalisiyle gerçekleştireceğiniz buluşmalarda birlikte yemeye ve içmeye mutlaka zaman ayırın. Kadınların örgü

„Да уважаваш местната динамика е много важно. Не можем да игнорираме местната власт, а и това по никакъв начин не е добра идея. Ситуацията зависи от тяхното желание и готовност за сътрудничество. Някои местни власти притежават автентични лидерски качества и тези качества улесняват нашата работа. И обратното, появява се някой кмет, който не ни харесва, защото работим с библиотекаря, който пък е поддръжник на противниковата политическа партия. Затова винаги помага изготвянето на „карта на властта", която показва отговорностите и областта на влияние на минали и настоящи лидери. След това се опитваме да ги съберем заедно, макар от време на време да изникват някои малки конфликти. Нека не забравяме, че тези хора прекарват своя живот заедно в този район и по начало не биха искали да говорят с външни лица. Тогава се опитваме да създадем неутрално пространство и казваме: „Поставяме тази обща цел за доброто на общността и искаме да я постигнем, за да подобрим културния живот на селото. Ние сме тук да открием какви са нуждите ви, но има нужда и от доброволческа работа." Ето тук се появява някой от града, който се интересува от тяхното село и тяхното наследство… Тогава се случва магията, която ги обединява и те отговарят: „Добре, не му е времето да разделяме общността според политическите възгледи на хората. Щом гледат на нас като на едно цяло, тогава и ние трябва да застанем като едно цяло." Когато отиваш за първата среща, за да създадеш карта на настоящата ситуация, винаги първо говори с формалните лидери и не пренебрегвай бивши учители и настоящи учители, тъй като те всички играят решаваща роля в екосистемата на селото. Това, което аз опитвам да направя е да създам застъпническа група за разработването на законодателство и нови закони, които позволяват на училищата да останат отворени за образователни функции и културни цели, така че тези прекрасни сгради да могат да оцелеят и да служат за доброто на общностите."

„Безценно е поддържането на балансирана динамика в групата. През първата година на нашата програма работихме в четири села едновременно, с малка група резиденти, като четирима от тях бяха разпръснати. През втората година бяхме в едно голямо село с мюсюлмани - 3000 жители, намиращо се в Южна България, и обърнахме специално внимание на това да научим дванадесет артисти на работа в екип. Това беше много важно, защото е един изключително интензивен процес и понякога се налага да се комбинираш с различни членове на групата, тъй като трябва да играеш различна роля във всеки отделен случай. А в края на деня имаш нужда от някого, с когото да споделиш своя опит на по бутилка бира."

„Веднага се усеща синергията, когато общността подкрепя намесата. Създадохме, например, представление, заедно с местните, в едно село, чието държавно училище е било затворено от шестнадесет години. И така, основният проблем беше да пуснем в експлоатация отново това училище, като използваме изкуствата и културата като средство, понеже сградата за тях беше „сърцето на общността". Това беше село, пълно с хора с широк кръгозор, които някак

"Keeping balanced dynamics in a group is super precious. In the first year of our program, we were working in four villages at the same time with a small group of residents, like four of them were located here and there. In the second year, we were all located in a big Muslim village, with 3000 inhabitants in Southern Bulgaria and we paid extra attention to building a team spirit within twelve artists. This was very important because it's a very intense process and sometimes you are in need of teaming up with different members of the group; as you have to play different roles on every occasion. At the end of the day, you need somebody to share your insights, while having a bottle of beer."

"You instantly feel the synergy when the community supports an intervention. For instance, we created a performance together with the locals in a village where the public school had been closed for sixteen years. So, the main concern was to re-function that school by using arts and culture as a tool, as the building was seen as the 'heart of the community'. That was a village full of open minded people and they somehow had autonomy. But this beautiful climate of co-creation was clouded a little bit by the frustrations of participating artists, as they were bothered with conceptual issues: 'This is not high art, in the end. Is this community art? Is this community-engaged practice? Is this participative art?' So we decided to sort out the process with a curator, to discuss all possibilities. An American singer - anthropologist was doing a field research on local songs. At the end of the program, when she gave back to the locals their songs, the audience went into tears. Nevertheless, a very beautiful exhibition done with cyanotype technique did not relate to the locals… We understood that the choice of the practices and the artists plays a crucial role in relating to locals. This performance was probably something that the locals didn't need. Here's another example of organic intervention with the locals which had nothing to do with 'high arts': There was this school which had been closed for sixteen years and one of the locals suggested to clean it and to organize a session called 'the last lesson'. The majority of the inhabitants had not been to the classrooms since they were students. Then we invited the teachers to lead the lesson and the crowd shared their school time memories and, stories with each other. It was a very emotional moment and it doesn't sound like a big intervention, right? But for the people it was, because it turned out to be a community healing session. We were there to mediate and create a safe space for them. When you think about working with a community, please consider the potential challenges and dilemmas that you'd like to explore. Ask people for their primary needs. Is it increasing the accessibility to culture or decreasing the poverty? Is it about loss of the land and the young population or getting rid of depressing loneliness? Then ask yourself: Do you have resources to create an evidence-based program?"

Creating Meaningful Interventions

How are we connecting and how do we wish to connect with the rural?

How can we create meaningful interventions in the periphery?

What is the way to design a program that has such an ambitious

örmek, tığ işlemek için toplaştığında birlikte yemesi içmesi, birbirilerine hikâyelerle masallar anlatması, aynı Türkiye'de olduğu gibi Bulgaristan'da bir gelenektir. Eğer bir yerde toplaştıysanız köylü kadınları da aranıza davet edin, yöreye has anlatılara ulaşmanın en doğal ve kolay yolu budur."

"Köy sakinleri katılıma heveslendiğinde, oluşan sinerjiyi hemen fark ediyorsunuz. On altı yıldır kapalı duran köy okulunu kültürle yeniden işlevlendirmek amacıyla ahalinin katılımıyla bir performans gerçekleştirmiştik. Son derece açık görüşlü, yeri geldiği zaman otonomisini kullanmaktan çekinmeyen bir yerleşimdi. Ne var ki projede yer alan sanatçıların yaşadığı kafa karışıklığı ve hayal kırıklığı, oluşan keyifli iklime gölge düşürdü. Sanatçıların bir kısmı, ortaya çıkan işin sanatsal düzeyini, toplumsal sanatla ne düzeyde ilişkili olduğunu ve dolayısıyla halkın katılım şeklini tartışmaya açtı; işin tadı kaçtı. Bunun üzerine, kavramsal kargaşayı sona erdirmesi için bir küratör getirdik. Bulgar asıllı Amerikalı bir antropolog - şarkıcı, bölgeye ait şarkıları derliyordu. Programın sonunda yaptığı derlemeleri meydanda seslendirince tüm köy halkı gözyaşlarına boğuldu. Buna karşın köy halkı, program dâhilinde açılan sergi ile bir türlü bağ kuramadı. Buradan anlıyoruz doğru sanatsal pratikleri seçmek, kırsalda düzenlenen misafir sanatçı programlarının başarıya ulaşmasında önemli rol oynuyor. Bir başka örnek vereyim: Diğer köydekiler, kapalı duran okulun 'son bir ders' için te-

си бяха автономни. Но този прекрасен климат на съвместно творене беше леко помрачен от объркването на участващите артисти, тъй като те бяха разтревожени от въпроси, засягащи понятията: „В края на краищата, това не е висше изкуство. Общностно изкуство ли е това? Това практика, която ангажира общността ли е? Ангажиращо изкуство ли е това?' Затова решихме да изясним процеса с куратор, за да обсъдим всички възможности. Една американска певица-антрополог осъществяваше проучване на терен относно местните песни. В края на програмата, когато тя представи на местните техните песни, публиката се просълзи. Въпреки това, едно много красиво изложение, при което беше използвана хелиографската техника, не трогна местните... Разбрахме, че изборът на практики и артисти играе решаваща роля, за да накара местните да почувстват, че се отнася за тях. Това представление вероятно беше нещо, от което местните нямаха нужда. Ето и друг пример за органична намеса в местните, която няма нищо общо с „висше изкуство": Нали имаше едно училище, което беше затворено от шестнадесет години? Един от местните предложи то да бъде почистено и там да се организира сесия наречена „Последният урок". По-голямата част от живущите не бяха стъпвали в класните стаи от ученическите си години. Тогава поканихме учителите да водят урока и тълпата сподели своите спомени и истории от училище. Беше много емоционален момент, а и не звучи като голяма намеса, нали? За хората, обаче, беше, защото се оказа сесия на оздравяване на общността. Ние бяхме там, за да посредничим и да

goal to solve social problems through the means of arts and culture, which are chronically underfunded fields? And how do we do this in a respectful way?

How do we design a program, so that in the end we could measure the 'immeasurable'; like connections and social interactions going on between the artists in residence and the inhabitants?

"During the first visit to the space we use some techniques based on body awareness. By using your body, you have a chance to investigate and understand the space through your natural impulses. By doing exercises, running around, finding a place where you can rest or hide, you can partake in the space in a different way."

"In our case, we decided to scatter urban people around the country for three days. We aimed at making them familiar with the human-centered design methodology, based on solving problems and determining the challenges by including locals. As we had only few days, we asked participants to register in a team. This workshop was mainly designed for cultural actors and artists but we also had IT people and architects in the circle and actually this diversity supplied the best answers to resilience issues that we are facing in rural areas."

Necessity of Evaluation and Measuring the Impact

"I am fond of using various tools and approaches to evaluate and measure the impact. One way is to document the feedback right on the moment, while you connect with various individuals on many occasions. The other way is to make interviews to obtain their opinions and remarks.

mizlenip açılmasını önerdi. Köy halkının önemli bir kısmı, okula mezun olduktan sonra uğramamıştı. Bunun üzerine, erişebildiğimiz öğretmenleri bu son dersi vermek üzere davet ettik. Herkes son derece heyecanlıydı, çok duygusal bir ortam vardı. Birbirleriyle okul anılarını paylaştılar; neler neler hatırladılar. Çok da matah ve sanatsal görünmüyor, değil mi? Ama köy halkı için muazzam bir etkinlikti çünkü oluşturulan bu güvenli alan, onların yitirdikleri geçmişe ait travmalarını iyileştirmeye yaradı. Bizim görevimiz, bu alanı oluşturmaktan ibaretti. Bu yüzden bir aradalığını korumaya devam eden topluluklarla çalışacaksanız kendinizi potansiyel dalgalanmalara, beklenmedik ikilemlere hazırlayın. Bunlarla minimum düzeyde karşılaşmak istiyorsanız, insanlara öncelikli ihtiyaçlarını, özlemlerini sormaktan geri durmayın. Sorun bakalım; ihtiyaç sıralamasında kültürel canlanmaya mı öncelik tanıyorlar, yerelde kalkınmaya mı? Arazi kaybı veya genç nüfus kaybı mı öncelikli sorun, yoksa öldüren cinsten bir depresyon mu? Sonra, dönüp kendinize şunu sorun: 'Somut ihtiyaçlara dayanan bir programı tasarlayıp uygulamak için yeterince donanımlı mıyım?'"

Doğru Modeli Geliştirmek ve Anlamlı Müdahalelerde Bulunmak

Periferiye anlamlı müdahaleler gerçekleştirmenin yolu, yöntemi nedir? Kırsaldakilerle hangi tür araçlar üzerinden iletişim kurabiliriz?

Finansal kaynakların kısıtlı olduğu apaçıkken, "tanımlanmış bir sosyal problemi kültür

създадем сигурно пространство за тях. Когато се замислите за работа с общност, моля ви, замислете се за потенциалните предизвикателства и дилеми, които бихте желали да разучите. Попитайте хората какви са техните основни нужди. Дали е да се повиши достъпността до култура или да се намали бедността? Дали е загубата на земя и младо население или да се отърват от депресиращата самота? Тогава си задайте следния въпрос: Имате ли ресурсите да създадете програма, която да е базирана на доказателства?

Създаване на смислени намеси

Как се свързваме и как искаме да се свържем със селото?

Как можем да създадем смислени намеси в периферията?

Какъв е начинът да проектираме програма, която да има амбициозната цел да разреши социалните проблеми чрез средствата на изкуството и културата, които често са области, които не получават достатъчно финансова подкрепа? И как да го направим по правилата?

Как да проектираме програма, така че накрая да можем да измерим „неизмеримото", каквито са връзките и социалните взаимодействия между артистите в резиденцията и жителите?

„По време на първото посещение на мястото използвахме някои техники, които се основаваха на опознаването на тялото. Като използваш тялото си, имаш възможността да изследваш и разбереш пространството чрез своите естествени импулси. Като правиш упражнения, бягаш наоколо, търсиш място, където да си починеш или да се скриеш, можеш да открием място в

In addition to those, it is best to hire an independent evaluator but he or she should follow the process with you all the way through the program, rather than joining at the end to prepare reports. Mostly we neglect measuring the impact as we are busy with completing the process. That is why I feel that as self-sufficient organizations, we are in need of a capacity building program to gain competency on this issue. That's why I advocate the necessity of this program, on all occasions. We spared some resources for external evaluation and we already had resources for capacity building. We were after employing an external expert who would work with us hand in hand to teach the basics of self-evaluation. It is wise to be equipped with the know-how of designing an evaluation program, forming a focus group and determining the best methodology for evaluation. Then, you can build your perspective and improve your approach based on tangible data."

"Recognizing our mistakes is essential for self-evaluation. Also it is crucial to define our own indicators and to ask questions like 'how do we translate the success? How do we identify our strengths and weaknesses? Do the results meet our predictions? Were we successful at including families, other than just individuals? Are we satisfied with the visibility of the program, did we get enough media coverage? What kind of impression did we leave on funders, sponsors and local partners?"

Inventing Creative Tools and Methods for Evaluation

"Storytelling is an efficient tool to find answers to those questions. Generally we tend to adopt a very

sanat aracılığıyla çözüme ulaştırmak" gibi yüksek bir hedefe ulaşmak için nasıl bir etkinlik modeli geliştirmeliyiz? Bu modeli sahaya taşımanın en saygıdeğer şekli ne olabilir?

Ölçülemeyenin ölçümlenmesine olanak tanıyan, nicel göstergelerden öte nitel göstergeleri dikkate alan bir etkinlik modeli söz konusu olabilir mi?

"Bir yere, bir mekâna müdahale edebilmek için orayı tanımlayabiliyor olmalısınız. Bir seferinde çalışacağımız alanın fiziksel ve duygusal sınırlarını belirlemek için beden temelli pratiklere başvurmuştuk. Jimnastik yaptık, etrafta koşturduk, hâtta saklambacı andıran bir oyun tutturduk. Bu tür pratikleri kullanarak mekânın barındırdığı arterlerle boşlukları eğlenceli bir şekilde keşfedebilirsiniz."

"Zamanımızın birkaç günle sınırlı olduğu bir programda, takımlara ayırdığımız kültür yöneticilerini, mimarları, sanatçıları ve IT insanlarını yöre halkıya birlikte kırsalda tura çıkarmıştık. Temel amacımız, yöre halkına insan odaklı tasarım anlayışını tanıtmak ve sorunların bu yaklaşımla çözülebileceğini göstermekti. Oluşturduğumuz çeşitlilik, direnç oluşturmaya yönelik ideal çözümlere ulaşmada çok işimize yaramıştı."

Ölçme ve Değerlendirme İçin Yaratıcı Araçlarla Yöntemler Geliştirmek

"Öz değerlendirme yapmak bağlamında, düştüğümüz hataları görüp kabullenmek, doğru göstergeleri belirleyebilmek adına şu gibi sorulara cevap bulmak çok işe yarıyor: 'Başarıdan ne anlıyoruz, başarıyı nasıl tanımlıyoruz? Güçlü ve zayıf yanlarımızı ne tür yöntemlerle belirleyebiliriz? Yaptığımız tahminlerle elde ettiğimiz sonuçlar ne derece örtüşüyor? Her kesimden katılımı sağlayabildik mi? Program yeterince görünür olabildi mi? Finansal destekçilerimiz, iştirakçilerimiz ve yelerdeki paydaşlarımız üzerinde nasıl bir etki bıraktık?'" Bu sorulara cevap ararken ve sonuç raporunu kaleme alırken hikâye anlatımı yöntemine başvurmak çok verimli olabiliyor. Raporlama sırasında kullandığımız anlatımın yavanlığı ve ölçme – değerlendirme aşamasında kullandığımız araçların donukluğu, sahada başardığımız işin barındırdığı doğallığı, samimiyeti ve güzelliği yansıtmıyor. Buradan hareketle hem ölçme – değerlendirme hem raporlama aşaması için anlatımda yaratıcılığa imkân tanıyan bir dili nasıl kurabileceğimize kafa yoralım diyorum. Fotoğraf, çizim, grafik, harita, podcast, video, müzik, şiir gibi mecraları kullanarak anlatımlarımızı daha yaratıcı kılabiliriz ve böylece, hayata geçirdiğimiz programın tüm renklerini çıktılarımıza yansıtabiliriz."

"Baba Residency programına katıldığımda Yanina (Taneva), bizi izlenimlerimizi ve görüşlerimizi yatayda ve dikeyde yansıtacak bir grafik üretmeye yönlendirmişti. Bu grafiği oluşturmak için üzerinde 'berbat hissetim' ve 'harika hissettim' yazan not kâğıtlarıyla çalışmıştık. Ardından, kişisel eğrilerimizle grubun ortak eğrisini birlikte gösteren bu grafik eşliğinde, neden öyle hissettiğimize de

пространството по различен начин."

„В нашия случай ние решихме да пръснем гражданите из страната за три дни. Целта ни беше да ги накараме да се запознаят с методите на проектиране, в центъра на което е човекът, които се базират на решаване на проблеми и определяне на предизвикателства с участието на местните. Тъй като имахме само няколко дни, помолихме участниците да се запишат в отбор. Тази работилница беше предназначена предимно за културни дейци и артисти, но в групата имаше и хора от ИТ средите и архитекти, и именно разнообразието ни даде най-добрите отговори на проблемите с гъвкавостта, пред които селските райони бяха изправени."

Нужда от оценка и измерване на въздействието

„Обичам да използвам различни средства и подходи при оценката и измерването на въздействието. Един от начините е да се документира обратната връзка на момента, докато се свързваш с различни индивиди при различни случаи. Друг начин е да се вземе интервю, за да получите техните мнения и забележки. В допълнение към тези, най-добре е да се наеме независим оценител, но те трябва да проследят процеса заедно с теб от началото до края на програмата, а не да се присъединят в края, за да изготвят доклад. Често пъти пренебрегваме измерването на въздействието, тъй като сме заети с финализирането на процеса. Ето защо смятам, че като самодостатъчни организации, имаме нужда от програма за изграждане на капацитет, за да придобием компетентност по този въпрос. По тази причина, при всеки възможен случай, се застъпвам за нуждата от такава програма. Отделихме ресурси за външна оценка и вече имахме ресурсите за изграждането на капацитета. Искахме да наемем външен експерт, който да работи рамо до рамо с нас и да ни научи на основното при самооценяването. Мъдро е да се снабдиш с ноу-хау за изработването на план за оценка, като формираш група за фокус и определиш най-добрата методика за оценката. Тогава можеш да изградиш своята перспектива и да подобриш подхода си, като стъпиш на основата на материалната информация."

„От съществено значение за самооценяването е да признаем своите грешки. От решаващо значение е да определим наши собствени индикатори и да си зададем въпроси като следните: Как интерпретираме успеха? Как определяме кои са нашите силни и слаби страни? Резултатите отговарят ли на очакванията? Постигнахме ли успех при включването на семейства, освен на отделни лица? Доволни ли сме от видимостта на програмата и получихме ли достатъчна медийна подкрепа? С какво впечатление останаха нашите спонсори, дарители и местни партньори?"

Създаване на креативни средства и методи за оценка

„Разказването на истории е ефикасно средство, с което се намират отговорите на тези въпроси. Обикновено се стараем да използваме много сух и тромав подход по време на процеса на докладване и средствата, които използваме за оценка не отразяват красотата и природата на това, което постигаме на терен. Ето защо аз препоръчвам да се търсят креативни начини да се разкажат нещата. Фотографиите, илюстрациите, графичните

dry, ponderous approach during the reporting process and the tools we use for evaluation don't reflect the beauty and the nature of things achieved in the field. So, I recommend looking for creative ways of telling things. Photography, illustrations, graphic recordings, podcasts, video documentaries and maps shall be counted as creative tools to reflect the essence of the program."

"I have an impression that including projective methods or practices borrowed from psychology could also create a difference for the evaluation process, as it could be done through poetry, illustration, music and other disciplines of arts."

"When I participated in Baba Residency, Yanina (Taneva) steered us to prepare a graphic reflecting our remarks and insights about the process. We marked our opinions on an axis, between the phrases 'felt awful' and 'felt wonderful' and then we drew a line to indicate how we felt during the experience. After that, we used that line to chart our individual experience with the group's experience. In the end, we are invited to share our stories in the open about why we felt that way. What a cool way that was for mutual exchange of experience and interaction! I guess it was also way too cool for the community members, witnessing this process."

Sustainability

"We become part of an organization because we receive a fund to do some work for a particular community but we also know that fund is not going to last forever. Then, what are the consequences of exiting from that community and what happens after we leave that place or space? We go in, do some work and then we leave. So I was thinking about the role of arts in building internal capacity of the community and how that is linked to development, at all levels. There are individuals, activists and collectives that really care about the needs of the community they work with and they do the best to utilize the resources, besides carrying out their project within the planned scope. So when we exit, as we cannot stay there forever; the community should be able to sustain the work that we've done but without us and without the external resources. If the process is 'project-based', sustainability becomes a primary consideration. We are here to discuss how to enter but it's only half of the answer. 'How do we exit and make sure that people are ok after we do so?' And there's another question of finding the balance, between two issues: 'How do we find a way to secure funding to keep doing these amazing things and leave enough space for things to develop in a very natural way afterwards, without having to restrain the artist in that community because of the things written in our proposal?' It's not just a question but a constant concern: 'Where does the balance point stand, between the two?'"

açıklık getirerek, yaşadığımız deneyimleri paylaşmıştık. Karşılıklı değerlendirme ve deneyim değiş tokuşu yapmak için mükemmel bir yöntemdi! Kim bilir buna doğrudan tanık olan köy ahalisi neler hissetmişti!:)"

"Değerlendirme yaparken ve etkiyi ölçümlerken birden çok araç kullanmaktan hoşlanıyorum. Farklı ortamlarda çeşitli öznelerden elde edilen dönütleri anında kayda almak ve izlenim toplamaya yarayan anket uygulamaları kullanmakla beraber, programın sonunda z raporu çıkarmak yerine süreç boyunca size takip edecek bağımsız bir değerlendirme uzmanı görevlendirmenin çok faydalı olduğuna inanıyorum. Zira kültür yöneticileri olarak programı başarıyla hayata geçirmenin derdine düşüp, ölçme ve değerlendirme faslını ihmâl ediyoruz. Kendi kendine yetmekle övünen organizasyonlar olarak bu konuda kapasitemizin eksik olduğunu her ortamda dile getiriyorum. Organizasyon olarak bu konuya kaynak ayırmayı alışkanlık haline getirdik; her program için dışarıdan bir değerlendirme uzmanı kiralıyoruz. Diğer yandan bu uzman, bizi de eğitiyor. Her organizasyon bu eğitimi almalı ve kendine en uygun değerlendirme–ölçme araçlarını belirlemeli. Somut veriye dayandırabildiğiniz bir yaklaşımla ilerlemek gibisi yok."

Sürdürülebilirliği Başarmak

"Buraya kadar tasarım ve uygulama üzerine konuştuk ama işimizi tamamladıktan sonra geriye ne bıraktığımızı konuşmadık. Belirli bir konuya ve topluluğa odaklanan kişiler, genellikle fon veya hibe bulmak için bir organi-

записи, подкастите, видео документалните филми и картите трябва да се считат за креативно средство, което отразява естеството на програмата."

„Останах с впечатлението, че включването на проекционни методи или практики, заимствани от психологията, също биха могли да окажат влияние в процеса на оценка, тъй като той може да се осъществи чрез поезия, илюстрации, музика и други видове изкуство."

„При моето участие в „Резиденция Баба", Янина поиска да подготвим графично отражение на забележките и опита ни с процеса. Изобразихме нашите мнения върху една ос, между фразите „чувствах се ужасно" и „чувствах се прекрасно", а след това нарисувахме линия, с която да покажем как сме се чувствали по време на това преживяване. След това използвахме линия, за да направим схема на нашия личен опит и груповия опит. Накрая бяхме подканени да споделим своите истории относно това защо сме се чувствали по определения начин. Какъв страхотен начин за взаимен обмен на опит и взаимодействие! Смятам, че и за членовете на общността беше страхотно да бъдат свидетели на този процес."

Устойчивост

„Ставаме част от дадена организация, защото получаваме средства, за да свършим дадена работа за определена общност, но ние знаем, че тези средства няма да се получават винаги. Тогава какви са последиците от напускането на общността и какво се случва след като напуснем мястото или пространството? Ние влизаме, свършваме някаква работа и после напускаме. Затова и се замислих за ролята на изкуството

zasyonun parçası olur fakat bildiğiniz üzere hibelerle fonlar, sizi sonsuza kadar desteklemez. Programı hayata geçirdiğiniz yerden çıkıp gittiğinizde, o toplulukla işinizi bitirdiğinizde geride ne kalıyor, nasıl bir etki oluşuyor? Bir süredir bu soruya cevap arıyorum… Acaba tanık oldukları sanatsal pratikler programın parçası olan toplulukların kapasitesine etki ediyor mu? Etki ediyorsa kapasitede yaşanan dönüşüm, çeşitli biçimlerde yerelde kalkınmaya fayda sağlıyor mu? Evet; aktivistler, sanatçılar, inisiyatifler, kolektif ve dernekler, ellerindeki kaynakları, olanakları kullanarak gerçekleştirdikleri programlarla belirledikleri bölgede iyiye doğru bir dönüşüm yaratmayı amaçlıyor ama sonsuza kadar orada kalmıyor. O halde orayı terk edip gittiklerinde muhatap aldıkları topluluğun onlar olmaksızın, dışarıdan yardım almadan kolektif bir bilinçle ortaya çıkarılan kazanımı yaşatması, büyütmesi gerekiyor. Burada 'proje' kafasına geri dönüyoruz: Eğer başı sonu belli bir 'proje'den bahsediyorsak sürdürülebilirliği varlığı yokluğu sorgulanan, öncelik tanınan bir kavram olarak ele almak lâzım. Derdimiz projeden öte bir şey ise şu soruya yanıt bulmak ve ikisi arasında denge kurmak zorundayız: 'Sürdürülebilirliği sağlamak adına sonraki projemiz için kaynak arayışına girmişken, geride bıraktığımız kazanımların varlığını sürdürebilmesi için neler yapabiliriz?"

в изграждането на вътрешен капацитет на общността и за начина, по който това е свързано с развитието на всички нива. Има хора активисти и колективи, които наистина ги е грижа за нуждите на общността, с която работят, и те използват ресурсите по възможно най-добрия начин, и то не за да осъществят проекти си в планираната рамка. Така че, когато напуснем - тъй като не можем да останем вечно - общността трябва да може да продължи работата, която ние сме започнали, но без нас и без външни ресурси. Когато процесът е базиран на проект, устойчивостта става основно притеснение. Ние сме тук, за да обсъдим как да започнем, но това е само една част от отговора. „Как да напуснем и да сме сигурни, че хората са добре след като ни няма?" Съществува и друг въпрос - за откриването на баланса между два проблема: „Как да намерим начин да намерим средства, за да продължим да правим страхотни неща и да оставим място, където нещата да се случват по един естествен начин след това, без да трябва да ограничаваме артиста в тази общност, заради написаното в нашето проектно предложение?". Това не е просто въпрос, а постоянно притеснение: „Къде е точката на баланс между двете?""

bulgaristan ve türkiye'den 5 iyi örnek

5 добри примера от българия и турция

5 good examples from bulgaria and turkey

Ideas Factory
"Rezidentsija Baba (Baba Residence)"
Фабрика за идеи „Резиденция Баба"

Ideas Factory'nin[1] geliştirdiği tasarım temelli disiplinler arası misafir sanatçı programı "Rezidentsija Baba[2] (Baba Residence)", yaratıcı çözümlerin peşinde koşan bir sosyal girişim olarak sanatçılarla nüfusu boşalmış Bulgar köylerinde yaşayan yaş almışları bir araya getiriyor. Girişim, katılımcıların köy sakinleriyle üç ila beş hafta boyunca birlikte zaman geçirmesine olanak tanıyan programları tasarlarken etnografya ve antropolojiden besleniyor; somut olmayan kültürel mirasın korunmasına vurgu yapan çıktıların üretimine öncelik tanıyor.

Fikir

Genç emek gücünün kırsaldan çekilmesiyle yaşanan nüfus kaybı ve bunun getirdiği yaşlanma kırsalın hızla fakirleşmesine yol açarken ekonominin merkezileşmesi, kültüre ve temel sağlık hizmetlerine erişimi kısıtlıyor. Buna bağlı olarak, geleneklerle pratikler silikleşiyor; yerele özgü bilgi birikimi kayba uğruyor. Verili durumdan hareketle yola çıkan "Rezidentsija Baba", 2014'ten bu yana kentle kır arasındaki bağları güçlendirmeyi, kuşaklararası iletişimi canlandırmayı ve kırsalın somut olmayan kültürel mirasını sanat aracılığıyla görünürlük kazandırmayı amaçlayan programlar üretiyor. Bu doğrultuda meraklı, yaratıcı ve yetenekli bireyleri kıra bakmayan çağıran girişim, araştırma ve haritalamaya temelinde yerel zenginliklerin keşfine yönelik çalışmaları destekliyor. Diyalektler, jargonlar, efsaneler, masallar, şarkılar, oyunlar, elişi,

„Резиденция Баба"[1] е иновативна инициатива, стартирана от Сдружение „Фабрика за идеи", България, която свързва градската младеж със възрастни домакинства от различни обезлюдени села из страната чрез интердисциплинарен модел на социално предприемачество, който комбинира етнографската и антропологическа работа на терен с дизайн мисленето като подход. Приоритет на инициативата е да запази и развие възможностите на местното нематериално културно наследство, давайки възможност на участниците да живеят с местни жители за период от 3 до 5 седмици и да реализира заедно инициатива, проект, събитие с тази цел.

Идеята

Намаляващото и застаряващо население в селата в България е обречено на бедност, а по същата причина тази ситуация, от своя страна, води до липсата на достъп до културни мероприятия и здравеопазване – поради драстичната концентрация на икономическите дейности в градските райони. В резултат наблюдаваме цели райони, чиито традиции и знания са застрашени от изчезване. Осъзнаването на тези процеси и необходимостта, която ситуацията налага, породи основната идея на „Резиденция Баба"[2] през 2014 година.
Целта беше, а и все още е, да се подчертае значимостта на изграждането на връзки между града и селото, както и между различните поколения като предпоставка за запазването на нематериалното и материално културно наследство. Ето защо „Резиденция Баба" събира на едно място креативни, любопитни и способни млади специалисти от градската среда, които да изследват, картографират и откриват начини да изведат от забрава местните „съкровища". Фолклорът (местните диалекти, жаргони, легенди, песни, игри, занаяти, рецепти и други) се използва като средство за предизвикване на общността да се фокусира отново върху това, което обединява, а в същото време програмата

Baba Residence - an innovative initiative developed by the Ideas Factory[1] in Bulgaria, connects urban youth with elderly households from different depopulating villages across the country in an interdisciplinary socially entrepreneurial model that combines ethnographic and anthropological fieldwork with design thinking. The initiative gives a priority to preserving the intangible cultural heritage whilst enabling participants to live with locals for a period of 3 to 5 weeks.

The Idea

Declining and aging population of the villages makes them subject to poverty and this situation leads to lack of access to culture and healthcare as a result of drastic economical centralization in urban areas. As a result, a pattern of discontinuation of localities occurs whilst their traditions and knowledge are endangered. Based on this notion and due to necessity of the situation, the core idea of Baba Residence (Rezidentsija Baba)[2] was born in 2014. The objective was and still is to highlight the importance of building urban-rural connections as well as inter-generational ones, as a precondition for preserving intangible and tangible cultural heritage. Accordingly, Baba Residence brings creative, curious and skillful young urban professionals together for researching, mapping and finding ways to highlight the local "treasures". Folklore (local dialects, jargons, legends, songs, games, craft, recipes, etc.) is taken as a tool for calling the community to re-focus on their common goods while re-functioning abandoned or poorly maintained public buildings is a keen practice of the program, whenever there is a chance.

The Context and the Approach

The very risks of the model is to find those people with the right attitude

yemek tarifleri gibi folklorik unsurlardan esinlenen çalışmalar köy sakinleriyle katılımcıları müşterekler etrafında bütünleştirirken okul benzeri atıl binalara yeniden işlev kazandırmayı hedefliyor.

Bağlam ve Yaklaşım

Kırsalda yaşayan kesimlerle bağ kurabilecek yaratıcı bireyleri bulmak ve bir araya getirmek, programın kritik kısmını oluşturuyor. Zira program, kentle kır arasında sürdürülebilir bağlar kurmayı amaçlarken karşılıklı öğrenmeye, deneyim paylaşımına olanak tanıyacak zeminler inşa ediyor. Ideas Factory, bu çaba doğrultusunda diğer misafir sanatçı programlarının aksine sanatsal üretimi öne koymak yerine yerelin ihtiyaçlarına ve gerçekliğine hitap eden, sonuç odaklı sosyal programlara ağırlık veriyor. Bu doğrultuda "proje" tanımlamasına mesafeli duruyor; ürettiği programları "ölçülebilir değişimlere yol açan teşebbüsler / girişimler" olarak nitelendiriyor. Takip ettiği model uyarınca süreçle sonucu eş değerde görüyor; nicel göstergeleri esas alan bir yaklaşımdan çok karşılıklı anlayışı güçlendirmeye, yerel bilginin transferine, toplumsal travmaların sağaltılmasına ve anlatıların çeşitlenmesine yarayacak pratiklere başvuruyor.

Yanina Taneva, sürecin kendi kendini inşa ettiğine dikkate çekiyor: "Baba Residence, ideal formunu bulana kadar defalarca değişime uğradı. Başarısızlığa uğramaktan, deneme yanılmalardan kaçınmadık; aksine, hatalarımızdan ders alarak ilerle-

има традиционната практика да отваря отново вратите на изоставени или зле поддържани обществени сгради, когато това е възможно.

Контекстът и подходът

Същинското предизвикателство на модела е да се намерят онези хора, които имат правилния подход, гарантирайки, че ще работят с местната общност с нагласа на смирение на терен, така че домакините и резидентите лесно да се разбират, докато в същото време се наслаждават на една среда, даваща възможност за обмен на знания. От самото начало и изхождайки от нуждата, която е добре позната в цялата страна, „Фабрика за идеи" реши, че „Резиденция Баба" не може да се вмести просто в рамката на един проект, тъй като е опит в дългосрочен план да се постигне измерима промяна. По тази причина „Фабрика за идеи" предпочете да използва определението „програма" или „инициатива". Техният модел и резидентска програма стъпват върху материалните и духовните нужди на общностите и региона. Що се отнася до този подход, за „Фабрика за идеи" не е важно колко стотици часове групата и резидентите ще прекарат, провеждайки интервюта и картографирайки, тъй като те целят да положат основите за взаимно разбиране, основавайки се на колективното познание, травмите, паметта, взаимовръзките и разказите на общността. *„Резиденция Баба" е претърпяла многобройни трансформации по време на този процес, тъй като си позволихме да се проваляме, да експериментираме и да се учим от грешките си. Нашето пътешествие винаги се е основавало на доверието в човешките взаимоотношения и всичко останало се изгражда върху същото."*

Янина Танева описва със свои думи същността на програмата: *„Резидентската програма умишлено започна да се прилага в Южна България, в Родопите, където човек може да намери множество доказателства*

and make sure to establish a humble approach in the place so the hosts and residents can easily get along with each other, whilst enjoying a habitat that enables mutual learning. From the very beginning and setting off from the needs recognized around the country, Ideas Factory decided that Baba Residence could not fit into a "project" frame, given that it is an attempt to create a long term scalable change. Therefore, Ideas Factory preferred to call it a "program" or an "initiative". Their model and residential program are based on tangible needs of the communities and the region. Regarding this approach, Ideas Factory is not interested in the amount of time where the team and the residents spend dozens of hours doing interviews or preparing maps as they aim to lay a foundation for common understanding; based on the collective knowledge, traumas, memories, interrelations and narratives of the community. Yanina Taneva describes the essence of the program in her own words: "Baba Residence has gone through a lot of transformations during the process, for we allowed ourselves to fail, to experiment and to learn from our mistakes. Our journey always grounds on the trust in human relations and everything else is built further on it. "The residency program was started

dik. Zira karşılıklı güvene dayanan bir yolculuk bu. İşe korunaklı konumu sebebiyle kültürel değerlerini bugüne dek korumayı başarmış Rodop bölgesinden başladık. Bilinçli bir seçimdi; zira bu bölge, folklor bağlamında üzerine çalışabileceğimiz sayısız değeri barındırıyordu. İlk yılımızda şehirli gençlerin köydeki işlere yardımcı olmasına, kamusal alanı çeşitlendirmesine olanak tanıyan bir yaklaşım geliştirdik. Sonraki yıllarda farklı bölgelere, topluluklara yöneldik ve deneye yanıla herhangi bir yerde rahatlıkla uygulayabileceğimiz, esnek bir model geliştirdik. Modeli geliştirirken, koşullar ne olursa olsun; baştan koyduğumuz ilkelere sadık kaldık."

"Gördük ki kırsalda yaşayanlar, aramızdaki onca yaş farkına rağmen daha dinç ve dirençli. Anlatıları kayda aldıkça, yöreye özgü şarkılara çalıştıkça yalnızlıktan, aile, torun özleminden ne kadar bunaldığına tanık olduk. Buna rağmen kaybolmaya yüz tutan gelenekleri, kültürel değerleri aktarmaya son derece hevesliler. Katılımcılar da öğrenmeye, anlatmaya, öğretmeye aynı oranda hevesli. Çift yönlü öğrenmeyi yerli yerine oturtmak ve programlarda uygulanacak yöntemleri ortaklaştırmak adına katılımcıları seminer temelli eğitimlere tabi tutuyoruz. İnsan odaklı tasarımı baz alan bu eğitimlerde katılımcılar antropolojiye, etnografyaya dair temel bilgilerle birlikte toplumsal değişime yol açacak pratikler hakkında bilgilendiriliyor. Bir aylık misafir sanatçı programına

за добре съхранени фолклор и занаяти. Започнахме от презумпцията, че младежите от градовете ще могат физически да помагат на хората от селата в тяхната работа или в грижите за общите пространства, като същевременно събират истории, песни и други елементи от нематериалното културно наследство. Но се оказа, че местните жители са много по-пъргави и физически по-здрави от младите градски участници, независимо от огромната разлика във възрастта. Бавничко, грешка след грешка, създадохме една доста широка рамка за резиденцията, която да ни позволи да адаптираме модела към всяко място, като винаги оставахме верни на ценностите си – независимо от обстоятелствата. Практиката ни показа, че възрастните хора, които живеят в българските села, страдат от самота, тъй като децата им са в чужбина, но също така и че са готови да споделят и да се погрижат за традициите си и за културното наследство, което си отива и имат нужда от съюзник. От друга страна, младежите от градовете желаят да се учат от тях и да споделят знанията им, допринасяйки за оживяването на селата. С други думи, всеки участник в програмата си има дядо или баба в селото, които са готови да споделят своите знания, умения и истории. Участниците (изследователи, художници, антрополози и други професионалисти) преминават през интензивен пилотен семинар, базиран на методи, съчетаващи Human Centered design, антропология, етнография и социална промяна. По време на месечния си престой и след много месеци на взаимодействие с възрастните, участниците стават част от „Общността на Резиденция Баба", където получават подкрепа за развитието на своите нови инициативи и идеи, целящи да съхранят местното богатство и да подобрят благосъстоянието на местните жители. След това работят по личните си и колективни идеи, като получават подкрепата на

in Southern Bulgaria in the Rhodope Mountains on purpose, where one can find a lot of evidence on well preserved folklore and crafts. We started with an assumption that the youngsters from the cities should be able to help villagers physically in their work or care for the common spaces, whilst collecting stories, songs and other elements of intangible cultural heritage. Nonetheless, we discovered that locals were much more resilient and physically fit than the urban participants, in spite of vast age difference. Slowly, mistake after mistake, we designed a very open frame for the residency that allows us to adapt the model to any location and we always stayed true to our values; whatever the circumstances are. Our practice proved that the elderly people living in Bulgarian villages are suffering from loneliness with their kids working abroad but eager to share and look after their traditions and cultural heritage that face extinction. On the other hand, urban youngsters are willing to learn from them and share their knowledge, contributing to the vividness of rural intangible heritage. In other words, any participant of the program could have a grandfather or a granny at a village that is ready to share his or her knowledge, skills and stories. Participants (researchers, artists, anthropologists and other professionals) go through an intense landing seminar based on the methodology that are subject to human-centered design, anthropology, ethnography and social change at first. During their monthly residencies and after many months of interactions with the elderly, the participants become a part of Baba Community; where they get support to developing their newborn initiatives and ideas aiming at preserving the local heritage and improving the wellbeing of the local people. Then they work on their individual or collective ideas with the support

katılarak ‘Baba Community’ye dâhil olanların oluşturduğu bağımsız inisiyatiflere kapasite geliştirme konusunda destek veriyoruz. Bu destek programına katılanlar, geliştirdikleri fikir ve programları mentorlarla, küratörlerle, profesyonellerle tartışma şansına erişiyor.”

“Rezidentsija Baba” katılımcıları, böylece kültürel mirası taşıyan yerel unsurların nasıl korunabileceğine dair donanırken kırsal kesimin kültürel ve sosyal hayata katılımını güçlendirecek, gerçekçi projeler geliştiriyor. Programın eğitsel aşaması, bu alanda uzmanlaşmak, yetkinleşmek isteyen birey ve organizasyonların kırsala ait kültürel değerlere görünürlük kazandıracak ürünleri, etkinlikleri ve hizmetleri geliştirmesine olanak tanıyor. Kuşaklararası etkileşim ve dayanışma kültürünü güçlendirmek de sürecin ayrılmaz parçası olarak görülüyor: “İşe yerele ait ihtiyaçları, sorunları tartıştığımız, birlikte yemeye içmeye ve sosyalleşmeye olanak tanıyan yuvarlak masa toplantılarıyla başlıyoruz. Bu toplantılarda oluşan samimi, dostane ortam karşılıklı güveni tesis ederken katılımcıların yöreye yönelik izlenimlerini, önerilerini özgürce dile getirmesine imkân tanıyor. Kimse varsayımı, çekincesi, dilek ve temennisinden dolayı yargılanmayacağını biliyor. Köy sakinlerinin dile getirdiği görüş ve önerilere özel önem veriyoruz çünkü bunlar, yöreye dair bakışımıza ve neye yoğunlaşmamız gerektiğine netlik kazandırıyor.”

доверени ментори, куратори и експерти – в зависимост от посоката, в която идеите целят да имат въздействие.“

Накратко, основната идея на „Резиденция Баба“ не е просто да съхрани безценните традиции, занаяти и истории на местните жители, но и да вдъхнови тяхното връщане в културния и социален живот – както в самите села, така и в градовете. По този начин се раждат нови инициативи, продукти, услуги и събития, които правят по-видим потенциала на селските райони. Взаимодействието между младежите от градовете и възрастните от селата повишава солидарността между поколенията и между градските и селски общности по отношение на местните културни богатства.

В началото на всяка резидентска програма „Фабрика за идеи“ напомня на артистите и участниците да бъдат активни слушатели и да бъдат скромни на терен: *„Винаги започваме с дискусия на тема местните предизвикателства, нужди и надежди, която се провежда в партисипативен формат, където местната общност е поканена да споделя. Същата практика спомага и за създаването на сигурно пространство за всеки, който желае да сподели своите забележки относно миналото и настоящето на района. В свободна среда, в която никой не съди, се разсъждава върху страховете, стремежите и очакванията. За нас е важно да изслушаме внимателно какво казват местните, за да успеем да „уловим“ тяхната визия за селото им, но също така е полезно да получим и съществено важна информация, върху която да работим.“*

Резултатът от месец съвместен живот и съвместна работа е раждането на светли и цветни идеи за съхраняването и разгръщането на уникалността на тези села, вдъхването на живот на местната икономика и намирането на решения за съществуващите социални предизвикателства. Така създаването на идеи става съществена част от Инкубатора за

of trust-worthy mentors, curators, experts depending in what direction the idea seeks to have its impact.”

As a summary, the main idea of Baba Residence is not only to preserve the precious traditions, crafts and stories of the local people but to inspire their reintegration into cultural and social life - both in the villages themselves but also in the cities. Thus, new initiatives, products, services and events are born that increase the visibility of the potential of rural regions. Interaction between urban youngsters and elderly individuals from the villages enhance the inter-generational solidarity between urban and rural, regarding the richness of the culture.

In the beginning of each residency program, Ideas Factory reminds the artists and participants to listen actively and to be humble at the place: “We always start with discussing the local challenges, needs and aspirations in an open table session where people are invited to drink and eat together; a heartwarming practice with a universal validity for creating a friendly atmosphere. This practice is also useful to create a safe space for anyone who’d like to share their remarks on the past and present of the region. Fears, aspirations, hopes and expectations are reflected in a free, non-judgmental environment. We care to listen carefully to what the locals say as it helps us to distil their vision on their village but also it is useful to obtain the essential data that we can work around.”

The result after one-month co-living and co-creating brings forth bright and colorful ideas for preserving and nourishing the uniqueness of these villages, reviving local economies and finding solutions for existing social challenges. Thus, invention of ideas became an essential part of the Social Innovation Incubator of Ideas Factory. During the incubation sessions, participants receive

Yaratıcı iş birliğine dayanan bir aylık misafirlik programlarından elde edilen sonuçlarla çıktılar, odaklanılan yöreye ait kültürel miras değerlerinin nasıl korunması gerektiğine, sosyal problemlerin halline yönelik çözümlere ve programın yerelde kalkınmaya nasıl katkı koyabileceğine ilişkin parlak fikirleri barındırıyor. Ideas Factory, elde edilen sonuçlarla çıktıları "Sosyal İnovasyon için Kuluçka" adını verdiği mentörlük modülünü geliştirmek, iyileştirmek için kullanıyor.

"Rezidentsija Baba", her yıl Bulgaristan'ın bir başka bölgesine odaklanıyor. 2015 yılında genç işsizleri Orta Rodop'un Dzhurkovo, Dryanovo, Manastır and Yugovo köylerinde yaşayan yaş almışlarla buluşturan program, Plovdiv 2019 Vakfı ve Ongal Derneği tarafından destekleniyor. 2016 için Kostalevo, Pavolche and Chelopek köyleri; 2017 için ise Gotse Delchev bölgesindeki Lazhnitsa köyü seçiliyor. 2018 yılında Karlovo – Karavelovo bölgesindeki Kliment and Voynyagovo köylerinde yapılan çalışmaları 2019 yılında Vidin bölgesinde yer alan Sinagovtsi, Negovanovtsi and Koshava'daki programlar takip ediyor. Pandemi döneminde yoksul köylere temel gıda, medikal malzeme ve dijital cihaz sağlamaya yönelik bağış kampanyalarına yoğunlaşan Ideas Factory, 2020 yılında European Cultural Foundation'ın (ECF) desteğini alarak, programı Danube bölgesinde konumlu Deleyna köyüne taşıyor.

социални иновации на „Фабрика за идеи". По време на сесиите за създаване на идеи, участниците получават менторска подкрепа от опитни професионалисти от групата ментори и гостуващи експерти в „Фабрика за идеи". Резидентите имат възможността да развият практически и социални умения, полезни за в бъдеще, както и да осъществят идеите си.

За шест години „Резиденция Баба" е била в шест различни района. През 2015 година тя свърза безработни младежи с възрастни, живеещи в селата Джурково, Дряново, Манастир и Югово, които се намират в планинския Среднородопски район с подкрепата на Фондация „Пловдив 2019" и Асоциация „Онгъл". Програмата беше базирана на антропологични и етнологични проучвания. През 2016 година бяха в Северозападна България, и по-точно в Косталево, Паволче и Челопек, а през 2017 година програмата се осъществи в село Лъжница, в района на Гоце Делчев. През 2018 година програмата обхвана три села в района на Карлово - Каравелово, Климент и Войнягово. През 2019 година се фокусираха върху села като Синаговци, Негованoвци и Кошава, в района на Видин. През 2020 година, със сътрудничеството на Европейската културна Фондация (ECF), се състоя и първата артистична резиденция в село Делейна, близо до река Дунав, а 2021 в село Салаш, до Белоградчик.

„Първата година на пандемията, 2020, дойде със своите специфични предизвикателства и възможности за разширяване и задълбочаване на мрежата от села и поддръжници. Организирахме кампании за събиране на дарения, за да посрещнем основните нужди на общностите, каквито са нуждата от медицински принадлежности, за да опазим здравето на възрастните, и дигитални устройства, за да подпомогнем достъпа на младежите до онлайн обучението. В допълнение обявихме широкомащабна кампания за доброволчески акции, за да помогнем на селата в опитите им да поддържат благосъстоянието на общността си.

„Без съмнение нашите ценности, принципи и етика, родили се от опита ни на терен, формират основата на нашата работа. Всеобхватността, ангажираността, дизайнът, ориентиран към човека, както и междупоколенческият подход, са основните стълбове на нашата работа, тъй като ние работим за демократизиране на културата и ресурсите в периферията. Ние от „Фабрика за идеи" твърдо вярваме, че достъпът до култура, здравеопазване и образование са основни права, които трябва да бъдат гарантирани за всяко човешко същество, и че те не трябва да бъдат зависими от географското местоположение. Ето защо се застъпваме за полагането на подобни усилия с нашата кампания „Право на село"."

Социално въздействие и резултати

От първото издание на „Резиденция Баба" през 2015 година досега, резидентите са взели участие в стотици инициативи, изграждайки мостове между поколения и две култури - градската и селската. Ето какво сме постигнали досега:

- Професионален студиен запис на компактдиск с фолклорни песни от село Дряново, в планината Родопи, които са пред изчезване;

- Социално предприятие, което изнася тъканите продукти на бабите до градски клиенти;

- Нова църковна камбана, поставена в параклиса в село Манастир;

- Малка стипендия от Гугъл, която резидентите спечелиха за обучението по софтуер на деца в град Лъки;

- Образователна игра, наречена „ИгралО", която съчетава в едно програмиране и бродерия;

- Частична реновация на старата църква в село Югово;

mentoring support from experienced professionals from Ideas Factory's pool of mentors and guest experts. The residents have the opportunity to develop practical and social up-and-coming skills and make their ideas real.

Since six years, Baba Residence has been to six different regions. In 2015, they connected young unemployed people with elderly living in the villages of Dzhurkovo, Dryanovo, Manastir and Yugovo in the mountainous Middle Rhodope region, with the support of Plovdiv 2019 Foundation and Ongal Association. This program was based on anthropological and ethnological studies, taking folklore as the main source. In 2016, they were based in Northwestern region in Kostalevo, Pavolche and Chelopek and in 2017, the program was executed in Lazhnitsa village of Gotse Delchev region. In 2018, it took place in three villages in the region of Karlovo – Karavelovo, Kliment and Voynyagovo. In 2019, they focused on villages such as Sinagovtsi, Negovanovtsi and Koshava of the Vidin region. In 2020, in partnership with European Cultural Foundation (ECF), first artistic residence took place in the village of Deleyna, close to Danube.

"2020, first year of pandemic, brought its own challenges and opportunities to broaden and deepen the network of villages and supporters. We organized donation campaigns to supply basic needs of the communities, such as medical utilities to protect the health of elderly and digital devices to increase youngsters' access to online education. In addition to that, we announced a large-scale campaign for voluntary actions, in order to support the villages in their attempts to maintain their common good."

"Without doubt, our values, principles and ethics that were born from our field experience lay the foundation of our work. Inclusiveness, participation, human-centered design and inter-generational approach are counted as main girders of our institution as we are laboring over democratization of culture and resources beyond the periphery. As Ideas Factory, we strongly believe that access to culture, healthcare and education are basic rights that should be guaranteed for every human and they should not be geographically determined. Accordingly, we advocate for similar efforts with our awareness campaign 'Right to the Village'."

Social Impact and the Outcomes

Since the first edition of Baba Residence in 2015, the residents have engaged in more than a hundred initiatives, building bridges between generations and cultures - the urban one and the rural one. Here's a list of achievements up to this date:

A professional studio recording of a CD with folklore songs from Dryanovo village in the Rhodope mountains that are about to become extinct;

A social enterprise exporting the woven products of grannies to urban clients;

A new church bell placed in the chapel of Manastir village;

A small grant from Google, won by residents for software trainings of children in Laki town;

An educational game called IgralO, which entwines programming and Bulgarian embroidery into one;

Partial renovation of the old church in Yugovo village;

Renovation of the old bakery in Dzhurkovo village, where the residents baked around 600 little breads for the final celebration;

Renovation of the playground in Lazhnitsa;

"Bugüne kadar koruduğumuz etik değerlerle prensipler, o zorlu zamanlarda elimizi rahatlattı ve çalışmalarımızı somut bir zemine taşımaya yardımcı oldu. Sosyal içermeyi, katılımcılığı, insan odaklı tasarımı ve kuşaklararası etkileşimi hareket planımızın temel unsurları olarak kabul ediyoruz çünkü kültürel demokratikleşmenin, kaynaklara eşit erişimin periferide ancak bu ilkelerle mümkün olabileceğine inanıyoruz. Kültüre, sağlık ve eğitim hizmetlerine erişim garantisini temel haklar arasında sayıyoruz ve bu bakışla, coğrafi ayrımcılığı reddediyoruz. 'Köylerin Hakkı Verilsin' başlıklı kampanyamız da bu bakışı temel alıyor."

Sosyal Etki ve Sonuçlar

"Rezidentsija Baba" programı kapsamında 2015'ten 2020'ye kadar yüzü aşkın inisiyatifle iş birliği yapan Ideas Factory, kuşaklararası iletişimi güçlendirme ve kentle kır arasında bağ kurma yolunda sayısız somut başarıyla imza atmış bulunuyor:

Rodop, Dryanovo köyüne ait yok olmaya yüz tutmuş şarkıları içeren albüm;

Yaş almış kadınların ürettiği örgü işlerini pazarlayan sosyal girişim;

Manastır köyü kilisesine bağışlanan çan;

Laki köyü sakinlerinin Google desteğiyle hayata geçirdiği çocuklara yönelik yazılım kursu;

Nakış işlemeciliğiyle bilgisayar programcılığını birleştiren eğitim temelli IgralO yazılımı;

Yugovo köy kilisesinin kısmi restorasyonu;

Dzhurkovo köyündeki tarihi fırının restorasyonu;

Lazhnitsa köyündeki çocuk oyun alanlarının sağlıklaştırılması;

Karavelovo köyüne ait hasat festivalinin tasarımı;

Çeşitli bölgelerde yer alan eko-rotaların ıslahı;

Çok sayıda "sedyanki"[3] organizasyonu;

Çeşitli bölgelerde yer alan "chitalishta"lara[4] iki bini aşkın kitap bağışı;

Yaş almış köylü kadınların emekli aylıklarına % 250 oranında katkı koyan elişi satışları;

Deleyna köyündeki metruk okulun kültür merkezi olarak yeniden işlevlendirilmesi;

Kuşaklararası ortak yaratıma ait sanatsal çıktıları içeren sekiz sergi organizasyonu;

Goethe Institut (Sofya), Biblio Post (Vidin), Youth Center (Vratsa) ve Post (Plovdiv) başta gelmek üzere, bilinçli su tüketimini konu alan toplantıların organizasyonu bu başarılar arasında sayılıyor.

"Rezidentsija Baba", bütün bunlarla beraber sekiz yıllık çalışmaları yansıtan devasa bir görsel – işitsel belleği barındırıyor.

- Реновация на старата фурна в село Джурково, където резидентите изпекоха около 600 малки хлебчета за церемонията по закриването;

- Реновация на площадката за игра в Лъжница;

- Поставяне на началото на годишен фестивал „Жътва" в Каравелово;

- Промотиране на екопътеки в различни села и гори;

- Организиране на множество седянки[3];

- Дарени над 2500 книги на различни читалища[4];

- Допълнителен доход за местните възрастни жени, който добавя до 250% към тяхната месечна пенсия, чрез намиране на пазар за техните продукти и услуги (разработили сме много услуги и продукти, които подкрепят финансово общностите);

- Рефункционализиране на изоставено училище, затворено от 16 години, за да стане сцена за общите изяви на артисти и местни жители в Делейна;

- Организиране на осем изложби, базирани на общуването между поколенията, с цел да се повиши достъпът до нови възможности в селските райони и периферните градове;

- Организиране на многобройни срещи, целящи да повишат заинтересоваността към управлението на водата (Гьоте-институт (София), БиблиоПоща (Видин), Младежки център (Враца), Поща (Пловдив) и много други).

В резултат на всичко това, „Резиденция Баба" е създала огромен архив от безброй снимки, аудиозаписи и видеоистории.

Launch of an annual Zhatva (Harvest) festival in Karavelovo;

Reclamation of eco-trails in various villages and forests;

Organization of multiple "sedyanki"s[3];

Donation of 2500 books to various "chitalishta"s[4];

Supplement of additional income for the local elderly women adding up to 250% above their monthly pension trough marketing their products and services (We have developed multiple services and products that support the communities economically).

Re-functioning of an abandoned school which was closed for sixteen years to host collective events designed by artists and locals in Deleyna.

Execution of eight exhibitions based on inter-generational communication, in order to increase the access to opportunities in the rural areas and peripheries.

Execution of numerous meetings aiming to increase awareness on water management (Goethe Institut (Sofia), Biblio Post (Vidin), Youth Center (Vratsa), Post (Plovdiv) and many more)

As a result, Baba Residence created a huge archive made of countless photos, audio and video stories.

[1] ideasfactorybg.org

[2] ideasfactorybg.org/baba-residence/

[3] Birlikte yemeye içmeye, şarkı söylemeye dayanan yerel buluşmalar

[4] 1800'lü yılların ortasında Bulgaristan kırsalında imeceyle inşa edilen, komünist rejim döneminde kırsalın kültür sanatla buluşmasına yönelik programlara ev sahipliği yapan, toplu kutlamalara hizmet eden, rejimin yıkılmasıyla birlikte sahipsiz kalan, genellikle çeşitli işliklerden, bir konser salonundan ve kütüphaneden oluşan sosyal tesis

[1] ideasfactorybg.org

[2] ideasfactorybg.org/baba-residence/

[3] Традиционни събори, на които селяните работят и пеят заедно.

[4] Традиционни общностни центрове, като във всяко от тях има библиотека и зала.

[1] ideasfactorybg.org

[2] ideasfactorybg.org/baba-residence/

[3] A traditional gathering where villagers work and sing together.

[4] traditional community centers each including a library and a hall.

KABO "Bellek ve Hikâye Atölyesi"

Село Барбарос „Работилница за спомени и истории"

KABO "Memory and Story Workshop"

Adını Virginia Woolf'un "yaratıcı çalışmalar için kendinize ait bir oda ve boş zaman yaratın" önerisinden ilhamla alan Kendine Ait Bir Oda (KABO)[1], Esra Okyay'ın kişisel girişimi olarak çalışmalarını 2015'ten beri İzmir'de sürdürüyor. Kâr amacı gütmeyen, kültür sanat etkinliklerine alan açma şiarıyla ilerleyen, genç ve deneyimli sanatçılar arasındaki iş birliğini güçlendirmeye yönelik projeler üreten girişim, çalışmalarını Ocak 2019'dan bu yana kurucu bileşeni olduğu KARANTİNA[2] çatısı altında sürdürüyor.

Fikir

Dört yıllık birikimin ürettiği deneyimlerin sonucunda, Ağustos 2019'da İzmir'den on sanatçının katılımıyla gerçekleştirilen, "Bellek ve Hikâye Atölyesi", KABO'nun merkez dışına açılan ilk projesi olması itibariyle önem taşıyor. Barbaros köyü,

Вдъхновената от съвета на Вирджиния Улф: „*Създайте си собствена стая и отделяйте време за креативна работа*", **Kendine Ait Bir Oda (KABO / Собствена стая)**[1] е създадена през 2015 година по инициатива на Езра Окяй. Като независима организация с нестопанска цел, целяща създаване на пространство за провеждането на културни дейности, както и събиране под един покрив на млади артисти и на ветерани на сцената на визуалните изкуства, KABO е една от трите организации участници, които стоят зад раждането на колектива КАРАНТИНА[2] през 2019 година.

Идеята

„Работилница за спомени и истории" беше първият проект на инициативата, целящ да разшири своето социално въздействие извън центъра на града, като същевременно беше базиран на сериозния предходен опит на Окяй в създаване на микрообщности.

Със съдействието на Фондация за изкуство и култура „Илкдьордюн"[3], KABO покани

Inspired by Virginia Woolf's suggestion to "create a room of your own and spare time for creative work", Kendine Ait Bir Oda (KABO / A Room of One's Own)[1] was founded in 2015, as an initiative by Esra Okyay. As a non-profit independent organization aiming at creating spaces for execution of cultural activities and bringing together young artists with veterans of the visual arts scene, KABO is one of the three stakeholders that founded KARANTİNA collective[2] in 2019.

The Idea

"Memory and Story Workshop" was the first project of the initiative aiming to expand its social impact beyond the city center, though it was secured by Okyay's past and vast experience on building micro communities.

In cooperation with Ilkdördün Arts and Culture Foundation[3], KABO invited ten artists[4] to meet with

kültür sanata verdiği değer, her yıl ev sahipliği yaptığı Oyuk Festivali ve toplumsal cinsiyet eşitliğine dayanan hoşgörülü ortamı sayesinde projenin ortaya çıkmasına esin kaynağı oluyor. Köydeki İlkdördün Kültür ve Sanat Vakfı[3] iş birliğiyle düzenlenen atölye çalışmasına katılan sanatçılar[4], vakıf binasında yer alan şair Süreyya Berfe'nin bağışladığı kütüphanede köy sakinleriyle bir araya geliyor; çocukluğu Barbaros'ta geçen ve köyle bağını koruyan Nilüfer Tunay'ın kolaylaştırıcılığında anlatıcılarla buluşuyor. Anlatıcılar, köy tarihinde yer etmiş önemli olaylarla beraber, bu olaylara konu olan, hizmet ve becerileriyle bölgede iz bırakan karakterlerden bahsediyor. Anlatılarda sözü geçen, adı anılan isimler şöyle sıralanıyor:

- "Batıl inanç ve hurafelere karşı savaş açan" eski köy imamı Hafız Ömer;
- Cumhuriyet döneminde köye atanan ve "on altı çocuğun Köy Enstitüsü'ne gitmesine vesile olan" ilk öğretmen Ali Muallim;
- Taş ustalığındaki becerisiyle tanınan, "neredeyse köydeki evlerin tamamını inşa eden", Cumhuriyet'in ilk döneminde üst üste seçilerek yirmi yıl muhtarlık yapan Ali Taşkın (Muhtar Ali);
- Köy Enstitüsü'nün ilk kuşak mezunlarından, "enstitü ruhunu mesleğine, yaşamına taşıyan idealist öğretmen" Nihat Taşkın (Nihat Öğretmen);
- "Akşamları ev ev gezerek masal anlatan" Refika Yenge;

десет артисти[4] да се срещнат с местната общност в селската библиотека, дарена на фондацията от поета Сюрейя Берфе. По покана на Нилюфер Тунай, която е прекарала своето детство в Барбарос и все още има здрави връзки с мястото, селяни и местни разказвачи споделиха своите спомени и истории, като междувременно почетоха паметта на емблематични фигури от района, изиграли важна роля в историята на селото или повлияли по някакъв начин на местните традиции. Сред тези хора са:

- Хафъз Йомер - бивш имам, борил се срещу суеверието;
- Али Муаллим - първият учител в селото, вербуван от републиканците ултрамодернисти в средата на 30-те години, защото окуражил шестнадесет деца от селото да посещават селските институти[5];
- Али Ташкън („Кмет Али") - първенец на селото 20 години и известен със своите изключителни зидарски умения;
- Нихат Ташкън („Учител Нихат") - педагог-идеалист и един от първите, завършили Селския институт;
- Леля Рефика - известна разказвачка на истории от селото;
- Леля Пембе - колоритна личност, известна със своите импровизирани поеми;
- Чичо Карагьоз - сръчен калайджия и майстор кукловод, познат със страстта си към колекционирането на всяко писание;
- Дядо Хаккъ - ветеран от сектата на бекташите, заклет любител на виното и запален певец.

През първия ден, след като станаха свидетели на редица любопитни личности и събития, артистите имаха възможност да почерпят вдъхновение от приказките и споделените спомени, а през втория ден - да

the local community at the village library, which was donated to the foundation by poet Süreyya Berfe. Upon the invitation by Nilüfer Tunay, who spent her childhood in Barbaros and keeps strong connections with the place, villagers and local story tellers shared their memories and stories while commemorating iconic characters of the region that played a crucial role in the history of the village or have an impact on the local lore. The characters mentioned were:

- *Hafız Ömer, a former imam who fought against superstition;*
- *Ali Muallim, the first teacher of the village commissioned by the ultra-modernist Republicans in mid-30's as he had encouraged sixteen children to attend Village Institutes[5];*
- *Ali Taşkın ("Mukhtar Ali"), who was the headman of the village for 20 years, besides renowned for his exceptional masonry skills;*
- *Nihat Taşkın ("Teacher Nihat"), an idealist educator and one of the first graduates of the Village Institute;*
- *"Aunt Refika", the renowned storyteller of the village;*
- *"Aunt Pembe", a colorful personality renowned with her improvised poems;*
- *"Uncle Karagöz", a skillful tinsmith and a master of puppetry who is known for his passion for collecting every single piece of writing;*
- *Hakkı Dede, a veteran of the Bektashi sect, a dedicated wine consumer and a passionate singer.*

On the first day, witnessing an oral parade based on eccentric persons and events, artists found the chance to take their inspiration from the

- Doğaçlama manileriyle tanınan Pembe Yenge;
- Bulduğu her yazıyı okuyup biriktirmesiyle bilinen ve köy kahvesinde kendi yaptığı kuklalarla Karagöz oynatan tenekeci Karagöz Dayı;
- Sevdiklerine maniler, türküler söyleyen, şaraba tutkuyla bağlı Bektaşi Hakkı Dede.

Kişiler ve olaylardan oluşan, anlık müdahalelerle zenginleşen bu sözlü geçit törenini takiben ikinci günde köyü gezen sanatçılar, dinleyicileri anılardan, hikâyelerden ve yaptıkları gözlemlerden elde ettiklerini not alarak İzmir'e dönüyor. Sonraki birkaç ay boyunca gerçekleştirilen kolektif üretimin sonucunda ortaya çıkan işler, köy sakinleri ve sanatçıların katılımıyla Ekim 2019'da Zübeyr Zühtü Erzen Kütüphane binasında sergileniyor. Üretilen işler, Eylül 2021'de sürece dair dokümanterlerle birlikte KARANTİNA'da gösterildi.

Bağlam ve Yaklaşım

İzmir'in Urla ilçesi sınırları içerisinde yer alan, antik dönemde Ildırı kent devletine başkentlik yapan, tarihi boyunca tarım ve hayvancılıkla uğraşmış toplulukları barındıran Barbaros eşitlikçi, hoşgörülü ortamı ve sanatsal duyarlılığıyla öne çıkıyor. Bu bağlamda, 1920'lerden beri tiyatro başta gelmek üzere çeşitli sanatsal aktivitelere ev sahipliği yapan köy, yakın vakte kadar bölgede yer alan diğer köylerin yaşadığına benzer şekilde nüfus kaybına, sosyal erozyona uğruyor. Zira atadan kalan topraklarını, evlerini terk eden genç kuşaklar, istihdama katılma umuduyla kent merkezine

върнат визитата на квартала. През последващите месеци те продължиха да поддържат връзка с местните хора, за да завършат своите произведения. Всички произведения на изкуството бяха създадени колективно и продуктите бяха изложени в Библиотека „Зубейр Зюхтю Ерзен" през октомври 2019 г. Изложбата, която включва и документирането на процеса, ще бъде показана и на КАРАНТИНА през септември 2021 година.

Контекст и подход

Някогашна столица на древната провинция Еритрай, Барбарос е историческо село в Урла, Измир. Това село, изградено на базата на традиционната селскостопанска общност, има история в утвърждаването на равенството, толерантността и въздействащите артистични изяви още от двадесетте години на двадесети век. Подобно на много други от същия регион, и това село е изправено пред упадъка на традиционните практики, а младите поколения напускат земите на своите прадеди и домовете си в търсене на по-добри професионални възможности в общинските центрове и големите градове. Въпреки това, от няколко години насам Барбарос се превръща в предпочитано място за креативни личности, които мигрират от турските мегаполиси, като понастоящем селото привлича огромни тълпи по време на ежегодния Фестивал на плашилата. Напоследък селото се радва на оживление, тъй като стана домакин на няколко арт-общности и пространства, като допълнение към начинанията, които съчетават дейностите на органично фермерство с културни събития. И така, основната идея, която се крие зад този проект, беше да разкрие културния потенциал на селото, като повиши видимостта на неговото невидимо наследство и като срещне артисти с възрастни местни жители.

tales and memories told and on the second day, they made a reciprocal visit to the neighborhood. In the following months, they sustained their connection with the locals to finalize their artworks. All the artworks were produced in with a collective manner and the outputs were exhibited at Zubeyr Zühtü Erzen Library in October 2019. The exhibition, also displaying the documentation of the process, was showcased in KARANTİNA, in September 2021.

The Context and the Approach

Once the capital of ancient Eythrai state; Barbaros is a historical village, located in Urla, Izmir. Based on a traditional farming community, the village has a history asserting social equality, tolerance and influential artistic practices, dating back to 1920's. Like many of its kind over the region, the village is facing a decline in its traditional practices and younger generations leave their ancestral lands and households for finding better employment opportunities in the center or in other cities. Nevertheless, since some years, Barbaros turned out to be an object of desire for creative individuals who migrated from other metropolitan

veya diğer şehirlere göç ediyor. Buna karşın, son yıllarda metropollerden gelip yerleşenler, köyde yepyeni sanat girişimlerine, organik tarımla kültürel faaliyetleri harmanlayan yatırımlara öncülük ediyor.

Sosyal Etki ve Sonuçlar

Barbaros, Oyuk Festivali'nin getirdiği tecrübenin etkisiyle farklı toplulukları ağırlamaya, kültürel ve sanatsal aktivitelere ev sahipliği yapmaya alışkın bir köy. Bununla beraber, yaş almışları işin içine katarak yerel hafızada saklı kalanları kazımayı, hatırlatmayı, genç kuşaklara sanatsal pratiklerle aktarmayı amaçlayan "Bellek ve Hikâye" atölyesinin takip ettiği yöntem itibariyle öncü bir adım olduğunu söyleyebiliriz.

Etkinliğin sonunda ortaya çıkan sonuçlardan ve yarattığı ortamdan etkilenen köy muhtarının kütüphaneyi buna benzer projeler ve eylemlerde kullanılmak üzere yerinde bırakmaya karar vermesi, ayrıca ileride düzenlenecek konuk sanatçı programlarına desteğini beyan etmesi, projenin etkileyici sonuçlarından biri olarak karşımızda duruyor. Atölyeye hevesle katılan genç jenerasyonların yerel belleğin ve somut olmayan kültürel mirasın korunmasına, aktarımına gösterdiği ilgi, ayrıca umut vaat ediyor.

Esra Okyay, Gizem Akkoyunlu'nun yaptığı mülakatta projeye dair izlenimlerini şöyle paylaşıyor:

"Barbaros'a ilk kez, projeyi hayata geçirmeden üç yıl önce, arkadaşım Nilüfer Tu-

Социално въздействие и резултати

Както описахме по-горе, на селото не са чужди колективните събития, тъй като Фестивалът на плашилата позволява прилагането на креативен подход с ясно изразен ангажиращ характер, като включва разнообразни общности от други градчета и от големи градове. „Работилница за спомени и истории" първоначално беше опит да се съберат възрастните местни жители, които да си припомнят и да разкажат историята на селото, като същевременно предадат тази колективна памет на младежите. Срещата беше стъпка от голямо значение за създаването на един "кооперативен хабитат" и беше изцяло основана на споделен ентусиазъм.

Един от положителните резултати беше, че кметът на селото реши да запази старата библиотека като културно пространство за подобни събития и беше убеден да предостави по-нататъшна подкрепа, за да се осъществяват и в бъдеще резидентни проекти с артисти. Струва си да отбележим, че почти всички местни участници и членове от по-младите поколения показаха нетърпението си да участват в съвместни проекти и изразиха интерес да съхранят местната памет и познания.

В интервю с Гизем Аккойунлу кураторът Езра Окяй сподели своите виждания и забележките си относно проекта:

„Посетих Барбарос с Нилюфер Тунай три години преди реализацията на проекта и останах изключително впечатлена от светлия, толерантен и очарователен характер на жителите. Освен това, наблягането върху изкуството и културата, както и динамичната и ослепителна обстановка на Фестивала на плашилата, ме възхитиха. Автентичната обстановка и тази

cities of Turkey and now the village attracts big crowds during annual Scarecrow Festival. Recently, the village is enjoying a revival by hosting several art communities and spaces, besides enterprises that handle organic farming practices with cultural events. Thus, the main idea behind the project was to reveal the cultural potential of the village but bringing visibility to its intangible cultural heritage by bringing artists with elderly locals.

Social Impact and the Outcomes

As described above, the village is no stranger to collective events since the Scarecrow Festival provides a strong participatory creative approach by including various communities from other towns and cities. However, "Memory and Story Workshop" was a primary attempt based on bringing elderly locals to recall and retell the village history whilst transmitting the collective memory to youngsters. This appointment was a very important step to create a cooperative habitat and it was completely built on common enthusiasm.

One of the positive outcomes was that the headman of the village decided to keep the old library as a cultural facility for such events and was convinced to supply further support for implementation of artist residency projects, in the future. It is also worth mentioning that almost all of the local participants and members of the younger generations showed eagerness for participating in collaborative projects and declared their interest to preserve the local memory and knowledge.

In an interview with Gizem Akkoyunlu, curator Esra Okyay shared her insights and remarks on the project:

nay birlikte gitmiştim ve aydınlık, hoşgörülü ve eğlenceli sakinlerinden çok etkilenmiştim. Köyün girişinde sizi İlkdördün Kültür ve Sanat Vakfı ile karşısında yer alan, sürekli olarak sergilere ev sahipliği yapan Mimas Sanat Merkezi karşılıyor. Kültür sanata verilen değere, Oyuk Festivali'nin yarattığı canlı ortama ve bölgeye has sosyal dinamiklere tanık olunca, burada yaşayanlarla birlikte proje geliştirebileceğimizi düşündüm. Zira mevcut durum, yeni buluşmalar için alan açmayı, farklı kesimleri bir araya getirmeyi kendine amaç edinmiş KABO'nun varoluş mantığına ve göçebe yapısına uygun düşüyor. Bu tespitimden yola çıkarak, İlkdördün Kültür Ve Sanat Vakfı yürütücüsü Gülnur Vural ve Nilüfer Tunay ile projenin fikri temelini oluşturduk. Sürece İzmir'den dâhil ettiğimiz sanatçılarla yaptığımız toplantılar sonucunda, hep birlikte projeye son biçimini verdik."

"On sanatçı, beş saat süren atölyenin ilk gününde köyde yaşayanların anlatılarını dinledi, sorular sordu. Son derece eğlenceli ve keyifli bir ortam vardı. Gece bizi köyde konuk ettiler ve yaşadığımız buluşmayı birlikte değerlendirdik. Ertesi gün Barbaros'un sokaklarında dolandık; fotoğraf çektik, yolda rastladıklarımızla konuştuk ve anlatıcıları ziyaret ettik. Sanatçılar, sonraki birkaç aylık süreçte köyü ziyaret etmeye, anlatıcılarla buluşmaya devam etti ve köy sakinleri, yavaş yavaş üretim sürecine dâhil olmaya başladı. Yaşam hikâyelerini anlattıkları kişilerin aile albümle-

изпълнена с живот атмосфера вече обещаваха да се получи уникално място за развиване на проекти заедно с местните. Настоящата ситуация също се оказа много подходяща основа за номадската и обединяваща природа на КАВО.“

„Още на входа на селото те посрещат Фондация за изкуство и култура „Илкдьордюн“ и Арт-център „Мимас“, където постоянно се организират изложби и подобни събития. С това намерение и заедно с Нолюфер Тунай и Гюлнур Вурал (директор на Фондация за изкуство и култура „Илкдьордюн“), разработихме идеята за „Работилница за спомени и истории“, за да започнем да разравяме колективната памет на селото. След няколко срещи с група артисти в Измир изваяхме крайната версия на рамката на проека”.

„За първата среща в селото десет артисти от различни места бяха поканени да се срещнат с местните. Дискусията продължи пет часа, като те споделяха историите си и правеха предложения.Вечерта прекарахме заедно с местните. На следващия ден обикаляхме из улиците на Барбарос, снимайки, разговаряйки със случайни минувачи и посещавайки онези, които споделиха своите истории. През следващите месеци артистите продължиха да се срещат със селяните, за да завършат своите продукти. Междувременно резидентите в селото изработиха картини и направиха рисунки на снимките, които взеха от семейните албуми на участниците. Те композираха и песен, на основата на стара поема, и я изпяха заедно със селския хор.“

„Промотиране на селото чрез изкуство и култура“ никога не е било основната ни идея. За мен, като страничен човек, това нито

"I visited Barbaros with Nilüfer Tunay three years before the execution of the project and I was very impressed with the bright, tolerant and charming nature of the inhabitants. In addition to that, the emphasis they put on arts and culture and the vibrant, candid ambiance of Scarecrow Festival fascinated me. The genuine setting and this vibrant ambiance was already promising a unique space to develop projects mutually with locals. Current situation also proved to be a very suitable basis for the nomadic and uniting nature of KABO."

"At the entrance to the village, you come across with İlkdördün Arts and Culture Foundation and the Mimas Art Center, where exhibitions and similar events take place continuously. With this intention in mind, along with Nilüfer Tunay and Gülnur Vural (the director of İlkdördün Culture and Art Foundation), we drew the concept of 'Memory and Story Workshop', to start with excavation of the collective memory of the village. After several meetings held with a group of artists in Izmir, we carved out final version of the context."

"For the first meeting at the village, ten artists coming from various backgrounds were invited to meet with the locals. The conversation lasted for five hours as they shared their stories and gave their suggestions. At night, locals hosted us for a basic evaluation. The next day, we wandered through the streets of Barbaros; taking pictures, talking to random people and visiting those, who shared their stories. In the following months, artists kept meeting with the villagers, to finalize their outputs. Meanwhile, the residents of the village made paintings and

rinde yer alan fotoğraflardan resimler ürettiler; köye ait eski bir maniden yaptıkları şarkıyı köy korosuyla birlikte seslendirdiler."

"Başından bu yana, 'köyü kültür sanatla tanıtma' benzeri yaklaşımlara uzak durdum çünkü dışarıdan gelen birisi olarak, bunun benim misyonum veya işim olabileceğine inanmıyorum.

KABO'nun farklı kesimleri bir araya getirmeye, buluşturmaya dayanan varoluş mantığına dayanarak sezgilerimle hareket ediyorum ve beni heyecanlandıran şeyleri başkalarıyla nasıl paylaşabileceğime bakıyorum. Atölye fikri de böyle ortaya çıktı; dolayısıyla proje, KABO olarak ürettiğim diğer tüm etkinlikler için geçerli olan yaklaşıma uyumlu şekilde ilerledi. Pozitif geri bildirim almak ve ortamdaki herkesle aynı heyecanı paylaşmak bence işin en keyifli tarafı fakat bunu baştan 'ulaşılması gereken bir hedef' olarak tanımlamamak gerekiyor. Bana düşen yeni alanlar açmak ve açılan alanlarda yeni toplulukların oluşmasına, buluşmasına vesile olmak. Barbaros model köy olma yolunda ilerliyor, köyü canlandırmak için büyük çaba harcıyorlar. Örneğin, yakın zamanda bir tarımsal kalkınma kooperatifi kurdular. Bana da bu gibi güzel haberleri etrafa yaymak düşüyor."

е мисия, нито пък ми е работата. Колкото до философските основи и рамките на KABO, аз винаги съм следвала интуицията си да събирам на едно място хора, за да споделя нещата, които ме вълнуват. Да получим позитивен отзвук и да споделяме едно и също вълнение, разбира се, би било черешката на тортата за мен, но никога не ми е било предварително поставена цел. Всичко, което мога да направя, е да създавам пространства за общностите и да очаквам най-доброто от тях да продължи да оставя следа по естествен и локален начин. Пример за най-новото и радващо развитие е, че те успяха да започнат сътрудничество, основано на земеделското развитие. По този начин те имат изключителния ресурс да се погрижат за собствената си трансформация. Всичко, с което аз искам да допринеса, е да разкажа за това.“

drawings of the photographs, taken from the family albums of subjects. They also composed a song, based on an old poem and sang it with the village choir."

"'Promoting the village with arts and culture' was never considered as the core idea. Up to me, as an outsider, that is neither my mission nor my business. Regarding the philosophical basics and the framework of KABO, I always go after my intuitions for bringing people together to share the things that excite me. Receiving a positive feedback and sharing the same excitement is the cherry on the top of the cake but I never take it as a pre-defined goal. All I can do is to create spaces for communities and expect the best for them to sustain the impact in a natural, local way. For instance, as a recent and pleasing development, they've established a cooperative based on agricultural development. Thus, they are very capable to take care of their own transformation. All I would like to contribute is to spread the word about it."

[1] kendineaitbiroda.org

[2] karantinamekan.com

[3] ilkdördün.org

[4] Berna Dolmacı, Hasan Işıklı, Nilüfer Tunay, Tuğçe Temiz, Tuğçe Akay, Ayşegül Doğan, Hande Bozbıyık, Gökçe Süvari, Aycan Genlik ve Tufan Baltalar

---

[1] kendineaitbiroda.org

[2] karantinamekan.com

[3] ilkdordun.org

[4] Берна Долмаджъ, Хасан Ъшъклъ, Нилюфер Тунай, Тугче Темиз, Тугче Акай, Айшегюл Доган, Ханде Бозбъйък, Гьокче Сювари, Айджан Генлик и Туфан Балталар

[5] en.wikipedia.org/wiki/Village_Institutes

---

[1] kendineaitbiroda.org

[2] karantinamekan.com

[3] ilkdordun.org

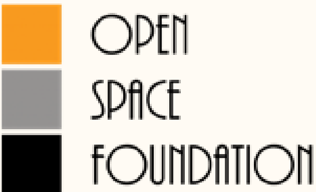
[4] Berna Dolmacı, Hasan Işıklı, Nilüfer Tunay, Tuğçe Temiz, Tuğçe Akay, Ayşegül Doğan, Hande Bozbıyık, Gökçe Süvari, Aycan Genlik and Tufan Baltalar

[5] en.wikipedia.org/wiki/Village_Institutes

Open Space Foundation "Beraber Yaptık"

Фондация (Open Space) „Направихме го заедно“

Open Space Foundation "We did it Together"

2006 yılında kurulan Open Space Foundation[1], kültürel diyaloğu ve yaratıcı ilişkileri sanatla güçlendirmeye öncelik tanırken, kuşaklararası bir yaklaşımı gözeterek gelenekle moderniteyi birlikte ele alıyor. 2008'den bu yana pek çok eğitsel - kültürel program geliştiren vakıf, çocuklara ve gençlere ağırlık verdiği çalışmalarında kültürel çeşitliliği yaygınlaştırmaya ve toplumlar arasında kültürel etkileşimi güçlendirmeye özel önem veriyor. Buna bağlı olarak, ekonomik ve sosyal engellerden, kültürel farklılıklardan ötürü sanata erişimi kısıtlı bireyleri ürettiği programlarda gönüllü olarak görev almaya çağırıyor.

Fikir

"Beraber Yaptık" uygulamasının ortaya çıkışı, Sofya'nın bir banliyösünde yaşayan, dernek gönüllüsü Plamen

Фондация"Open Space"[1] беше създадена през 2006 година с цел да „промотира междукултурния диалог, подсилващ връзките, като използва изкуството като средство за творческа комуникация." Фондацията се стреми да създава мостове между традицията и модерното, използвайки подход, обхващащ различните поколения.

От 2008 година насам фондацията е разработила много образователни и културни програми, ориентирани най-вече към децата и младежите. Фондацията е известна с огромното си уважение към културното разнообразие и споделя интереса към развитието на културното взаимодействие във всички сфери на живота. Освен това насърчава участието на доброволци с ограничен достъп до културни събития поради икономически или социални пречки или културни различия.

Идеята

Пламен Бешков, жител на предградие на София, се опитва да открие решение на проблем, с

Open Space Foundation[1] was established in 2006 with the goal of "promoting cultural dialogue to enhance relations by taking art as a tool for creative communication." They seek to create bridges between tradition and modernity, with a trans-generational approach.

Since 2008, the foundation developed many educational and cultural programs, with a particular focus on children and youth. They are renowned with their tremendous respect on cultural diversity and they share an interest in promoting cultural interaction, in all areas of life. In addition to that, they encourage the participation of volunteers who have limited access to cultural events, due to economic, social obstacles and cultural differences.

The Idea

Plamen Beshkov, a resident in a suburb of Sofia was bothered with finding a solution to a problem that he faced: Ethnic diversity in the

Beshkov'un tespit ettiği bir soruna dayanıyor. Beshkov, bölgede yaşayan ve dışlanmışlıktan şikâyet eden Romanlarla mahalle sakini Bulgarları bir araya getirecek, süregiden gerilimi kıracak, çatışmalara son verecek uygulamayı bulmanın peşine düşüyor: "Öyle bir uygulama olmalı ki iki toplumu aynı amaçta buluştursun; karşılıklı anlayışa zemin teşkil etsin ve toplumlar arası diyaloğu sağlasın."

Bağlam ve Yaklaşım

Duvarlara mural uygulama önerisi, 2019 yılında iki toplumdan çocukların ve gençlerin katıldığı bir toplantıda ortaya çıkıyor. Katılımcılar, temaları belirlemeye yönelik çalışma toplantıları sonucunda iki toplumun kültüründe önemli rol oynayan at figürü ve doğum, doğum günü, düğün benzeri ritüellerde müştereklesiyor. Buna karşın, çoğunun diğer topluma ait kültürel değerlerden haberdar olmadığı ortaya çıkıyor. Bu deneyimlerden sonra katılımcılar, mahallelinin de yardımıyla iki ay süresince muralları duvarlara uyguluyor.

Sosyal Etki ve Sonuçlar

Sosyal medyadan paylaşılan fotoğraflar, yaratıcı katılımcılığı ve sosyal ilişkilerde yaşanan canlanmayı tüm veçheleriyle sergiliyor. Bu paylaşımlara yapılan harika yorumlar, uygulamanın sürmesi için fon oluşturulmasını öneriyor.

който се сблъсква: етническото разнообразие в предградията, което поражда напрежение и конфликти, тъй като останалата част от населението не харесва ситуацията. Аналогично на живеещите извън гетото и чувстващи се дискомфортно от социалните норми, ромската общност е истински възмутена от своята маргинализация

И така, на Бешков му хрумнала идея: *„Какво ще стане, ако двете общности намерят обща кауза, в името на подобряването на пространството, което обитават? Тази обща кауза ще създаде основата за взаимното разбиране и ще подобри диалога."*

Контекст и подход

"Идеята за изрисуването на стенописи по стени на сгради в квартала се роди по време на събиранията с децата и младежите от двете етнически групи. В хода на проучванията и дискусиите и двете групи посочиха общото, което ги свързва: Конят беше общ символ за двете култури и всеки беше заинтересован от ритуалите около раждането, рождените дни и сватбите. От друга страна, младежите от двете общности не знаеха за нематериалното културно наследство на другата общност. След като обменихa идеи, за да се изберат темите, за 2 месеца през 2019 година те успяха да нарисуват стенописи с помощта на хора от квартала."

Социално въздействие и резултати

Споделените в социалните мрежи снимки показват истинската наслада от креативното сътрудничество и трансформацията на социалните връзки. В някои прекрасни коментари прозвуча предложение да се набират средства, за да се продължи инициативата.

suburb was causing tension and conflict as rest of the population was unpleased with this situation. Likewise, as residing outside their ghetto and feeling uncomfortable with the social rules of the society, Roma community was deeply resentful of their marginalization. So, Beshkov had an idea: "What if both communities find a common cause for the sake of improving the space they inhabit? This common cause shall create a basis for mutual understanding and it will enhance the dialogue."

The Context and the Approach

The idea of painting murals on the walls in the neighborhood flourished during a gathering with children and youngsters, belonging to both ethnic groups. In the course of the studies and discussions, both groups determined the commons bringing them together: Horse was a common symbol in both cultures and everybody shared an interest in rituals executed during births, birthdays and weddings. On the other hand, youngsters from both communities were unaware of the other's intangible cultural assets. After exchanging ideas to decide on the themes, within 2 months in 2019, they painted the murals with the help of the neighborhood.

Social Impact and the Outcomes

The photos shared on the social networks display the pure joy of creative collaboration and the transformation of the social relation. Wonderful comments came up suggesting for raising funds to sustain the application.

[1] openspacebg.com

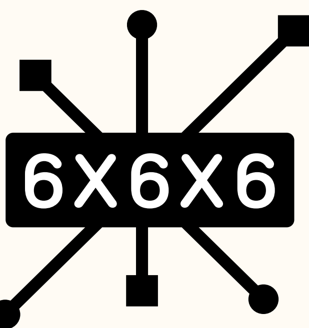
[1] openspacebg.com

[1] openspacebg.com

6x6x6 & Amîdart Kültür Sanat Topluluğu: “3+3” (Diyarbakır – İzmir)

6x6x6 & Група за изкуства и култура Амидарт „3+3”

6x6x6 & Amidart Arts and Culture Group: “3+3” (Diyarbakır – İzmir)

İzmir’in kültürel kapasitesini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapmak amacıyla 2018 yılında Sarp Keskiner[1], Borga Kantürk[2], Ezgi Ceren Kayırıcı[3] ve Cenkhan Aksoy[4] tarafından kurulan **6x6x6** inisiyatifi, rota bazlı etkinlik tasarımı, haritalama ve sürdürülebilir dokümantasyon üzerine çalışıyor. 2018 yılında Kültür İçin Alan[5] hibe konsorsiyumundan aldığı destekle 6 rotada kentsel miras, güncel sanat, görsel sanatlar, müzik, edebiyat, çağdaş dans, radyo sanatları, bağımsız yayıncılık temalı 36 etkinlik üreten girişim, Mart 2019’da parçası olduğu KARANTİNA kolektifinin kuruluşu üzerine çalışmalarına 2020 yılında son veriyor.

5 bölgede, 6 semtte / ilçede gerçekleştirilen program boyunca izleyicinin hem

С идеята да бъде развит капацитетът за усъвършенстване на сцената за градски изкуства и култура в Измир, Турция, през 2018 г. четирима уважавани културни мениджъри (Сарп Кескинер[1], Борга Кантюрк[2], Езги Джерен Кайъръджъ[3] и Дженкхан Аксой[4]) създават групата **6x6x6**[5], чрез която осъществяват различни проекти за събития, картиране, проследяване и документиране на случващото се на сцената на изкуствата и културата в града.

През 2018 г. „6x6x6“ организираха 36 събития по общо 6 маршрута, като събитията бяха насочени към градско наследство, съвременни изкуства, визуални изкуства, музика, фотография, кино, литература, съвременен танц, радио изкуства, улични изкуства и независими издания, като същевременно стотици хора станаха техни гости.

Aiming to contribute to capacity building efforts on improving urban arts and culture scene in Izmir, Turkey; 6x6x6 was founded by four respected cultural managers (Sarp Keskiner[1], Borga Kantürk[2], Ezgi Ceren Kayırıcı[3] and Cenkhan Aksoy[4]) in 2018 to lead various projects on event designing, mapping, routing, documentation of the arts and culture scene in Izmir. In 2018, 6x6x6 placed 36 events on 6 routes based on urban heritage, contemporary arts, visual arts, music, photography, cinema, literature, contemporary dance, radio arts, independent publishing and street arts, hosting a number of hundreds en route.

During the program in 2018, participants of the art walks found a chance to explore six different districts in five regions of the city while socializing with contributing

birbiriyle hem sanatçılarla, küratörlerle, işletmecilerle, akademisyenlerle ve tarihçilerle sosyalleşmesine olanak tanıyan bir model geliştiren girişim, rota üretimini temel alarak etkinlik tasarımına yeni bir yaklaşım getirmeyi amaçlıyor. Bu bağlamda parkları, plajları, yazlık evleri, kafeleri, barları, sanatçı atölyelerini, kitabevlerini ve feribotları etkinlik alanı olarak işaretliyor; sanatçılarla küratörleri kendi alanlarını açmaya teşvik ederken yerel yönetimlere ait mekânlara, kültür merkezlerine ve galerilere yönelik, ezberlere dayanan talep kültürüne alternatif üretiyor. 6x6x6, geriye 6 dokümanter video, 29 podcast, rotalara eşlik eden 6 şarkı listesi ve bir yayın bırakırken süreç boyunca 5 kolektifle, 7 inisiyatifle, 6 dernekle paydaşlık kuruyor; 9 kamusal alanı, 7 sanat mekânını, 2 kitabevini, 3 sanatçı stüdyosunu, 5 kafeyi, 3 meskeni, 2 dükkânı, 1 ofisi ve 1 tavernayı etkinlik alanı olarak işaretliyor.

Fikir

2019 yılında geliştirdiği “3+3” programı kapsamında kentsel - kültürel miras temelinde yaratıcı iş birliğine alan açmak, ortak içerik geliştirmek, göç, kültürel çeşitlilik, sürdürülebilir dokümantasyon kavramlarına çalışmak ve bir dayanışma ağı oluşturmak amacıyla Berlin, Diyarbakır, Ankara ve İzmir’de faaliyet gösteren yedi kültür sanat inisiyatifini İzmir’e davet eden 6x6x6, bu bağlamda bir dizi konser, yuvarlak masa toplantısı, açık atölye, sergi, forum ve gösterim düzenliyor.[6]

Amîdart Kültür Sanat Topluluğu[7] iş birliğiyle Diyar-

По време на програмата през 2018 г. участниците в арт-разходките имаха възможността да проучат шест различни провинции в пет градски района, запознавайки се с участниците – артисти, куратори, директори на пространства за събития, учени и историци, както и с хора от публиката. Така моделът за проследяване и резултатите разкри един нов начин на планиране на събития и създаване на публика - чрез използването на обществени паркове, плажове, летни вили, кафенета, барове, ателиета, книжарници и фериботи като потенциални места за събития, като в същото време подсказа на разочарованите местни артисти и куратори как да създават свои собствени места за събития, вместо да очакват пространства от местната управа, галериите и културните центрове.

Като резултат от програмата, „6x6x6“ остави архив от 6 документални филма, 29 подкаста, 6 плейлиста за слушане по време на обиколките, както и едно дигитално списание, което включва и отчет за дейността. По време на програмата „6x6x6“ получи съдействието на 5 колектива, 7 инициативи и 6 асоциации и използва 9 обществени пространства, 7 арт пространства, 2 книжарници, 3 студия на артисти, 5 кафенета, 3 частни имота, 2 магазина, а също така и таверна, културен център, офис и един бар.

Идеята

През 2019 година „6x6x6“ създаде програма за обмен, включваща седем инициативи в Берлин, Диарбекир, Анкара и Измир, като покани организациите да си сътрудничат в създаването на съдържание, базирано на градското наследство, фокусирайки се предимно върху въпроси като имиграция, културно многообразие и постоянно попълващ се архив. Посещенията за взаимно обучение в Измир,

artists, curators, directors of the venues, scholars and historians, as well as other members of the audience. Thus, this model of routing demonstrated a new way of event designing and creating audience by pinning public parks, beaches, summer houses, cafés, bars, ateliers, bookshops, ferries as potential venues, while suggesting frustrated local artists and curators to create or to invent their own venues, instead of demanding spaces from local governments, galleries and culture centers. As outputs of the program, 6x6x6 left behind an archive consisting 6 documentary films, 29 podcasts, 6 playlists to accompany the trips and a digital magazine including an evaluation report. During the process, 6x6x6 collaborated with 5 collectives, 7 initiatives and 6 associations while using 9 public spaces, 7 art spaces, 2 bookstores, 3 artist artist’s studios, 5 cafés, 3 private properties, 2 shops, besides a tavern, a culture center, an office and a bar.

The Idea

In 2019, 6x6x6 designed a networking program including seven initiatives based in Berlin, Diyarbakır,

bakır'da Diyarbakırevi[8], Ma Müzik Center[9], Lalesh Culture Center, Duçem ve A4 Açık Alan'da[10]; İzmir'de Porsuk Pub ve K2 Güncel Sanat Merkezi'nde[11] gerçekleştirilen program, Neslihan Arslan (masal anlatıcısı / Diyarbakır), Devrim Demir (masal anlatıcısı / Diyarbakır), Mesud Gever (dengbej / Diyarbakır), Murad Aygün (araştırmacı – kültür yöneticisi / Diyarbakır), Ercan Bingöl (müzisyen / Ankara), Hasan Devrim Kınlı (müzikolog – müzisyen / İzmir), Sarp Keskiner (kültür yöneticisi – müzisyen / İzmir), Korkut Öztekin (akademisyen - çizer / İzmir) ve Ceren Bulut'u (akademisyen – grafik tasarımcı / İzmir) ağırlıyor. İzmir ayağında genç çizerlerle Kürt masal anlatıcılarını bir araya getiren buluşma, altı masalın illüstrasyonuyla sonuçlanıyor.

Bağlam ve Yaklaşım

6x6x6, Diyarbakır – İzmir arasında kurulan iş birliğinin temel amacını "kültürel çeşitliliğiyle öne çıkan iki şehir arasında sanat yoluyla, yavaş karşılaşmalar üzerinden bir anlayış geliştirmek ve kültürel çeşitliliğe ait varlıkları birlikte değerlendirmek" olarak tanımlıyor. Hikâye anlatıcılığı, yuvarlak masa toplantıları, konserler, kolektif doğaçlamalar ve rota yürüyüşleri gibi sivil aktiviteler ise amaca varmaya yarayan, çıktıları çeşitlendiren araçlar olarak ele alınıyor. Kürt coğrafyasından anlatıcıları, dengbejleri, müzisyenleri ve kültür yöneticilerini İzmir'de eşitleriyle bir araya getiren program, iki şehrin birbirine karşı beslediği önyargıları yere özgü deneyimlerle ortadan kaldırmayı, bunun sonucunda organizas-

Анкара и Диарбекир включваха концерти, кръгли маси, отворени работилници, изложби, форуми и прегледи, както и акцентиране на модел, в чиято основа са солидарността и креативното сътрудничество.

Финансиран от „Пространства за култура"[6], първият етап на програмата се проведе в Диарбекир, като беше координиран с Група за изкуство и култура „Амидарт"[7], „Диарбекиреви"[8], Център „Ма Мюзик"[9], Културен център „Лалеш", „Дучем" и „Отворено пространство А4"[10]. Вторият етап беше проведен в Измир с подкрепата на Клуб „Порсук" и Център за съвременно изкуство „К2"[11]. В двата етапа участваха Неслихан Арслан (разказвачка на истории от Диарбекир), Деврим Демир (разказвач на истории от Диарбекир), Месуд Гевер (уличен музикант от Диарбекир), Мурад Айгюн (изследовател и културен мениджър от Диарбекир), Ерджан Бингьол (рок-музикант от кюрдски произход от Анкара), Хасан Деврим Кънлъ (музиколог и музикант от Измир), Сарп Кескинер (културен мениджър и музикант от Измир), Коркут Йозтекин (изследовател и илюстратор от Измир) и Джерен Булут (изследовател и графичен дизайнер от Измир), а участието на местните разказвачи на истории и културни мениджъри дообогати събитията.

Контекстът и подходът

Основната цел на сътрудничеството между Диарбекир и Измир беше да се създаде основа за взаимно разбиране между двете общности чрез поставяне на опорни точки за обсъждане на перимуществата на културното многообразие, защото и двата града са дом на различни общности. Разказването на истории, кръглите маси, концертите, колективните импровизации и арт-разходките бяха използвани за постигането на

Ankara and Izmir, by inviting those organizations to collaborate on creation of content based on urban heritage whilst giving a priority to issues such as immigration, cultural diversity and sustainable documentation. Mutual study visits between Izmir, Ankara and Diyarbakır included concerts, round table sessions, open workshops, exhibitions, forums and screenings; specifically advocating a model based on solidarity and creative collaboration.

Funded by Spaces of Culture[5]; the first stage of the program was executed in Diyarbakir in coordination with Amidart Arts & Culture Group[6], Diyarbakırevi[7], Ma Müzik Center[8], Lalesh Culture Center, Duçem and A4 Open Space[9]. The second stage was executed in Izmir with the support of Porsuk Pub and K2 Contemporary Arts Center[10]. Both stages hosted Neslihan Arslan (story teller / Diyarbakir), Devrim Demir (story teller / Diyarbakir), Mesud Gever (troubadour / Diyarbakir), Murad Aygün (researcher – cultural manager / Diyarbakir), Ercan Bingöl (Kurdish rock musician / Ankara), Hasan Devrim Kınlı (musicologist – musician / Izmir), Sarp Keskiner (cultural manager – musician / Izmir), Korkut Öztekin (scholar – illustrator / Izmir), Ceren Bulut (scholar – graphic designer / Izmir), and enriched by participation of local story tellers and cultural managers.

The Context and the Approach

The primary aim of Diyarbakir – Izmir collaboration was to create a foundation for mutual understanding between two societies via laid back encounters in order to discuss the assets of cultural diversity where both cities inhabit various communities. Storytelling, round table sessions, concerts, collective improvisations and art walks were

[1] karantinamekan.com – komunitasizmir.com – konserve.it – soundcloud.com/kronovoxarchives – bagimsizlar.org – balconnection.com

[2] karantinamekan.com - saha.org.tr/en/studio/artists/borga-kanturk

[3] karantinamekan.com - komunitasizmir.com

[4] karantinamekan.com – daragac.com

[5] kulturicinalan.com

[6] kulturicinalan.com/projects/33/

[7] @amid-art

[8] instagram.com/diyarbakirevi/

[9] @mamusiccenter

[10] A4atolye.com

[11] k2.org.tr

[12] 6x6x6'nın bu girişimi sayesinde KARANTİNA kolektifi ve Amîdart Kültür Sanat Topluluğu, 2020'den bu yana her yıl çeşitli projelerde ortaklaşmaya, birlikte içerik geliştirmeye devam ediyor.

[13] facebook.com/kovaartspace/

---

[1] karantinamekan.com – komunitasizmir.com – konserve.it – soundcloud.com/kronovoxarchives – bagimsizlar.org

[2] karantinamekan.com - saha.org.tr/en/studio/artists/borga-kanturk

[3] karantinamekan.com - komunitasizmir.com

[4] karantinamekan.com – daragac.com

[5] 6x6x6izmir.com

[6] spacesofculture.com

[7] @amid-art

[8] instagram.com/diyarbakirevi/

[9] @mamusiccenter

[10] A4atolye.com

[11] k2.org.tr

[12] facebook.com/kovaartspace/

---

[1] karantinamekan.com – komunitasizmir.com – konserve.it – soundcloud.com/kronovoxarchives – bagimsizlar.org – balconnection.com

[2] karantinamekan.com - saha.org.tr/en/studio/artists/borga-kanturk

yonlar arasında kalıcı bir iş birliği kültürü tesis etmeyi hedefliyor.[12]

Sosyal Etki ve Sonuçlar

Diyarbakır ve İzmir'de büyük beğeniyle karşılanan etkinlikler, yaklaşık 2800 kişi tarafından izleniyor. Hasan Devrim Kınlı ve Sarp Keskiner'in (Noksan Doğaçlama Kolektifi) Hakkarili dengbej Mesud Gever, Muşlu rock müzisyeni Ercan Bingöl ile gerçekleştirdiği performanslarda oluşan büyüleyici sinerji sonucunda Kültür İçin Alan, hibe programının kapanış etkinlikleri kapsamında Gever ve Noksan ekibini İstanbul ve Gaziantep'te iki konser daha vermeye davet ediyor. İzmir'de Egeli masal anlatıcılarıyla Kürt masal anlatıcılarını bir araya getiren yuvarlak masa toplantısı ise beklenmedik bir şekilde, genç çizerlerin altı masala özgü çizimler üretmesiyle sonuçlanıyor. Bunun üzerine üretilen çizimlerle masallar birbiriyle eşleştirilerek Diyarbakır'da A4 Açık Alan'da, Ankara'da Kova Art Space'de[13] sergileniyor. Programın doğal ritmi içerisinde kendiliğinden oluşan dayanışma ruhunun etkisiyle ortaya çıkan bu ekstra etkinlikler, Kürt ve Türk toplumu arasına konumlandırılan politik ve psikolojik bariyerleri başarıyla ortadan kaldırmakla birlikte, katılımcıların iki kentin yaşam biçimine dair geliştirdiği yanılgıları, önyargıları yerle bir ediyor.

различни резултати. За тази цел кюрдски разказвачи на истории, улични музиканти, културни мениджъри и музиканти се срещаха с други такива от Измир.

Социално въздействие и резултати

Публиката наброяваше общо 2800 души, а в резултат на изключителното въздействие на концертите, Хасан Деврим Кънлъ, Сарп Кескинер и кюрдският уличен музикант Месуд Гевер (от Хаккари) бяха поканени в Газъантеп и Истанбул, за да изнесат представления за заключителните сесии на „Пространства за култура". Кръглите маси, които събраха на едно място в Измир местни разказвачи на истории, илюстратори и изследователи с такива от кюрдски произход, дадоха началото на серия от работилници, където осем турски студенти илюстрираха шест кюрдски приказки, като продуктите от всичко това бяха представени в „Open space A4" (Диарбекир) и „Кова Арт Спейс" (Анкара)[12]. Този естествен поток от събития, заедно със синергията, породила се между участниците и публиката, вдигна всички политически и психологически бариери, като успя да изтрие и предразсъдъци, основавани на погрешни възприятия, произлизащи от социалното и политическото разделение.

Връзките между партниращите си организации бяха доразвити и впоследствие с нови сътрудничества през 2020, 2021 и 2022.

taken as main courses to produce various outputs. Regarding this approach, Kurdish storytellers, troubadours, cultural managers and musicians met with their equivalents from Izmir.

Social Impact and the Outcomes

Total number of the audience was 2800 and as a result of the tremendous impact of the concerts, Hasan Devrim Kınlı, Sarp Keskiner and Kurdish troubadour Mesud Gever (Hakkari) were invited to Gaziantep and Istanbul to perform, for the closing sessions of Spaces of Culture. The round table sessions which brought local storytellers, illustrators and scholars together with Kurdish equivalents in Izmir gave birth to a series of workshops where eight Turkish students illustrated six Kurdish tales and all the outputs were exhibited in A4 Open Space (Diyarbakir) and Kova Art Space (Ankara)[11]. This natural flow of events, the synergy born between the participants and the audience, brought down all political and psychological barriers; whilst wiping out prejudices based on false assumptions that take its source from social and political bipolarization.

Relations between the partnering organizations are taken further with new collaborations in 2020, 2021 and 2022.

[3] karantinamekan.com - komunitasizmir.com

[4] karantinamekan.com – daragac.com

[5] spacesofculture.com

[6] @amid-art

[7] instagram.com/diyarbakirevi/

[8] @mamusiccenter

[9] A4atolye.com

[10] k2.org.tr

[11] facebook.com/kovaartspace/

duvarkolektiv: “Paylaştığımız Güzellik”

Дуварколектив „Красотата, която споделяме“

duvarkolektiv: “The Beauty We Share”

Dezavantajlı gruplara ait sosyal sorunlara sanatsal araçlarla çözüm arayan Duvar Kolektiv inisiyatifi[1] yaratıcı ifade biçimleri peşinde koşan üç kültür yöneticisinden oluşuyor[2]. İnisiyatif, çalışmalarını Avrupa’nın en büyük Türko-Roman yerleşimlerinden, “nice görünmez ‘duvar’ ile çevrili” Plovdiv, Stolipinovo’da sürdürüyor.

Fikir

“Karşılıklı bilgilendirme ve ortak yaratım (2018-2019)”

Sanatçı Hannah Rose (BK – BG) ile antropolog Nikola Venkov (BG) tarafından tasarlanan, “Plovdiv 2019: Avrupa Kültür Başkenti” kapsamında Stolipinovo sakinleriyle birlikte hayata geçirilen “Paylaştığımız Güzellik” sergisi, girişimin yerleşimde yıllar içinde tesis ettiği güvene dayalı diyalog ortamını ve yaratıcı üretim pratiklerini gözler önüne seriyor. Katılımcılığı öne

„Дуварколектив“[1] е социално ангажирана артистична група.[2] Чрез своето изкуство, основано на процеса, членовете на групата се изправят срещу социалното въздействие на различията, като позволяват на хората да се свързват помежду си на едно човешко ниво: *„Дувар“ на турски означава „стена“. Работата ни е съсредоточена в Столипиново - турско-ромски квартал в Пловдив (България), който страда от многото невидими стени, които го ограждат.“*

Идеята

Процес на взаимно признаване и съвместно създаване, 2018-2019

„Красотата, която споделяме“ беше създадена и реализирана като уникално изложение на серия арт книги и предмети, създадени в резултат от свзаимодействието между живущите в Столипиново, артистката Хана Роуз (Великобритания/България) и социалния антрополог Никола Венков (България). Работите, показани в изложбата, отразяват

Duvar Kolektiv[1] is a socially engaged artistic group[2] Through process-based art, they confront the social impacts of difference, enabling people to connect to each other on a human level: “‘Duvar’ means ‘a wall’ in Turkish. Our work is based in Stolipinovo, a Turkish & Roma neighbourhood based in Plovdiv, which suffers from many invisible walls around it.”

The Idea

A process of mutual acknowledging and co-creation, 2018-2019

“The Beauty We Share” was designed and executed as a unique exhibition of a series of art books and objects, created collaboratively by residents of Stolipinovo district, artist Hannah Rose (UK/BG) and social anthropologist Nikola Venkov (BG). The works displayed at the exhibition reflected years of co-creating a space of dialogue, exchange and imagination. Members of four families worked in collaboration

koyan ve yaratıcı iş birliğine dayanan proje, bu bağlamda yerleşimle herhangi bir şekilde ilişki kurmaktan kaçınan Plovdivlilerin ötekileştirici yaklaşımına karşı duruyor; Romanların sanata katılma olasılığıyla olanağını yadsıyan kesimlerin önyargılarını yerle bir ediyor.

Bağlam ve Yaklaşım

Stolipinovo sakinleri, duvarkolektiv’in aracılığında karşı karşıya kaldıkları ötekileştirmeye içtenlikli bir yaratıcılık ve benzersiz bir doğallıkla direniyor. Proje vasıtasıyla çok yönlü becerilerini kuşaklar arası bir perspektifle ortaya koyan katılımcılar, buna karşın anonim kalmakta ısrar ediyor. Bu da dışlanmışlığın ne kadar derine işlediğini gösteriyor. Temel gereksinimlerin tamamından ve işler altyapıdan mahrum bırakılmış topluluğun barındırdığı sos-

годините на съвместно градене на пространство за диалог, обмяна и въображение. Членовете на четири семейства работиха съвместно с Роуз и Венков в най-бедния район на Столипиново. Те създаваха произведения на изкуството, споделяха умения, напътстваха и, което е най-важното – се изслушваха.

Контекст и подход

Така получилата се изложба - без никакво усилие, разкри артистичността, устойчивостта и красотата, създадени от жителите на Столипиново, въпреки предизвикателствата, пред които са изправени. Всеобхватната тема за красотата ни хрумна съвсем естествено, както и историите на срещите, които обединяват цялата изложба. Всеки от участниците на възраст от 6 до 60 години задвижи проекта, влагайки своите разнообразни умения и опит. Въпреки това повечето от хората, които приеха така горещо членовете на „Дуварколектив“ в домовете си, изразиха желание да останат анонимни, поради

with the Rose and Venkov in the most deprived area of Stolipinovo. They created artworks, shared skills, mentored and most importantly, listened to one another.

The Context and the Approach

Resulting exhibition effortlessly unveiled artistry, resilience and beauty built by people of Stolipinovo, despite the challenges they face. The overarching theme of Beauty emerged naturally, as did the stories of encounter which tied together the whole exhibition. By bringing their diverse skills and experience to the project, from 6 to 60 years old, each participant took the project forward. However, most of the people who hosted duvarkolektiv members in their homes so warmly have expressed a desire to remain anonymous, because of the settled fear and the insecurity in which they live. As they lack access to basic amenities such as running water, sewage, healthcare or waste collection; this

[1] duvarkolektiv.art.blog

[2] Çalışmalarını Birleşik Krallık ve Bulgaristan’da sürdüren Hannah Rose, sosyal sorunlara sanat yoluyla çözüm üretmeyi amaçlayan projeler üretiyor. Rose, bu yaklaşım doğrultusunda katılımcıları diyalog kurmaya ve kolektif üretime teşvik eden, bireysel ifadeye alan açan, samimi ve güvenli ortamlar tasarlıyor. Bulgar sosyolog – antropolg Nikola Venkov, iktidar ve ötekileştirme arasındaki ilişkiye çalışıyor; Yanka Simova ise örgü dikiş temelinde el işinin birleştiriciliğine vurgu yapan buluşmalar organize ediyor.

[3] FLUCA Avusturya Kültür Pavyonu (Eylül 2019) / SKLAD Plovdiv Avrupa Kültür Başkenti (Kasım 2019)

---

[1] duvarkolektiv.art.blog

[2] Хана Роуз е социално ангажиран артист, базиран във Великобритания и България. Със своята работа тя цели да подпомогне

yal korkuya rağmen katılıma karşı gösterdiği heves ise bu tür projelerin sosyal barışı tesis etmede ve kaynaşmayı sağlamada ne kadar kritik bir rol oynayabileceğine işaret ediyor.

Sosyal Etki ve Sonuçlar

Sürecin aşamalarıyla beraber, elde üretilen sanat kitaplarıyla ipek üzerine yapılan baskıları içeren "Paylaştığımız Güzellik" sergisi[3], izleyiciyi diyalekt, jargon, grafitti ve dövme gibi yerele özgü ifade araçları üzerinden topluluğun içinde saklı tuttuğu hissiyatla yüzleştiriyor. Çıktıların çeşitliliği çok sesli bir koroyu andırıyor; topluluğa özgü düsturlarla mevzulara, tartışmalarla tavsiyelere açıklık kazandırıyor. Toplumsal çekincelerden kaynaklanan anonimleşme, günün sonunda taşıdığı olumsuz anlamı yitiriyor ve sergiye can katan bir kolektivizme dönüşüyor.

страха и несигурността, в които живеят. Тъй като им липсва достъп до основни удобства, каквито са течащата вода, канализацията, здравеопазването или събирането на отпадъци, този несигурен начин на живот кара всеки, който попадне в полезрението на обществеността, да стане жертва на полицейско насилие, политическо сплашване, журналистически машинации и изнудване.

Социално въздействие и резултати

„Красотата, която споделяме" показа постигнатото от процеса под формата на ръчно изработени арт книги и съвместни илюстрации, принтирани върху коприна. Книгите поведоха публиката през различните нива на срещата - от нейната повърхност до най-големите ѝ дълбини. Местният диалект, жаргонът и майсторството при изработката на графити и татуировки бяха основни елементи сред крайните продукти. В резултат на това, разнообразието от крайни продукти, позволи да се създаде полифонична компилация от красноречиви местни мъдрости, цитати, съвети, дискусии и описания на срещи – всичко това, постигнато в резултат на един процес на постоянни консултации, сътрудничество и диалог в рамките на групата. В крайна сметка, всеки участник стана съавтор на финалните произведения, показани на изложбата[3], което се състоя с финансовата подкрепа на Националния културен фонд и програмата „Пловдив 2019: Европейска столица на културата".

precarious way of living makes anyone stepping into the public eye fall prey to police violence, political intimidation, journalistic misrepresentations and blackmail.

Social Impact and the Outcomes

"The Beauty We Share" showcased the results of the process, in the form of handmade art-books and collaborative illustrations printed on silk. The books guided the audience through different levels of encounter: From the surface to the hidden. Local dialect, the jargon, artistry of the graffiti and the tattoos were essential elements of the outputs. As a result, the diversity of the outputs created a polyphonic compilation of eloquent local wisdoms, quotes, advices, discussions and descriptions of encounter all achieved by a process of constant consultation, collaboration and dialogue within the group. In the end, every participant has co-authored the final artworks displayed in the exhibitions[3], which took place with the financial support of Bulgarian National Cultural Fund and "Plovdiv 2019: European Capital of Culture" program.

изграждането на гостоприемни среди, които да създават възможности за изразяването на креативността и личността да може да се състои. Никола Венков е български социолог и антрополог. Той изучава как властта и маргинализацията се пресичат в политическата разнородност на градския живот. Янка Симова е занаятчийка, която е изкусна изобретателка и майка – сърцето на нейното семейство. Тя плете, шие и твори за своите съседи в Столипиново, които облича по последен писък на модата.

[3] FLUCA австрийски културен павилион (септември 2019) / SKLAD Пловдив - европейска столица на културата (ноември 2019)

---

[1] duvarkolektiv.art.blog

[2] Hannah Rose is a socially engaged artist based between the UK and Bulgaria. Her work aims to nurture warm, empowering environments in which creativity and self-expression can happen. Nikola Venkov is a Bulgarian sociologist and anthropologist. He studies how power and marginalisation intersect in the political manifold of urban life. Yanka Simova is a craftswoman, an ingenious inventor and a mother – the heart of her family. She knits, sews and creates for her neighbours in Stolipinovo, whom she kits out in the latest fashions.

[3] FLUCA Austrian Cultural Pavilion (September 2019) / SKLAD Plovdiv European Capital of Culture (November 2019)

Sarı Denizaltı Sanat İnisiyatifi: "Bir Mahallenin Hafızası: Kale"[1]

Инициатива за изкуства „Жълта подводница": „Спомените на един квартал: Кале"[1]

Yellow Submarine Arts Initiative: "The Memory of a Neighborhood: Kale"[1]

2018 yılında Günseli Baki ve Yücel Tunca tarafından İzmir, Bergama'da kurulan, adını The Beatles'ın meşhur şarkısından alan inisiyatif[2], görsel sanatlar ve sürdürülebilir dokümantasyon alanında çalışıyor. Mikro mekânında kâr amacı gütmeden sergilere, söyleşilere ve kolektif üretimlere ev sahipliği yapan Sarı Denizaltı, gerçekleştirdiği projelerle ilçenin kültür sanat hayatında fark yaratıyor.

Fikir

Pergamon Akropolisi'nin eteklerinde konumlu Kale mahallesi, yüz yıllar boyunca Rum, Ermeni, Yahudi ve Müslüman nüfusun birlikte barış içerisinde yaşadığı bir

Наречена на името на известната песен на Бийтълс и създадена през 2018 година от Гюнсели Баки и Юджел Тунджа, Инициативата за изкуства „Жълта подводница"[2], е организация с нестопанска цел, която се занимава с визуални изкуства и с постоянно обновяващ се архив, като в същото време изпълнява функциите и на микропространство, което приютява изложби, срещи-разговори с артисти и работилници в Бергама, Измир, Турция.

Идеята

Кале - провинция, разположена в покрайнините на древната местност Пергамон Акрополис - е едно прекрасно селище, където гръцки, арменски и мюсюлмански общности са съжителствали заедно стотици години. Проектът имаше за

Named after the famous song of The Beatles and founded in 2018 by Günseli Baki and Yücel Tunca, Yellow Submarine Arts Initiative2 is a non-profit organization based on visual arts and sustainable documentation; whilst functioning as a micro space hosting exhibitions, artist talks and workshops in Bergama, Izmir, Turkey.

The Idea

Kale, a district located on the skirts of ancient Pergamon Acropolis site is a precious settlement where Greek, Armenian and Muslim communities had lived together for hundreds of years. The project aimed at increasing the visibility of rich social fabric of the neighborhood whilst designed to document the lo-

yerleşim olarak sayısız miras unsurunu barındırıyor. Bu bağlamda yerleşimin zengin sosyal dokusuna görünürlük kazandırmayı amaçlayan proje, yerel hafızayı psiko-coğrafya tekniğiyle derlenmiş görsel ve işitsel materyaller üzerinden ele alıyor.

Açık çağrı sonucunda on fotoğrafçı ve görsel sanatçının katılımıyla hayata geçen program, “Bir Mahallenin Keşfi: Kale” ve “Bir Mahallenin Kaydı: Kale” başlıklarını taşıyan iki atölyenin yanı sıra “Kültür Sanat Pratiklerinde Anlatının Yeri” ile “Kent, Zaman, Kimlik, Mekân” adını taşıyan iki seminer içeriyor. “Helenistik ve Roma Döneminde Kale Mahallesinde Yaşam Üzerine Bir Deneme” başlıklı makale ile yerleşimin merkezinde yer alan sokak üzerine üretilmiş kitap da bu çıktıları tamamlıyor.

“Mahallenin Keşfi” kısmında yerleşimin taşıdığı hafızayı psiko-coğrafya tekniği üzerinden ele alan misafir sanatçılar, “Mahallenin Kaydı” adlı çalışma kapsamında çektikleri veya edindikleri fotoğrafları kullanarak geçmiş ile güncel arasında dikkat çekici bağlar kuruyor. Bu aşama, dokuz sokağa ait monografilerle beraber sekiz portre çalışmasından oluşuyor.

Bağlam ve Yaklaşım

Barındırdığı çok katmanlı hafızası ve benzersiz mimari mirasıyla niteliksiz yapılarla Bakırçay aksını işgal eden “yeni Bergama” tahayyülüne aykırı düşen Kale mahallesini bekleyen en büyük tehlike, mutenalaştırma gibi görünüyor. Turistik halıcıların ve

цел да направи по-видима богатата социална структура на квартала, като същевременно документира местната памет, преплитайки изучаването на психо-географията, градското пространство, личната памет, ежедневната култура и устната история.

Десет фотографи и визуални артисти, избрани чрез отворена покана, взеха участие в „Откриването на квартала: Работилница за психо-география и наративи“ и „Записите на един квартал: Работилница за документална фотография”, организирани от инициативата. И двете работилници бяха съпътствани от семинари, а именно „Мястото на наратива в културните и артистичните практики“ и „Град, Време, Памет, Пространство”. Освен това, онлайн бяха представени есе със заглавие „Животът в квартал Кале през елинистическия период“ и паметна книга за една определена улица. Процесът отне общо 6 месеца.

В секцията „Откриването на квартала“, резидентите-артисти предадоха своите спомени за квартал Кале чрез психо-географски методи - идея, която се основаваше на техните лични усещания и опит. В секция „Записите на един квартал“, която целеше да създаде възпоменателен мост между миналото и настоящето на квартала чрез фотографии и устно разказана история, участващите артисти създадоха девет улични монографии и осем портретни истории.

Контекст и подход

Квартал Кале, със своята многослойна история, не може адекватно да се противопостави на „новата Бергама“ - модернистично предградие, което бързо се разраства към равнината Бакърчай. Ето защо съществуват съображения и страхове относно джентрификацията на областта,

cal memory by interweaving studies on psycho-geography, urban space, personal memory, everyday culture, and oral history.

Ten photographers and visual artists, determined through an open call, attended “The Discovery of a Neighborhood: Psycho-geography and Narrative Workshop” and “The Recordings of a Neighborhood: Documentary Photography Workshop”, lectured by the initiative. Both workshops were complemented with two seminars, namely as “The place of the Narrative in Culture and Arts Practices” and “City, Time, Memory, Space”. In addition to those, an essay titled as “Life in Kale Neighborhood in the Hellenistic Period” and a book mentioning a specific street was presented online. The process took 6 months, in total.

In the “Discovery of a Neighborhood” section, resident artists conveyed their recollections on Kale district via psycho-geographical methods, a concept based on personal sensations and experience. In the “Records of a Neighborhood” section, which aimed to create a memorial bridge between the past and the present of the neighborhood

antikacıların artan varlığı, bu tehlikenin çok da uzakta durmadığına işaret ediyor. Bu bağlamda proje, taşıdığı hafızaya ve çok kültürlü geçmişine yaptığı vurguyla mahallenin serencamını ortaya koymak üzere aracılık ediyor.

Sosyal Etki ve Sonuçlar

Sarı Denizaltı, sergileme için Rumlardan miras kalmış bir halıcı dükkânını tercih ederek mahalle sakinlerini tanıdık bir mekânda geçmişlerine bakmaya çağırıyor. İzmirli sanat izleyicisi ile mahallede sakinlerinin kaynaşmasına olanak tanıyan bu mekânsal tercihin kendiliğinden katılımı cesaretlendirdiğini, ilçenin tarihini yansıtacak bir kent müzesinin gerekliliğine dair tartışmaları alevlendirdiğini söyleyebiliriz.

където вече започват да се правят опити за изкупуване на земи. Въпреки всички тези дилеми, целта беше да се идентифицира, документира и интерпретира паметта на провинцията, която поддържа един цветен и забързан начин на живот, приемайки за опорна точка следите на миналото и настоящето.

Социално въздействие и резултати

Стар магазин за гръцки дърводелски изделия беше превърнат в пространство за изложби, за да се гарантира участието на местните творци. И така, жителите на централна Бергама и провинцията се насладиха на възможността да общуват с посетители от Измир, докато възторжено обсъждаха фотографиите и разсъждаваха върху същността на своето ежедневие. По този начин експозицията проправи път към плодотворно обществено обсъждане на нуждата от градски музей.

with photographs and oral history works, nine street monographs and eight portrait stories are produced by the contributing artists.

The Context and the Approach

Bearing a multi-layered cultural background, Kale district cannot adequately express itself to "New Bergama", a modernist suburb growing rapidly towards the Bakırçay Plain. Thus, there are considerations and worries on gentrification of the area, already starting to host lame trade ventures. Despite all these dilemmas, the aim was to identify, document and interpret the memory of the district that sustains a colorful, lively life; resting on the footsteps of the past and the present.

Social Impact and the Outcomes

An old Greek carpentry shop was converted to a temporary exhibition space, in order to ensure the participation of the locals. So, inhabitants of central Bergama and the district enjoyed a chance to socialize, also with visitors from Izmir whilst effusively commenting on the photographs that reflect the essence of their daily lives. Thus, the exhibition gave a way for a fruitful public discussion, based on the necessity of a city museum.

[1] saridenizalti.com/birmahalleninhafizasi-kale

[2] saridenizalti.com

---

[1] saridenizalti.com/bir-mahalleninhafizasikale

[2] saridenizalti.com

---

[1] saridenizalti.com/birmahalleninhafizasi-kale

[2] saridenizalti.com

katılımcılığı esas alan, sanatsal pratiklere dayanan topluluk bazlı kırsal çalışmalarda YAPILMASI ve YAPILMAMASI gerekenler

КАКВО ДА ПРАВИМ И КАКВО ДА НЕ ПРАВИМ при работа на терен - общности и социално ангажирани форми на изкуство, разработени в контекста на селото

DON'TS and DO'S of community engaged field work and participatory art forms, developed within rural context

Baba Residence ekibi olarak Bulgaristan'da altı yıl boyunca otuz toplulukla gerçekleştirdiğimiz çalışmaların sonucunda ortaya çıkan bu mütevazı öneriler listesini bir tavsiyeler bütünü olarak ele alabilirsiniz.

Çoğunlukla butik çalışmalara dayanan bu alanı keşfetme yolunda ilerlerken antropoloji ve etnolojiye sıkça başvurmakta, disiplinler arasılığı gözetmekte fayda var. Sanatsal uygulamalar, genellikle belli değerleri esas alır; bu yüzden kırsalda çalışmaya niyetli kentli sanatçıların, inisiyatif ve kolektiflerin özgürleşmek için bambaşka bir yaklaşımı benimsemesi gerektiğine inanıyorum. Bu öyle bir yaklaşım ki anlamlı karşılaşmalara imkân tanıyan, içten ve gerçekçi ilişkilenme biçimlerine giden yolda tüm görünmez kapıları ardına kadar aralıyor. O halde, buyurun yolculuğa!

◆

Посочените по-долу „съвети" са дадени, за да помогнат на всяка общност или артист, работещи в селски и периферни райони. Само по себе си това е едно скромно намерение за обединяване и обобщаване на шестгодишния опит от работата ни в над 30 селски общности в България в рамките на програмата „Резиденция Баба". Логично - много от тях са водещи препоръки за всяка антропологична или етнографска работа на терен. Изследвайки обаче много тясната (засега) ниша на артистичната работа в малки общности, трябва винаги да имаме предвид нейната интердисциплинарна и необятна природа, излизаща извън всякакви предварително начертани рамки.

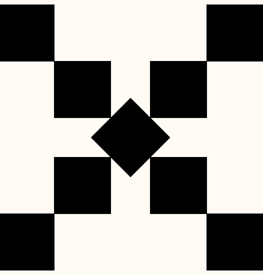
Същността на съвременната артистична работа, често изисква различни ценности и умения от тези нужни при работа с местни общности и е от решаващо значение за артиста, инициатора, културния мениджър, да имат предвид тези насоки, ако се осмелява да се занимават с „труден" контекст и работа на терен.

Приемете този списък като ключ, който ще отключи невидими врати, ако търсите истинско, емоционално и смислено съвместно творчество. Добре дошли на предстоящото пътешествие!

◆

The given "advises" are intended to be of help of any community or participatory art practitioner, working in rural and peripheral context. It is per se a modest try to unify and summarize a 6 year long experience of work in over 30 rural communities across Bulgaria within the BABA Residency program.

Many of those are basic recommendations of any anthropological or ethnographic field work. However by exploring the very narrow (for now) niche of such work we need to keep in mind its interdisciplinary nature: The essence of artistic work today often represents different values than those and is crucial for an artist or artistic collectives or practitioners that have been working in an urban context to have those in mind in order to feel more free and daring to explore such "hard" contexts : Those are the invisible doors that will open the community for a real, emotional, meaningful co-creation. Welcome to the journey ahead!

YAPMAYIN

Ne kadar deneyimli olduğunuzu göstermek adına, her şeyi biliyormuş gibi davranmayın: Mevzubahis kırsal meseleler ise o bölgede uzun yıllardır yaşayan köylülerin işin uzmanı olduğunu, hayatı eylerken bölgeye özgü nice dinamiği dengede tuttuğunu unutmayın. Yerel bilgiyi ve yerel belleği bugüne taşıyan anlatıları sizden daha yetkin biçimde dile getirdiklerini, bunca zamandır orada yaşıyor olmaktan dolayı olanaklarla engellerin, yetersizliklerle becerilerin girift biçimde birbiri içine geçtiği haritaya son derece hâkim olduklarını aklınızdan çıkarmayın.

Ortamı gereksiz yere romantize veya egzotize etmeyin: Anlatılarda dile getirilenleri dramatik olayları ve yaşam koşullarını romantize etmek, sizi asıl meselenin özüne yoğunlaşmaktan alıkoyarken yöre halkının sorunlarına çözüm üretmekten geri bırakır. Akışta kalın ve meselelere karşı sağlam bir duruş geliştirin. Yöre halkının sizinle kurduğu iletişim zaman zaman dalgalı bir seyir izleyebilir. Kimileri son derece konuşkan ve paylaşımcıdır, kimileri sizinle ilişki kurmayı ağırdan alır. Doğru ritmi ve dili topluluk hissiyatına kavuştukça, sezgileriniz ol-

Какво да не правим

Не претендирайте, че знаете всичко, като се опитвате да наместите своя градски опит при: В разговорите за местните реалности селяните са истинските експерти, тъй като живеят в района цял живот и поддържат различни динамични системи в равновесие от години. Ето защо те притежават знанието, те притежават историята и разказите, които я оформят. Те са тези, които знаят кой какви умения и предизвикателства има. Винаги започвайте, допитвайки се до тяхното знание и мнение и никога не правете прибързани заключения, базирайки се единствено на вашия опит.

Не екзотизирайте и не романтизирайте средата: Такова отношение ще ви отдалечи от основния проблем и членовете на обществото ще бъдат лишени от възможността да се докоснат до истинските проблеми. Това се отнася най-вече за чувствителността към разказаните истории и бедността.

Изградете строга етична рамка за проекта си и уважавайте естествения поток на местния дискурс. Може да получавате различна обратна връзка всеки път, тъй като някои хора са директни, а други може да създадат връзка с вас по-бавно. Интуицията ви ще „узрее" навреме, ако се постараете да развиете „мускула на общността" и тогава ще можете да прецените „подходящата доза" на комуникация с местните. Винаги питайте членовете на вашия екип какво мислят (а ако е подходящо

DON'TS

Don't pretend that you know it all, by attempting to bring your urban expertise in: *Speaking for the local issues, villagers are the real experts as they live in the region for a long time whilst keeping various dynamics in balance for ages. Hence, they possess the knowledge; they own the history and the stories that shape it. They are the ones who know about mapping of skills and challenges. Always start by asking their opinion and never make assumptions based on your already possessed expertise.*

Don't exocitize or romanticize the environment: *Especially the stories told or their poverty... This attitude will steal you away from dealing with the main issue and the community members will be deprived to benefit from the chance of connecting to real problems. Build strict ethics for your project and respect the natural flow of their discourse. Each time you may receive a different feedback as some individuals may be speak very direct while the others make take it slow to build a connection with you. Your intuition will ripe in time if you keep on developing the "community muscle" and then you'll be able to adjust the "right doze" in communication with the locals. Always ask for their remarks from your team members (or if appropriate, from the community members) and check your ethics continuously.*

gunlaştıkça bulacaksınız. O yüzden, her fırsatta ekip arkadaşlarınızın ve mümkünse ahalinin izlenimlerine, görüşlerine başvurmaktan kaçınmayın ama ilkesel duruşunuzu hiçbir koşulda bozmayın.

Ön kabullerle veya önceden tanımlanmış hedeflerle yola çıkmaktan kaçının: Saha çalışmalarının sihirli doğası bilinmezliklerde gizlidir ve keşfedilmeye, görünür olmaya muhtaçtır. Yapacağınız her keşfin aynı zamanda kişisel haritanızla yakından bağlantılı olduğunu unutmayın. Hayatla iç içe, hem birlikte çalıştığınız topluluğa hem ekibinize fayda sağlayacak, gerçek bir deneyim yaşamak istiyorsanız duyularınızla kalbinizi sürecin getireceklerine açık tutun. Tabii ki programın başarıyla sonuca ulaşmasını sağlayacak faaliyet planına sadık kalın ama işini bilen, yol haritasına mecbur kültür yöneticisi kimliğinizi bir kenara bırakın. Bunun üstesinden gelmek, her şeyden öte oradaki varlığınıza anlam katacaktır. Ayrıca, her adımı önceden planlamanın ve esneklikten uzak durmanın insan odaklı etkinlik tasarımında yeri yoktur.

Yalnızları oynamayın: Tuhaf bir detaymış gibi görünebilir ama yerele özgü dinamikler, yalnızları oynayanları ve küçük ekipleri kolayca asimile eder. Asimile olursanız ekip içi iletişimde bocalarsınız; kendinize ayıracak yer veya zamanı bulamazsınız. Antropologların yaptığı tespitler ile Baba Residence sürecinde edindiğimiz deneyimler önemli ölçüde örtüşüyor: Büyük ekipler daha verimli ve sağlıklı çalışıyor; ayrıca, böyle bir ekibin parçası olmak, yukarıda bahsettiğim sıkışmışlık hissini ortadan kaldırıyor. Zira ekip üyeleri, bir gerginlik ortaya çıktığında birbiriyle dertleşmeye, dayanışmaya, görüş alışverişi yapmaya, ortak çözüm bulmaya yöneliyor. İhtiyaç duyduğunuz her anda kendinize yakın bulduğunuz bir ekip üyesiyle gündelik gelişmeleri değerlendirin. Dertleşmek herkese iyi gelir.

Tutamayacağınız sözler vermeyin: "Çözüm üreteceğim", "fark yaratacağım" diye dünyanın yükünü sırtlanmayın. Bu gibi ortamlarda güvenilir olmak, eşitliği gözetmek, ayağı yere basan bir duruş benimsemek ve içtenlikli ilişkiler kurmak esastır. Kimse sizden kurtarıcı veya lider rolünü üstlenmenizi beklemez. Zira en yaratıcı çözümler, doğal akışla biçim bulan, mütevazı ortamlardan çıkar. "Hemen çözeriz" diyerek meseleye balıklama atlarsanız, çözümün insani yanını ıskalarsınız. Ayrıca, ekip içinde ve yerelde zor bela yarattığınız güvenilirliği yerle bir edersiniz.

– и членовете на общността) и постоянно проверявайте дали спазвате обговорената етика.

Не започвайте с предварително поставени идея или цел: Магическата природа на работата на терен се крие именно в непознатото и тя е там, за да бъде намерена и видяна. За да направиш това преживяване истинско, живо и витално за цялата общност, както и за артистите и за всички, които участват, е от съществено значение да си там, с всичките си сетива, отворени за новото, и трябва да подходиш с отворено сърце. Започни това пътешествие като „празна чаша" (приеми, че не знаеш нищо), вместо да се държиш като праволинеен и опитен културен мениджър, който има за цел да следва план за действие. Това ще направи престоя ти смислен. Въпреки това ефикасното планиране на времето и спазването на графика определено са задължителни, за да можете да завършите проучването и творбите си. Опитите да се планира всяка стъпка предварително рядко проработват при проекти, в които център е човекът, и обикновено от последния зависи всичко.

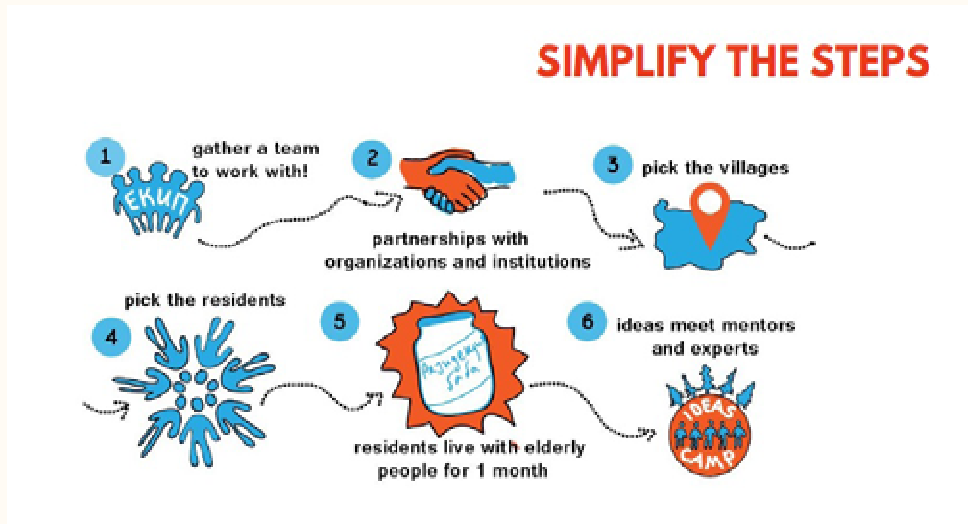
Не бъди сам: Това може да прозвучи странно, но ритъмът и динамиката на местните често "асимилират" лесно малка чужда група хора, без да оставят много място за взаимодействие и промяна. Според нашия опит, а и според мнението на много антрополози, най-добър вариант е да сте по-голяма група в общността, тъй като „загубването" в нея може да доведе до изтощение. По този начин твоята група ще може да размишлява, да разпуска и да създаде една здравословна среда за себе си. Намери си някого, който да ти е близък, и с когото да споделяш ежедневните препятствия и преживявания, тъй като това е решаващо за твоето умствено и емоционално здраве.

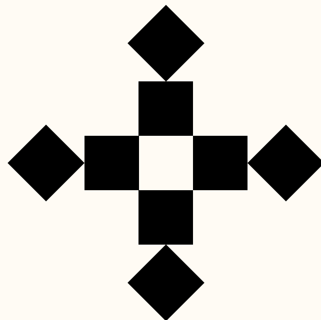
Не обещавай нищо, ако не си сигурен, че ще можеш да го изпълниш: Не се чувствай сякаш трябва да носиш целия свят на плещите си. Всъщност хората искат да създадат равнопоставени и сигурни взаимоотношения и никой не търси спасител или герой, който да разреши проблемите им. Много често магията се появява при простичката, удовлетворяваща и честна комуникация, а не с „бързи решения". Обещанията за бързи решения звучат нереално и могат да доведат до увеличаване на разстоянието и недоверието между общността и членовете на артистичния екип.

Don't start with a predefined idea or a goal: *The magical nature of the field work is exactly hidden in the unknowns and it is there to be discovered and seen. It is also connected with a very personal map of yours. For making the experience real, alive and vital for the whole community as well as for the artists and practitioners involved, it is essential to be present at the time with all senses open and you should go ahead with an open heart. Start this journey as an "empty cup" rather than acting as a square, experienced cultural manager aiming to follow an activity plan. This will make your stay meaningful. Nonetheless, efficiency on time planning and keeping a schedule seems a must in order to complete a research and finalize a creation. Trying to plan every step in advance rarely works in a human-centered design and eventually, this is what it is all about.*

Don't be alone: *That might sound strange but the rhythm and dynamics of the local are very likely to assimilate a small number of people without leaving much space for interaction and change. As dissolving within a community might cause exhaustion; a bigger group within the community functions best according to our experience and according to many anthropologists. That way, your group may reflect, let the steam out and create a healthy environment for itself. Keep someone close to you to share daily obstacles and remarks as it is crucial for your mental and emotional health.*

Don't promise anything if you are not sure that you will be able to fulfill it: *Don't feel like you need to bring the world on your shoulders. Actually people are after establishing equal, trustworthy relations and nobody is looking for a savior or a hero to resolve all problems. Most often, magic comes out of simple, fulfilling and honest communication but not by "quick fixes". Promises of fixes may sound inhuman and it builds distance and mistrust within the community and the team members.*

YAPIN

Yerel değerlere, duyarlılıklara, gelenek ve göreneklere saygı gösterin: Gitmeden önce, çalışacağınız bölgenin tarihi geçmişini, inancını, yaşam biçimini, duyarlılıklarını ve kırmızı çizgilerini araştırın. Bu tür araştırmalar, bölgenin kültürel dokusunu kolayca okuyabilmenize de yardımcı olur, ayrıca toplulukla ilişki kurarken elinizi güçlendirir. Bölgeye özgü değerlere ancak orada yaşadıkça, zamanla vakıf olacaksınız ama önceden hazırlık yapmak, oraya uyumlanmanızı kolaylaştırır. **Özel bir duyarlılık söz konusu ise kılığınıza kıyafetinize özen gösterin;** milli veya dini bayramlara, yerel kutlamalara katılmaktan geri durmayın ve hâtta mümkünse, bu tür etkinlikleri programınıza dâhil edin.

İş birliğini kolaylaştırın: Projeci yaklaşımlardan, araştırmacı kimliğinizden sıyrılın; insan odaklı tasarıma odaklanın. Amaç oraya bilgelik veya sanat götürmek değil; orada yaşayanlarla birlikte bir şeyler başarmak. Diyelim ki yerele özgü değerleri, kaynakları veya sorunları köy halkıyla beraber haritalamaya niyetlendiniz. Başlangıç noktanızı onlardan aldığınız görüş ve önerilere göre belirleyin. Amacınız bir soruna çözüm getirmek ise yol haritanızı çizerken öncelikli ihtiyaçları, odaklandığınız sorunun çözümüne engel olan unsurları dikkate alın. İşin sırrı katılımı güçlendirmekte ve herkesin fikrini, görüşünü, önerisini, özgürce paylaşabileceği ortamı yaratmakta saklı... İdealiniz programın temelini teşkil eden kurguya sanatsal bir boyut eklemek olabilir fakat beklediğiniz yaratıcı ortam oluşmuyorsa şartları zorlamayın. Onun yerine, iş birliğini kolaylaştırmaya bakın.

Alan açın: Kırsalda gerçekleştireceğiniz misafir sanatçı programlarında karşılıklı güveni tesis etmeye yarayacak alanı açmak, yaratmak en kritik adımdır. Bu alanı tesis ettiğinizde, üzerinde dilediğiniz her şeyi "yetiştirebilir"siniz. Bunu başarmak zaman ve emek ister; işin duygusal yönünü, mevcut olanak ve becerileri dikkate almayı gerektirir. Amaç katılımcılarla ahaliyi açtığınız güvenli alanda buluşturmak ve kaynaştırmaksa formaliteleri, resmiyeti unutun.

Hayâl kırıklığı yaratmayacak yaklaşımlar geliştirin: Programın hangi aşamasında olursanız olsun; bilinmezliklerle dolu o alan varlığını koruyacak. **İstediğiniz kadar esnek davranın ve anlık gelişmelere açık durun; eğer size yabancı bir ortamda çalışıyorsanız kerteriz alacağınız nirengi noktalarından yoksun** kalacaksınız ve gidişat muğlaklığını korumaya devam edecek. Buna karşın, bilinmezliklerle dolu bu alan sizi gerginliklere, güvensizliklere, korkulara karşı teyakkuzda tutacak ve böylece, bunlarla

Какво да правим

Уважавай ценностите, чувствителните теми, традициите, навиците и границите на общността: Винаги е добре да направиш предварително проучване за религиозните практики, традиции, културни и исторически ресурси на общността, с която ще работиш, за да можеш да получиш основна представа за културния пейзаж на района. Ако по религиозни причини в този район се предполага определено облекло, подготви се, преди да тръгнеш. Ако престоят ти съвпада с традиционни празници, вземи участие в тях и ги включи в работата си. Със сигурност има много неща, които ще разбереш едва тогава, когато заживееш с общността, но бъди сигурен, че си си написал домашното по възможно най-добрия начин.

Действай като фасилитатор и улеснявай сътрудничеството: Забравете за проектните подходи и се концентрирайте в подхода, в чийто център стои Човекът. Не сте там, за да поучавате местните. Там сте, за да създавате заедно с хората. Това означава, че трябва достатъчно дързост и смелост, когато подканвате общността (например) да започне разговор или да намерите пространство, за да говорите за местните ресурси и предизвикателства. Вашата отправна точка трябва да е основана на мненията и емоциите на общността - с внимание и на нуждите, фактите и препятствията. Това е единственият начин да отговорите адекватно на местните нужди - като им предоставите едно сигурно пространство, където те да могат свободно да изразяват своите притеснения. Не пришпорвайте.

Създайте пространство: Всичко, което се опитваме да направим, е да създадем взаимно доверие. Веднъж изградил почвата на доверието между местните и резидентите, ще можете да посадите в нея каквото си поискате. Ако се опитваш да създадеш отворен модел, основан на взаимното доверие, ще трябва да инвестираш в него време, емоции и умения. Резидентите, които живеят в общността, стават част от семейството, така че е по-добре да забравиш за формалностите и официалностите.

Покажи правилното отношение, за да избегнеш фрустрацията:

„Зона Дискомфорт" винаги ще има. Когато става въпрос за нова социална среда с гъвкава програма, която може да се донастройва, липсват онези помощни опори, които дават сигурност, тъй като нищо не се знае предварително. Вероятно тази огромна непозната зона ще те държи изпълнен с тревоги, несигурност и страхове, освен ако не минеш по друга, различна пътека. Научи се да приемаш това предизвикателство, като следваш ключови теории на социалното взаимодействие и себепознанието. Например, моделът „Прозорецът на Джохари" ще ти помогне да преминеш през този процес: *„Когато и да попаднеш в сляпа точка, непозната територия, за която не се знае нищо, няма достатъчно информация и/или разбиране, единственото и най-добро решение, което можеш да вземеш, е или да даваш и искаш обратна връзка, или да се отвориш за останалите."* След като веднъж разгърнал първата страница на тази територия, празните, скрити и непознати факти ще започнат да намаляват и така ти ще изградиш доверие, когато се нуждаеш от него: в екипа и/или между теб и

DO`S

Respect the values, sensibilities, traditions, habits and red lines of the community: *It is always wise to make a research on religious practices, traditions, cultural and historical assets of the community that you will work with, in order to have a basic idea on the cultural landscape of the region. If a certain type of clothing is required due to religious reasons in that region, be prepared before you go. If your stay coincides with a traditional celebration, be a part of it and include it in your work. There are certainly many things that are not to be understood before you live within a community, but be sure that you've done your homework as much as possible.*

Act as a facilitator, ease the collaboration: *Leave the project based approach behind and concentrate on human - based design, as you are not there to make a research or to bring wisdom to the locals. You are there to create things with the people. This would mean to be daring and bold enough when you invite the community (for example) to initiate a conversation or hold a space to map local assets, resources and challenges. Your starting point should be based on the opinions, emotions of the community whilst paying regard to needs, facts and obstacles. This is the only way as well to answer any local needs - by facilitating a safe space where they could express their remarks freely. Do not force to make it but combining the baseline with an artistic approach is the cherry on the top of the cake.*

Design a space: *All we try to do is to develop mutual trust. Once you build the trust between the locals and the residents, you can grow anything on that soil. If you are going after to create an open model based on mutual trust, you need to invest in it - time, emotions, and skills. Residents living with the locals become a part of the family; so it is better to forget about formalities and official statements.*

Get the right attitude to avoid frustrations*: The "big unknown zone" will always stay there, as it is. When it comes to working in a new social environment with a flexible and adjustable agenda, you lack of the anchors that you need as nothing is secured in advance. The chances are that this big unknown zone will keep you alert dealing with anxieties, insecurities and fears; unless you step into a different path that will calm you down but will lead you to explore your strengths. Make yourself able to accept this challenge by following basic theories of experts. For example, Johari Window Model will help you through the process: "The only thing that you could do whenever you face a blind spot, an unknown territory where there is not enough awareness, data and/or understanding; the best solution is to go for either giving or asking feedback and keeping yourself open to others." Once you attempt to widen an area; blank, hidden and unknown facts are going to shrink and thus, you are going to build trust wherever you need it: Within the team and / or between yourself and the members*

mücadele etme yolunda güçlü yanlarınızı keşfetmeyi öğreneceksiniz. Bu sınavı baştan kabullenmek ve uzmanların yol göstericiliğine başvurmak en iyisi. Örneğin, Johari Window Model şunu öneriyor: “Sizi meseleyi algılamanıza yaracak somut veriden, farkındalıktan alıkoyan bir bilinmez alanla karşılaştığınızda en iyi çözüm gelişmelere açık durmak, geri bildirimde bulunmak veya geri bildirim istemektir.” Bilinmezliği yaratan boşluklar, saklı durumlar ve tanımlanmaz olgular, siz alanı genişlettikçe daralmaya başlar ve filizlenen güvenli ortam ekip içindeki, dışındaki gerilimleri sakinleştirir. O aşamaya vardıysanız, gerginliği yaratan unsurları topyekûn ortadan kaldırmak için topluluk yaratmaya ve ölçümleme yapmaya yarayan araçları rahatça kullanabilirsiniz.

Ortak yaratımı esas alan etkileşimleri planlarken geri bildirim alın: Sosyal etkileşimi temel alan herhangi bir programı uygulamaya geçirmeden önce, geliştirdiğiniz prototipi birlikte çalışacağınız topluluğun farklı üyelerine sunun. Bu sunumlarda topluluk üyelerinden detaylı görüş isteyin ve elde edeceğiniz geri bildirimleri harmanlayın: “Uygulamayı planladığımız etkinlik için öngördüğümüz saat dilimi uygun ve gerçekçi mi? Topluluğun katılımını öncelediğimize göre, seçtiğimiz yer uygun mu? Eğer yiyecekleri yaş almışlardan temin edeceksek, onlara ne şekilde destek olabiliriz?” Topluluk üyeleri, özellikle kırsalda yaşayanlar muhatap alındıklarını hissetmek ister ve gördükleri saygı, ilgi arttıkça etkinliğin parçası olmayı kabullenir. Bu

членовете на общността, с която работиш.

Винаги искай детайлна обратна връзка за планирана или съавторска намеса: Преди да осъществиш каквато и да е социална намеса, най-добре е да представиш пред различни членове на общността прототип на това, което смяташ да правиш. Включи обратната връзка и помоли за подробности: *„Подходяща и реалистична ли е тази част на деня за събитието, което смятам да реализирам? Подходящо ли е за общността това място, тъй като за мен е важно те да участват? Ако местните баби се заемат с кетъринга, кой е най-добрият начин, по който да ги подкрепя?“* Когато се отнасяш по този начин, с уважение към тях, местните ще се чувстват по-спокойни и като част от процеса, тъй като ще са добре информирани за него. Така че се постарай да включиш местните във всяка фаза от процеса.

Води си дневник: Независимо дали работиш с екип от артисти или си сам, винаги търси най-подходящия начин да „експортираш“ огромното количество информация, представена от местните. И така: обръщай внимание на техните емоции и чувствителни теми, тъй като уважението отваря най-неочаквани врати. Води бележки, тъй като много от моментните беседи ще се изпарят от съзнанието на по-късен етап, особено когато си резидент за по-дълъг период от време на мястото с даден тип общност. В края на деня и щом като си се върнал в личното си пространство, свежестта на знанията и чистотата на съдържанието ще започнат да се избледняват,а детайлите имат значение. Споделянето на забележките и мислите ти с някой от екипа ще помогне информацията да се запази свежа, а ежедневните оценки винаги ще ти помогнат да осмисляш своевременно преживяното.

of the community that you are dealing with... It is also recommended to use community tools as mapping exercises or appreciative inquiries to overcome this situation.

Always ask for detailed feedback on planned and co-created interventions: *Before implementing any social intervention, it is best to present a prototype of what you're planning to do in front of different members of the community. Integrate the feedback given and ask for details: "Is that time of the day adequate and realistic for the event that I'm about to place? Is the location appropriate for the community as I care about their participation? If the catering is done by the local grannies, what are the best ways to support them?" Treated this way with respect, the locals will feel comfortable and a part of the operation as they are well acknowledged about the process. So, make sure to involve locals in every stage of the process.*

Do journaling: *Whether you work with a team of artists or by yourself, always seek for the best and the most appropriate ways to download the huge amount information served by the locals. Thus, mind their emotions, impressions and sensibilities as respect unlocks the most unexpected doors to unknown. Always take notes, as most of the instant communions are due disappear on a later stage; especially if you are about to take a long term residency at the place with a certain type of community. At the end of the day, once you are back to your own personal space, the freshness of the knowledge and the purity of the content will start to fade away so note down all the obtained details. Sharing your remarks and considerations with a mate from the team will*

yüzden, programın aşamalarını planlarken topluluk üyelerinden yeteri miktarda ve çeşitlilikte görüş aldığınızdan emin olun.

Gazetecilik yapın: İster tek başına, ister bir ekibin parçası olarak çalışın; birlikte çalışacağınız topluluğun size hevesle akıtacağı muazzam doneleri toplamanın en doğru yolunu bulun. Bunu yaparken hassasiyetlere, duyarlılıklara, izlenim ve tespitlere saygı gösterin. Saygı, en ummadığınız kapıyı ardına kadar açar. Uzun erimli bir programda misafirseniz mutlaka düzenli olarak not tutun. Zira ihtiyacınız olan bilgileri içeren anlatılar genellikle misafirlik programın ilk döneminde meydana gelen anlık buluşmalarda ortaya çıkar ve bu anlatılarda saklı detaylar, zaman geçtikçe silinir. Tuttuğunuz notların, aldığınız kaydın barındırdığı bilgilere özgü tazelik ve saflık, günün sonunda kendi köşenize çekildiğinizde ilginize amadedir. El ayak çekildiğinde ekip arkadaşlarınızla görüş alışverişi yapmak da bilgiyi taze, sizi iz üstünde tutar.

Her zaman karşınızdakine açık davranın ve mütevazı olun: Birlikte çalıştığınız toplulukla içtenlikle ilişki kurmak amacındaysanız, bu ikisini elden bırakmayın. İncinebilir yanlarınızı, çekincelerinizi ve zayıf kaldığınız noktaları karşınızdakine açık etmekten korkmayın. Bunları açıklıkla sergilemek size olsa olsa destek, yardım sağlar. Dahası, etkileşimin samimiyetini pekiştirir. Böyle bir meziyetiniz yoksa, kazanmak için karşınıza çıkan bu şansı kullanmaya bakın.

Бъди отворен и непретенциозен: Тези две неща са решаващи, когато искаш да установиш и поддържаш приятелско общуване с местните. Не се страхувай да покажеш слабите си страни пред екипа си, тъй като споделянето на предизвикателствата, с които си се сблъскал, с членовете на общността ти, ще ти донесе единствено помощ и подкрепа. Много често се случва така, че, когато споделяш слабите си страни с членове на местната общност, това засилва искреността на взаимодействието. Ако все още не си развил такова умение, приеми това като естествена възможност да го направиш.

keep the data fresh and daily evaluations always helps a lot to keep you on the track.

Be open and humble: *Those two are crucial facts when you tend to sustain a hearty communication with the locals. Do not be afraid to show your vulnerable sides in front of your team as sharing the challenges that you had faced with the members of your community will only bring help and support. Very often, sharing your vulnerable sides with the members of the local community will enhance the sincerity of the interaction. If it is not in your skillset yet up to that date, take it as a natural chance.*

Yanina Taneva

hakkımızda

за нас

about us

MEETING POINTS
/ Sofya, BULGARİSTAN

2018'de kurulan Meeting Points, sosyal uyumu güçlendirmeye yönelik çalışmalar yaparken, bireylerin ötekileştirilmeden kabul ve takdir gördüğü, empatik ve adil bir toplum inşa etmeye odaklanıyor. Buradan hareketle düzenlediği etkinliklerde farklı geçmişlere sahip bireyleri bir araya getiriyor; diyaloğa açık güvenli alanlar yaratıyor. Bugüne dek işitme engelliler, sığınmacılar ve dışlanmış topluluklarla çalışan Meeting Points, gerçekleştirdiği toplu yemekler ve keşif yürüyüşleriyle kentsel müdahaleyi temel alan çalışmalar yapıyor.

meetingpoints.bg

MEETING POINTS
/ София, БЪЛГАРИЯ

Усилията на създадената през 2018 г. организация **Meeting Points** са насочени предимно към засилване на социалната сплотеност и към изграждането на по-емпатично и справедливо общество, в което хората се чувстват приети и оценени.

Чрез различни събития, **Пресечени точки** събира на едно място хора от различни среди, така че общностите да научат повече едни за други, както и за предизвикателствата, с които се сблъскват. Безопасното пространство, което се създава по време на тези събития, прави възможно по-задълбоченото и по-автентично опознаване, както и истинското взаимодействие между хората. Досега организацията е работила с различни групи – с глухонеми, с лица, търсещи убежище, с хора от различни етнически и/или културни среди (напр. роми), както и с бежанки. Продукцията и методите на организацията са разнообразни – от вечери с общността и фасилитирани познавателни разходки до намеси в градска среда.

meetingpoints.bg

MEETING POINTS
/ Sofia, BULGARIA

Founded in 2018, Meeting Points' efforts are mostly focused on strengthening social cohesion and building a more empathic and just society in which people feel accepted and appreciated. This is why they bring people of different backgrounds together through various events, so communities learn more about one another and the challenges they experience. The safe space created in these events allows for a deeper, more genuine learning and opportunity for genuine interaction between people. So far, the organisation has worked with various groups such as the deaf, people seeking asylum and people of different ethnic and/or cultural backgrounds (i.e Roma) and refugee women. The organisation's outputs and working methods vary largely from community dinners and facilitated exploratory walks to urban interventions.

meetingpoints.bg

KARANTİNA

KARANTİNA
/ İzmir, TÜRKİYE

Ocak, 2019'da **Dâhili Bellek**[1], **6x6x6**[2] ve **Kendine Ait Bir Oda**[3] tarafından kurulan KARANTİNA, kolektif mekânında güncel sanat, görsel sanatlar, ağ kurma, haritalama ve sürdürülebilir dokümantasyon üzerine çalışıyor; ayrıca kentteki diğer inisiyatiflerle birlikte uluslararası projeler üretiyor. Zengin kültürel mirasıyla tanınan Karataş-Karantina aksında yer alan mekân, sanatçı konuşmalarına, sergilere, gösterimlere, forumlara ve atölyelere ev sahipliği yaparken çevrimiçinde ve dışında ürettiği yayınlarla kentin kültürel ortamına katkıda bulunuyor.

karantinamekan.com

[1] dahilibellek.com
[2] facebook.com/6x6x-6izmir/
[3] kendineaitbiroda.org/hakkimizda/

КАРАНТИНА
/ Измир, ТУРЦИЯ

Създадената от **Dâhili Bellek**[1], **6x6x6**[2] и **Kendine Ait Bir Oda**[3] през януари 2019 г. **КАРАНТИНА** играе ролята както на колективно пространство, което събира под един покрив настоящите проекти на създателите му, така и на инициатива, която подбира единствени по рода си проекти от съвременното изкуство, създава среда за контакти, картира средата в постоянно актуализиращ се архив. КАРАНТИНА, която е разположена на крайната точка на отсечката Караташ-Карантина в провинция Конак, добре позната с историческото си културно многообразие, става сцена за артистични разговори, изложби, прожекции, форуми и работилници, като същевременно подкрепя и независими издания и публикации (фензини, списания, подкасти и др.).

karantinamekan.com

[1] dahilibellek.com
[2] facebook.com/6x6x-6izmir/
[3] kendineaitbiroda.org/hakkimizda/

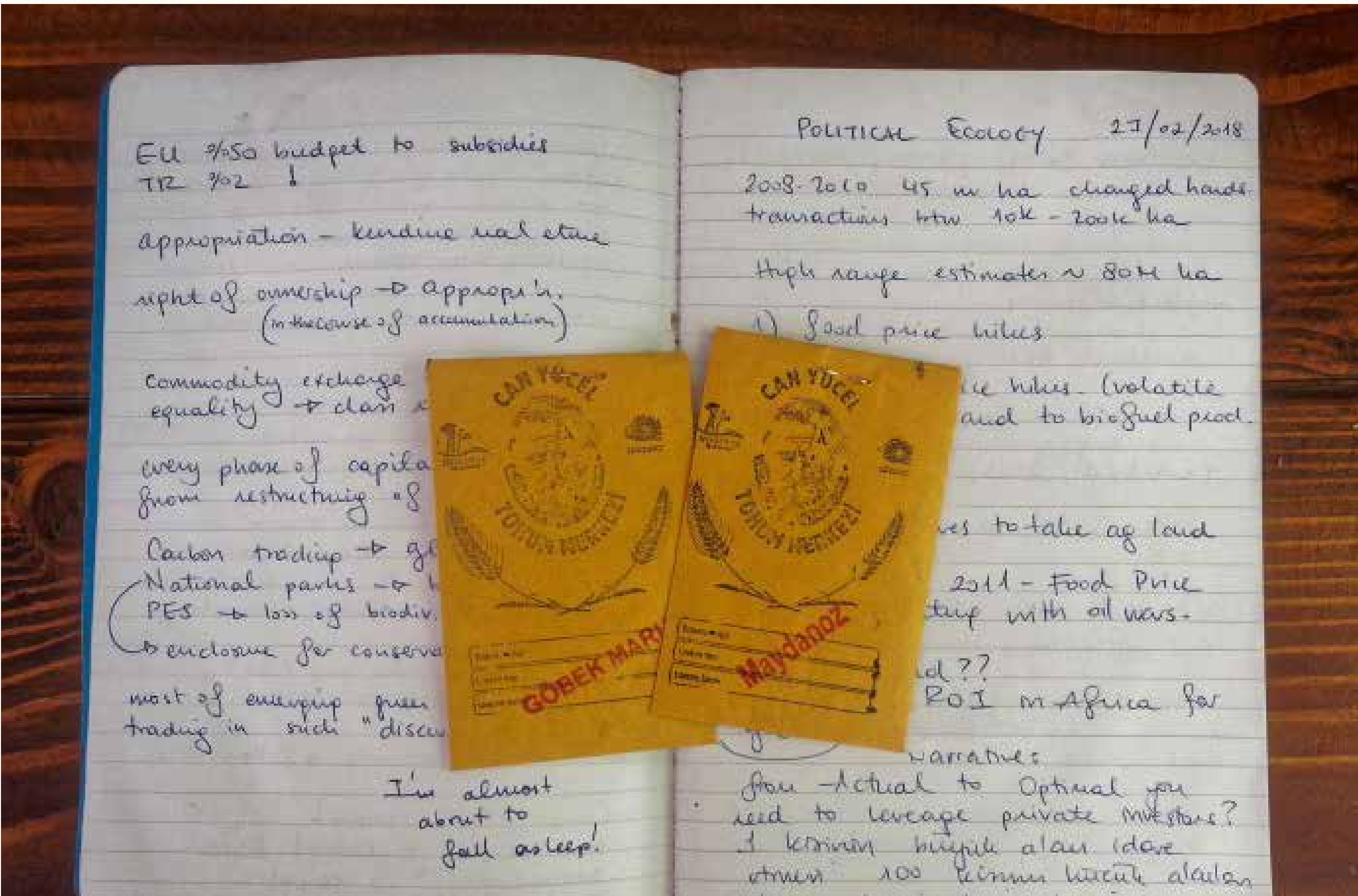
KARANTINA
/ Izmir, TURKEY

Established by Dâhili Bellek[1], 6x6x6[2] and Kendine Ait Bir Oda[3] in January 2019; KARANTINA serves both as a collective space hosting founders' ongoing projects and an initiative curating unique projects on contemporary art, networking, mapping as well as sustainable documentation. Located at the ending point of Karataş and Karantina axis in Konak district, which is well known by its diverse cultural past; KARANTINA hosts artist talks, exhibitions, screenings, forums and workshops whilst putting an emphasis on independent publishing (fanzine, journals, podcasts, etc.)

karantinamekan.com

[1] dahilibellek.com
[2] facebook.com/6x6x-6izmir/
[3] kendineaitbiroda.org/hakkimizda/

Project Managers

Diana Nedeva (MEETING POINTS, Sofia, BG)
Vesy Deyanova (MEETING POINTS, Sofia, BG)

Sarp Keskiner (KARANTİNA collective, Izmir, TR)
Gökçe Süvari (KARANTİNA collective, TR)

Co-Editors
Hale Eryılmaz & Sarp Keskiner (Izmir, TR)

Proof Reading

Will Buckingham & Hannah Stevens (UK)
Sarp Keskiner (TR)
Yanina Taneva (BG)

Graphic Design
Emre Duygu (Izmir, TR)

Teşekkürler / KONSERVE would like to thank to

Alexandra Nikolova, Yanina Taneva, Branimir Morfov, Will Buckingham, Hannah Stevens, Melih Ergen, Yaşar Koçak, Esra Okyay, Borga Kantürk

Research and networking phase of **konserve/консерва** is funded by **Civil Society Exchange. [CSE] Program***, aims to support the capacity strengthening of the civil society organizations and civil initiatives. It intends to contribute to the formation of a resilient civil society through supporting stronger relations among the CSOs and civil initiatives based in Turkey and EU. The goal of the program is to develop the capacity of CSOs from Turkey and Europe by providing them international mobility possibilities, as well as space for mutual learning.

konserve.it
konserveproject

* https://civilsocietyexchange.org/exchange-program/

